



**ZPRÁVA O VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ
FINANCOVANÝCH Z ROZPOČTU ÚŘADU VLÁDY ČR
ZA ROK 2020**



Předkladatelka:
Mgr. Tünde BARTHA
pověřena řízením Úřadu vlády České republiky

**Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných
z rozpočtu Úřadu vlády ČR za rok 2020**

Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných z rozpočtu Úřadu vlády ČR
za rok 2020

Vydal: Úřad vlády České republiky
Praha, 2021

ISBN 978-80-7440-268-5

OBSAH

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	5
Úvod.....	5
Průběh dotačního řízení.....	7
Dotační řízení pro rok 2020.....	8
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů	11
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených.....	17
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	17
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	18
3. Shrnutí	28
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	31
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	31
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	32
3. Shrnutí	40
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce	41
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	41
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	42
3. Shrnutí	52
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	55
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	55
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	57
3. Shrnutí	67
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.....	71
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	71
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	73
3. Shrnutí	81
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.....	83
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	83
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020	84
3. Shrnutí	86
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2020....	87
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	87
4. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2020	89
5. Shrnutí	100
H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv	101

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	103
1 ROZSAH PROBLÉMU UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK A HAZARDNÍHO HRANÍ..	103
2 DOTAČNÍ ŘÍZENÍ PRO OBLAST PROTIDROGOVÉ POLITIKY ÚŘADU VLÁDY ČR	105
2.1 Účel dotačního řízení	105
2.2 Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb	108
2.3 Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu	118
2.4 Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení	120
2.5 Vývoj financování v rámci dotačního řízení	123
3 VÝSLEDKY PROTIDROGOVÉ POLITIKY	125
4. POUŽITÁ LITERATURA	127

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotiční programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládních politik v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi, konkrétně:

- Národním plánem podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020,
- Strategií romské integrace do roku 2020,
- Státní politikou vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020 a
- Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020.

Současně tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů, obcí a dalších subjektů (např. vysokých škol). Současně je prostřednictvím těchto programů využít potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR je rovněž v souladu s cíli **Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020**, která zdůrazňuje význam spolupráce státních orgánů s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti lidských práv.¹ Dotiční programy v oblasti lidských práv tuto spolupráci výrazně usnadňují a podporují.

¹ Viz princip č. 4, východisko č. 3 Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020, s. 89-90. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rmo/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/> .

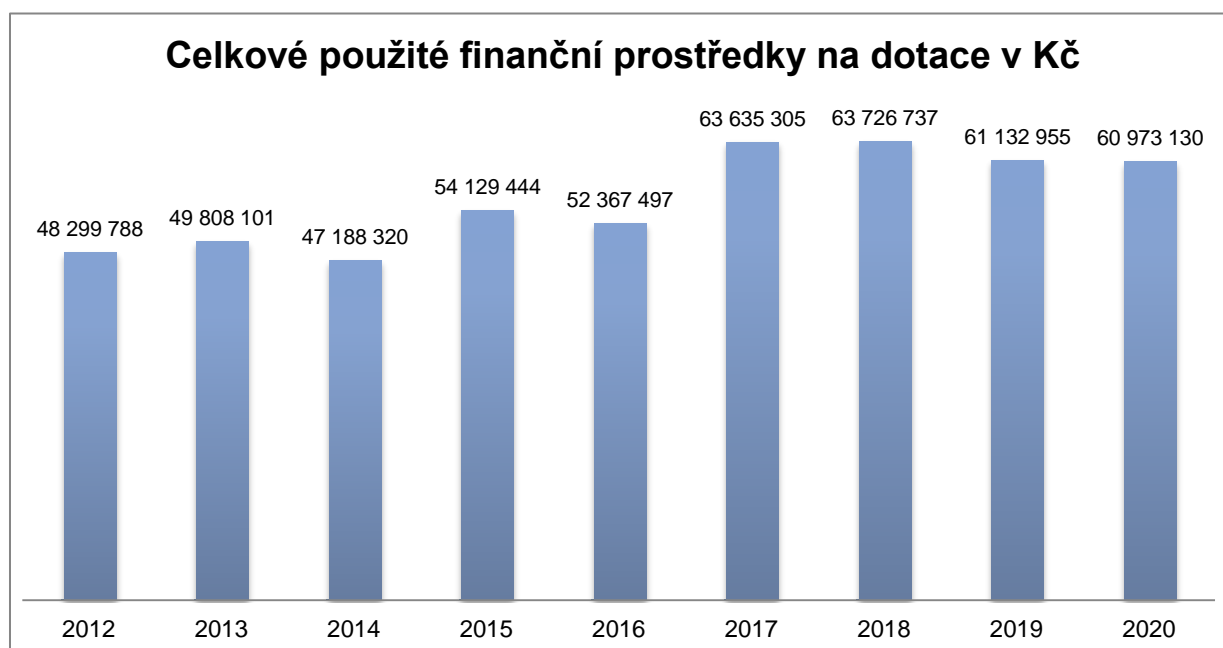
Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

	Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1.	<i>Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených</i>	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 – 2020	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením
2.	<i>Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3.	<i>Podpora terénní práce</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4.	<i>Podpora koordinátorů pro romské záležitosti</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5.	<i>Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6.	<i>Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO</i>	Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7.	<i>Podpora veřejně prospěšných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů</i>	Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2020 bylo z rozpočtu Úřadu vlády ČR na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 60.973.130 Kč.² Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Nárůst finančních prostředků od roku 2014 je dán především přesunem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad vlády ČR a vznikem nového dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.

² Údaj k 31. 12. 2020 včetně případných vratek v průběhu roku 2020.

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2012–2020



Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení, které probíhá na základě příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Celý proces je dále řízen a monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády ČR. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, konkrétně Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a dotační pracovníci a pracovníci Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání dotačních prostředků je následně kontrolováno zaměstnanci Oddělení kontroly.

Zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin a Odborem rovnosti žen a mužů byly v návaznosti na rozpočtová pravidla a správní řád pro rok 2020 stanoveny Směrnicí vedoucí Úřadu vlády České republiky č. 24/2019 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv ve znění Směrnice vedoucí Úřadu vlády České republiky č. 2/2020, kterou se mění Směrnice vedoucí Úřadu vlády České republiky č. 24/2019 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv (dále jen „Směrnice“).³ Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů pro poskytnutí dotace, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

³ Směrnice zohledňuje rovněž Zásady vlády pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu ústředními orgány státní správy. Zásady se však nevztahují přímo na všechny dotační programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy na účelnost, hospodárnost a efektivnost využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtů projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi je za tímto účelem využívána především možnost poskytovatele doporučit úpravu žádosti. Žadatel je vyzván k úpravě žádosti v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučí krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, neboť v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivnosti sledováno, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly dotační programy administrované jinými resorty.⁴ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

Stejně jako v předchozích letech byl v srpnu roku 2019 uspořádán **seminář pro žadatele o dotace pro rok 2020**. Přítomným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Na seminář byl přizván vedoucí Oddělení kontroly, který prezentoval nejčastější chyby při čerpání dotací, a to jak z hlediska finančního, tak z pohledu vedení účetnictví týkajícího se čerpání dotací. Semináře jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2020

V souladu se Směrnicí byly výzvy ve všech dotačních řízeních zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR dne 5. 8. 2019 s termínem předkládání žádostí do 20. 9. 2019.

Dotační řízení bylo pro rok 2020 již téměř plně elektronizováno a administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhala komunikace mezi žadatelem o dotaci a Úřadem vlády ČR v listinné podobě.⁵ Prostřednictvím webové dotační aplikace žadatelé předkládají žádost o dotaci, realizují úpravy žádosti a zpracovávají závěrečnou zprávu. Po elektronickém odeslání těchto dokumentů musí vždy žadatelé o poskytnutí dotace, resp. příjemci dotace zaslat Úřadu vlády ČR podepsané potvrzení

⁴ Jedním z prostředků je mj. každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává sekretariát Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, který je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR.

⁵ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2020 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovníky v listinné podobě, byla udělena ředitelkou Odboru lidských práv a ochrany menšin dne 26. 7. 2019. Důvodem výjimky jsou vysoké náklady na potřebnou úpravu webové dotační aplikace a malý rozsah tohoto programu.

o odeslání dokumentů ve webové aplikaci (potvrzení o odeslání žádosti, potvrzení o odeslání upravené žádosti a potvrzení o odeslání závěrečné zprávy o realizaci projektu), které si v aplikaci po elektronickém odeslání dokumentů sami vygenerují. Potvrzení musí žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR vždy prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tímto způsobem komunikuje také poskytovatel dotace s žadateli/příjemci o dotace v rámci celého dotačního řízení (například žadatelům zasílá výzvu k odstranění vad žádosti, výzvu k úpravě žádosti, výzvu k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí nebo samotné rozhodnutí). Prostřednictvím webové dotační aplikace probíhá také formální hodnocení žádosti a věcné hodnocení žádosti, kdy externí hodnotitelé v jednotlivých dotačních programech hodnotí jim přidělenou žádost přímo v aplikaci.

Na dotační řízení pro rok 2020 byl stejně jako v roce 2019 aplikován zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, což určuje způsob vedení dotačního řízení zejména v komunikaci mezi žadatelem o poskytnutí dotace/příjemcem dotace a Úřadem vlády ČR. Klíčová komunikace tak zásadně probíhala formálním způsobem, tzn. prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Vzhledem k tomu, že dotační řízení je uskutečňováno jako správní řízení, vztahují se na něj obecná pravidla správního řízení včetně závazných kroků, které musí být uskutečněny před ukončením správního řízení (např. výzva k nahlížení do spisu).

Stejně jako v minulém roce museli žadatelé k předkládaným žádostem přiložit Přehled výstupů projektu. V rámci tohoto Přehledu si žadatelé o poskytnutí dotace sami definovali výstupy projektu, které byli následně povinni splnit, jelikož Přehled výstupů projektu byl také součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výjimku tvořily dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, ve kterém byly žadatelům již předem definovány výstupy poskytovatelem, a dotační program Podpora terénní práce, ve kterém měli žadatelé již předem definované 3 oblasti podpory. Za nesplnění stanovených výstupů projektu hrozí příjemcům dotací odvod z poskytnuté dotace. Kontrola plnění výstupů projektu bude součástí veřejnosprávních kontrol na místě.

Z důvodů nepříznivé epidemické situace související s nemocí COVID-19 lze předpokládat, že budou veřejnosprávní kontroly uskutečňovány distanční formou, stejně jako část veřejnosprávních kontrol u příjemců dotací za rok 2019, které byly realizovány v roce 2020. Příjemci dotací tak budou zasílat požadované dokumenty do datové schránky Úřadu vlády, příp. poštou. Jelikož je Přehled výstupů projektu součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace teprve druhým rokem, není ještě úplně možné v rámci této evaluace srovnávat aktuální data s daty z minulých let. Komparaci s minulým rokem lze už ale plnohodnotně provést.

Po uplynutí termínu pro podání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **formální kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k odstranění formálních nedostatků žádostí.

Po formální kontrole byly žádosti postoupeny k **věcnému hodnocení hodnotiteli**. Každou žádost posuzovali dva nezávislí externí hodnotitelé.⁶ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby žádný z hodnotitelů nebyl ve střetu zájmů, podjatý nebo jinak osobně zainteresován na výsledku dotačního řízení. Všichni hodnotitelé stvrdili svou nezaujatost podpisem čestného prohlášení hodnotitele o mlčenlivosti, nestrannosti

⁶ V případech, kdy byl rozdíl v bodovém hodnocení hodnotitelů větší než 25 bodů, byla žádost předložena k hodnocení třetímu hodnotiteli. Do celkového hodnocení bylo následně započítáno hodnocení třetího hodnotitele a hodnocení dalšího z hodnotitelů, který se svým hodnocením více blížil bodovému hodnocení třetího hodnotitele.

a nepodjatosti. Hodnotitelé v rámci věcného hodnocení posuzují především *soulad žádosti s účelem dotačního programu, hospodárnost a účelnost rozpočtu projektu, adekvátnost personálního zajištění projektu vzhledem k výstupům a aktivitám projektu aj.* První část kritérií věcného hodnocení byla pro všechny dotační programy společná a druhá část kritérií se lišila dle specifik jednotlivých dotačních programů. Kritéria formálního i věcného hodnocení tvořila přílohu Výzvy k podání žádosti o poskytnutí dotace. Posudky hodnotitelů k žádostem byly součástí podkladů pro jednání příslušných Komisí. Součástí podkladů pro jednání Komisí bylo také vyjádření poskytovatele k jednotlivým žádostem. Ve vyjádření poskytovatel posoudil především účelnost, efektivnost a hospodárnost projektu, a pokud to považoval za účelné, vyjádřil se též k jednotlivým návrhům hodnotitelů. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také Oddělení kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2019. Komise se při svém jednání řídily Jednacím řádem Komise a Směrnicí a postupovaly sestupně od žádosti, která získala v rámci věcného hodnocení nejvíce bodů. S ohledem na finanční požadavek žadatele o dotaci a výsledek rozpravy ve vztahu k projednávané žádosti o poskytnutí dotace Komise navrhla, zda má být: dotace zcela poskytnuta; dotace z části poskytnuta a žádost zároveň ve zbytku zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace upravena. V případě, že Komise doporučila žádost k úpravě či krácení, svůj návrh vždy odůvodnila. Stejně tak Komise odůvodnila, pokud doporučila žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnout. O výsledku jednání Komisí byl vždy pořízen zápis.

Návrhy Komisí nemohly být vzhledem k aplikaci správního řádu na dotační řízení zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR, a tak byly účastníkům řízení sděleny pouze telefonicky koncem kalendářního roku 2019. Návrhy Komisí byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, u jejichž projektů Komise doporučila úpravu žádosti, zpracovali upravenou žádost, ve které projekt upravili dle doporučení Komise. O upravených žádostech hlasovala Komise formou per rollam. Finanční prostředky uvedené v rozpočtu projektu museli příjemci dotací použít výhradně k realizaci projektu a naplnění výstupů uvedených v Přehledu výstupů projektu, které vedou k naplnění účelu, na který jim byla dotace poskytnuta. Z důvodů nouzového stavu, vyhlášeného opakovaně v průběhu roku 2020 na území celé České republiky kvůli šíření nemoci COVID-19, bylo značně ovlivněno i naplňování výstupů projektů jednotlivých příjemců dotací. Někteří příjemci dotací si proto v průběhu roku 2020 zažádali o změnu rozhodnutí o poskytnutí dotace, případně provedli vratku ještě v průběhu roku 2020.

Po skončení realizace projektu mají příjemci dotací povinnost předložit závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. 2. kalendářního roku následujícího po roce, na který byla dotace poskytnuta. V roce 2020 nebyli příjemci dotací povinni zaslat Úřadu vlády ČR průběžnou zprávu o realizaci projektu. Pro účely uskutečnění průběžné řídicí kontroly však byli příjemci dotací v průběhu roku 2020 vyzváni, aby oznámili změny v jejich projektech za první polovinu roku realizace.

V kalendářním roce následujícím po roce, na který byla dotace poskytnuta (v tomto případě v roce 2021), probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou prováděny pracovníky Oddělení kontroly ve spolupráci s příslušnými dotačními pracovníky z Odboru lidských práv a ochrany menšin a Odboru rovnosti žen a mužů. Jak již bylo uvedeno výše, kontroly příjemců dotací za rok 2020 budou pravděpodobně uskutečňovány

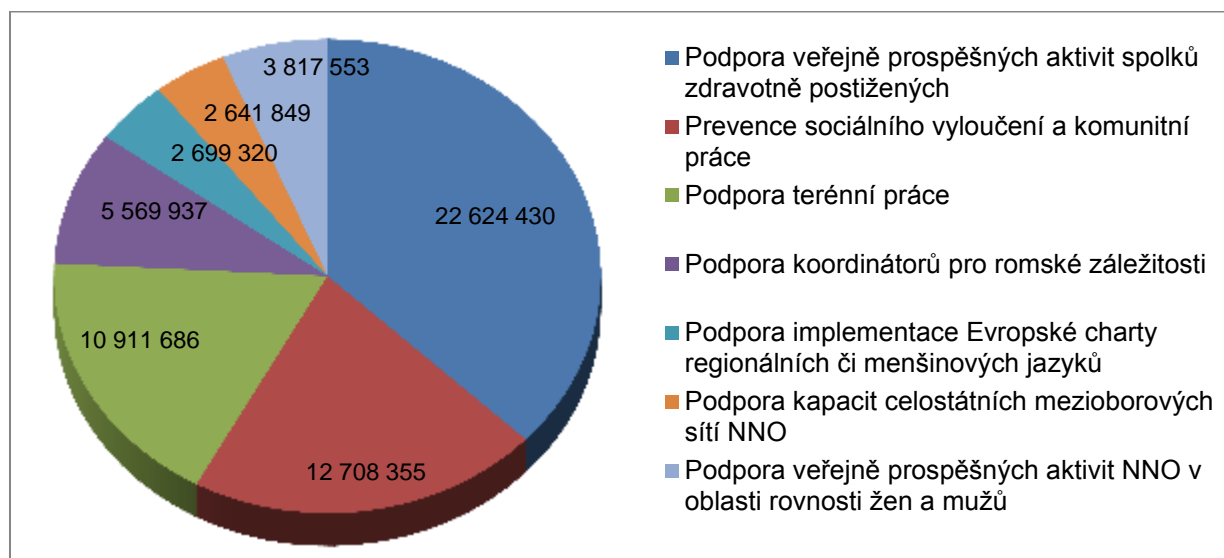
pouze distanční formou. Pokud by v průběhu roku 2021 došlo k dostatečnému rozvolnění opatření proti šíření nemoci COVID-19, pravděpodobně by se kontroly opět uskutečňovaly v místě realizace projektu. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale zejména účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola věcného plnění schváleného projektu a naplnění jeho výstupů. Pro rok 2021 je plánováno 63 následných veřejnosprávních kontrol na místě.⁷

Úřad vlády využívá *Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny* (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (dále jen „VÚPSV“).⁸ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory vhodné pro jednotlivé dotační programy. Tato metodika se týká dotačních programů Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Bližší informace o použitých indikátorech jsou uvedeny u vyhodnocení jednotlivých dotačních programů.

Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

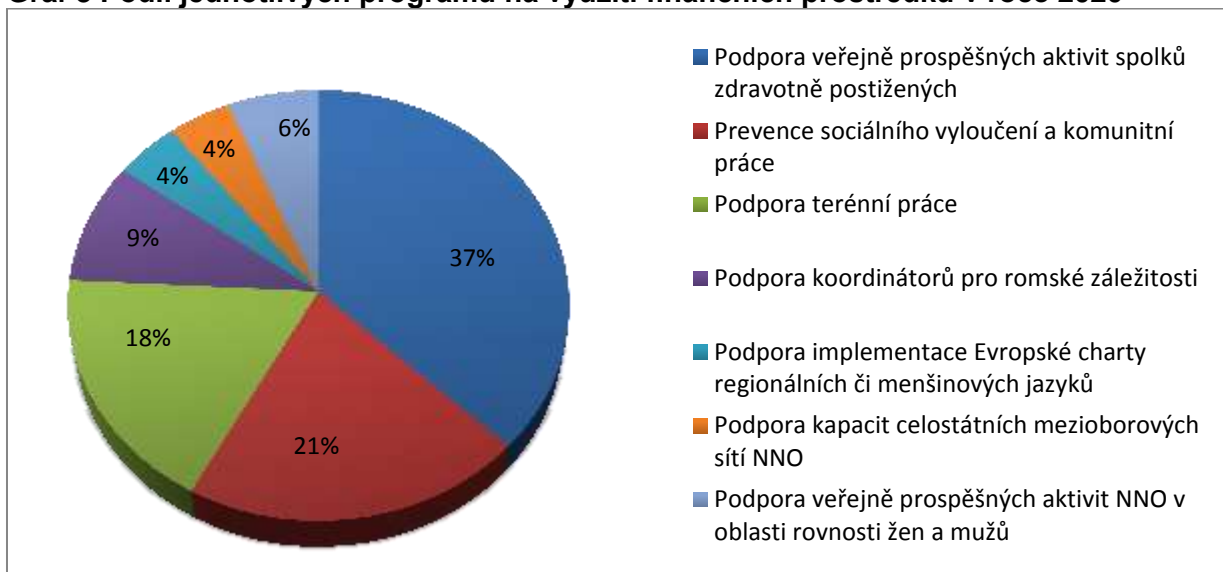
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2020



⁷ Schválený plán kontrol na rok 2021 obsahuje celkem 63 veřejnosprávních kontrol, z toho se 32 kontrol týká dotací Odboru lidských práv a ochrany menšin, 3 kontroly Odboru rovnosti žen a mužů a 28 kontrol Odboru protidrogové politiky. Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2020 byli ke kontrole navrženi i další příjemci dotací.

⁸ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2020



V roce 2020 bylo v rámci programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených** vyplaceno 22.624.430 Kč a bylo podpořeno celkem 35 projektů. V roce 2017 došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení čtyř tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech, ale vzhledem k postupně rostoucí finanční náročnosti předkládaných projektů tento počet každým rokem postupně klesá.

I přesto, že v roce 2020 podávaly spolky zdravotně postižených pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, která může obsahovat více tematických okruhů, tradiční dělení zaměření projektů dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – *Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* byla řešena ve 21 projektech, tematická oblast B – *Účast na realizaci veřejných politik, které se týkají osob se zdravotním postižením, a sledování jejich naplňování* v 22 projektech, tematická oblast C – *Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 35 projektech a tematická oblast D – *Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených* ve 35 projektech.

Aktivity a činnosti, kterými se podpořené spolky zabývají, jsou rozmanité, a to jednak vzhledem k tematickému zaměření těchto spolků (tj. jakým typem zdravotního postižení se daná organizace zabývá), tak i z hlediska velikosti jejich členské základny (největší spolky mají několik tisíc členů). Z celkem 35 podpořených spolků jich 6 pracuje s osobami s vnitřním zdravotním postižením, 9 se zaměřuje na osoby s neurologickým postižením, 5 spolků podporuje osoby s tělesným postižením, 2 spolky se zabývají osobami se sluchovým postižením, 2 spolky se věnují lidem s duševním onemocněním, 2 spolky cílí na osoby s mentálním postižením a 1 spolek se věnuje osobám se zrakovým postižením. Dalších 8 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. Jedná se např. o střeškové organizace (např. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s., a Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.), nebo Svaz postižených civilizačními chorobami, z. s., které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje krajské koordinátory pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) a upevňuje a posiluje tak základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2020 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.569.937 Kč.

V průběhu roku krajské koordinátory uspořádali celkem 53 porad s relevantními aktéry, např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí v kraji; dále pořádali celkem 22 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery – např. školení, semináře, konference apod., byli zapojeni do činnosti celkem 67 platforem souvisejících s tématem romské integrace, podíleli se na vzniku 36 koncepčních a strategických dokumentů kraje, obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) apod., dále provedli celkem 53 kontrol ORP v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých

zákonů), a sami se účastnili celkem 64 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp. vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace.

Dalším programem zaměřeným na romskou integraci je dotační program **Podpora terénní práce**. Tento dotační program je určen obcím, které díky němu zřizují pozici terénního pracovníka (dále jen „TP“) při obecním úřadu, TP pracuje s klienty z romské komunity v místě bydliště. V tomto dotačním programu bylo pro rok 2020 podpořeno 35 projektů v celkové výši 10.911.686 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 43 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,85.

Podíl TP se základním vzděláním v roce 2020 představoval 9,09 %, podíl vyučených TP také 9,09 %, podíl TP s maturitou představoval 56,82 % a podíl TP s vysokoškolským vzděláním 25 %. V případě kvalifikace podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, mělo celkem 24 TP kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, 17 TP kvalifikaci sociálního pracovníka a 3 TP neměli žádnou kvalifikaci. Z celkového počtu 44 TP podpořených z programu bylo 34 žen a 10 mužů.⁹

V roce 2020 vykonali terénní pracovníci celkem 8 799 intervencí v oblasti chudoby, v oblasti bydlení 8 647, v oblasti vzdělání 7 709, v oblasti zaměstnání 3 849 a v oblasti zdraví 2 337 intervencí. Nejméně naopak vykonali intervencí v oblasti diskriminace, celkem 334. TP také poskytli celkem 1 346 informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací a 1 197 informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech. A konečně TP upřádali 42 akcí s komunitou.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2020 bylo podpořeno 20 organizací v celkové výši 12.708.355 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (8 podpořených projektů), spolkům (7 podpořených projektů) a církevním právnickým osobám (5 podpořených projektů). Z hlediska regionálního rozmístění byly podpořeny hlavně organizace působící v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 8.300 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2020 pracovalo celkem 14 projektů metodou komunitní práce. Celkem bylo v rámci komunitní práce zapojeno přibližně 6.500 osob. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a osamostatňování členů komunity. Uskutečnily se jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce. Pravidelně opakující se aktivity, jako například tvořivé dílny, se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se: úpravy a úklidu prostor, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit (dále jen „SVL“), ale jelikož se komunitní práce nejsnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.300 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 460 osob,

⁹ V souhrnných počtech je vždy uváděn celkový počet TP 44, přestože obce v roce 2020 zřídily 43 pracovních míst TP. Tato skutečnost je dána tím, že příjemce dotace město Rumburk vyměnil v průběhu roku pracovníka na pozici TP, proto jsou v souhrnných počtech vykazováni oba tyto pracovníci.

kteře investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostřanství.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a zvýšení samostatnosti členů komunity. V rámci 6 projektů bylo podpořeno přibližně 1.700 osob. V této oblasti probíhaly stejně jako v předchozích letech tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (dále jen „NZDM“); volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporující snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly a online výukou. Dále také různé vzdělávací přednášky pro rodiče s dětmi. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. sportovní a hudební kroužky, kroužky šití).

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 13 projektů v celkové výši 2.761.320 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny, němčiny, romštiny, slovenštiny a moravské chorvatštiny. Od roku 2020 má nově za cíl mapovat a dokumentovat hřbitovy a hroby, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny.

V roce 2020 celkem 10 podpořených projektů spadalo do oblasti podpory *vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování*, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Projekty mířily především na podporu romštiny (3 projekty) a slovenštiny (3 projekty), dále pak na polštinu (2 projekty) a jeden projekt byl zaměřen na němčinu. Tradičně byl také podpořen multilingvní projekt organizace Spolek Zaedno. 2 podpořené projekty se dále zabývaly mapováním a dokumentací německých hrobů a hřbitovů na území České republiky a jeden projekt byl zaměřen na mapování běloruských hrobů.

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 8 spolků v celkové výši 1.770.844 Kč (tj. téměř 64 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu). Dále byly podpořeny 3 obecně prospěšné společnosti ve výši 738.700 Kč (tj. cca 27 % z celkové vyplacené částky). Pro rok 2020 byla také podpořena jedna základní škola částkou 62.000 Kč, což představuje 2 % vyplacených finančních prostředků a jeden projekt Univerzity Karlovy částkou 189.776 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 7 %.

Dotační program **Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací** (dále „SNNO“) je určen na financování výdajů směřujících k podpoření činnosti celostátních mezioborových SNNO. Podpora je určena pro sítě NNO, jejichž posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. SNNO by měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie. Může se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takové SNNO není omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit

nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. V roce 2020 byly v tomto dotačním programu podpořeny 3 projekty v celkové výši 2.641.849 Kč.

Hlavním účelem dotačního programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů** je podpora aktivit nestátních neziskových organizací zaměřených na naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Orientace dotačního programu na nestátní neziskové organizace pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci této strategie.

Z důvodu snížené alokace dotačního programu na 4 mil. Kč bylo v roce 2020 podpořeno 9 projektů částkou 3.942.395 Kč, přičemž z důvodu změny rozhodnutí u jednoho z příjemců činila skutečně čerpaná částka za rok 2020 celkem 3.817.553 Kč. Počet příjemců byl o 2 vyšší než v předešlém roce, a to především z toho důvodu, že v roce 2020 byla poprvé stanovena maximální možná výše dotace, o kterou lze požádat na jeden projekt, na 500.000 Kč.

Podpořené projekty se v roce 2020 zaměřovaly zejména na téma domácího a genderově podmíněného násilí – nejčastěji specificky na zvýšení povědomí u dětí/mladých lidí o základních projevech a znacích domácího násilí (spolupráce se školami, preventivní workshopy, poskytnutí pomoci konkrétním osobám, vznik metodik). Dále byly podpořeny projekty, které se zaměřovaly na vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích. Konkrétně se jednalo o projekty, které řešily pozici žen v oblasti zahraniční, evropské a bezpečnostní politiky (s cílem zmapovat jejich zastoupení ve formulaci a výkonu české zahraniční politiky, propojovat aktérky české zahraniční politiky prostřednictvím networkingových setkání), ale též domácí politiky (analýza výsledků voleb, osvětová kampaň). Podobně jako v minulých letech se mezi projekty objevilo i téma zlepšení postavení migrantek ve společnosti, zejména v oblasti prevence a potírání domácího násilí (poskytnutí poradenství, osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost, komunitní akce).

Podpořené projekty i v roce 2020 napomohly prosazování rovnosti žen a mužů. Z hlediska naplňování Strategie se projekty zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích, Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti, Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání a Vyrovnané zastoupení mužů a žen v rozhodovacích pozicích.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střežovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a opatření 4.2 Národního plánu – Osvětová činnost). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli *předcházet diskriminaci a zajišťovat rovné zacházení*, který je součástí bodu 4.1 Rovné zacházení a ochrana před diskriminací (článek 5 Úmluvy - Rovnost a nediskriminace).

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá kapitola Národního plánu *Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na správě věcí veřejných*, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Participaci osob se zdravotním postižením na konzultativních procesech při přijímání všech organizačních, legislativních a technických řešení v těch oblastech, které se jich bezprostředně dotýkají, ukládá také opatření 1.4 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, lze uvést Sjedenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek (dále jen „SONS“), Národní radu, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením

v České republice, z. s. (dále jen „SPMP“), Svaz postižených civilizačními chorobami, z. s., Svaz tělesně postižených z. s. , Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s., a Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z. s. (dále jen „SNN“). V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2020 ve 32 organizacích přímo zaměstnáno 107 osob v hlavním pracovním poměru a 188 osob základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

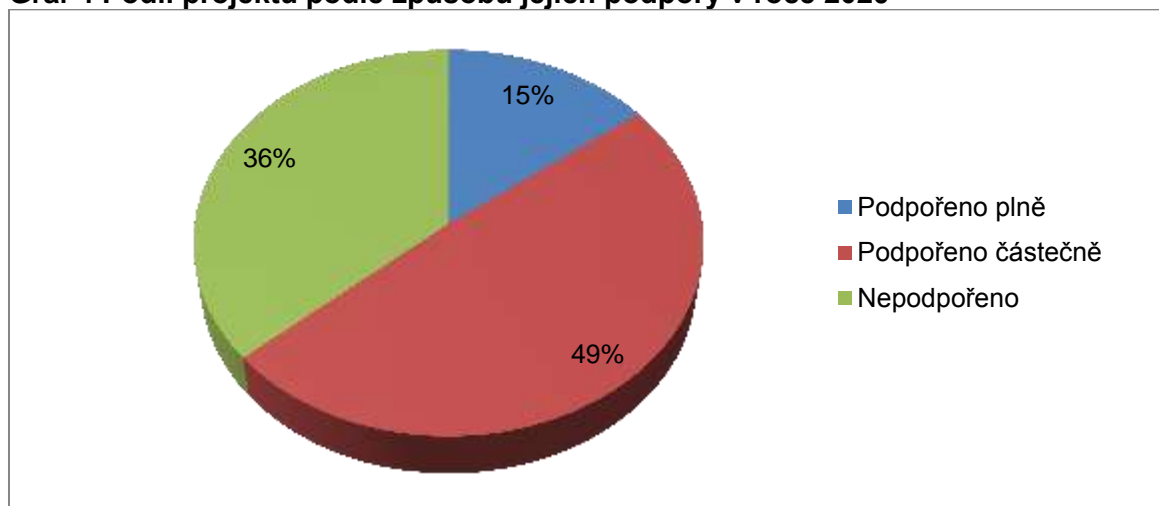
Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- B) Účast na realizaci veřejných politik, které se týkají osob se zdravotním postižením, a sledování jejich naplňování,
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

Z dlouhodobého hlediska je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2020 bylo předloženo 55 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 35.775.611 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 35 projektů, vyplaceno bylo 22.624.430 Kč.

Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2020



Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2009 – 2020

Rok	Konečný rozpočet ¹⁰ (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito ¹¹ (v Kč)	Podpořené projekty	Požadováno (v Kč)
2009	24.800.000	24.800.000	24.537.553	78	54.774.847
2010	22.800.000	22.800.000	22.555.424	97	50.536.983
2011	21.600.000	21.600.000	21.520.000	103	53.392.790
2012	21.600.000	21.593.500	21.593.500	121	42.334.517
2013	20.000.000	19.988.260	19.988.260	122	50.771.679
2014	20.000.000	19.187.695	19.187.695	124	46.062.103
2015	20.812.305	20.745.305	20.745.305	108	42.118.455
2016	20.000.000	19.720.000	19.567.557,74	112	44.593.128
2017	22.500.000	22.336.836	22.152.601,99	48 ¹²	32.200.400
2018	22.500.000	22.500.000	22.355.358,07	45	36.172.173
2019	22.555.228 ¹³	22.555.228	22.351.406,98	37	36.750.188
2020	22.624.430 ¹⁴	22.624.430	22.282.749,74	35	35.775.611

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2020 dle typu zdravotního postižení (tabulka 3) a výskytu postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2020 podle typu zdravotního postižení

Typ postižení	Počet spolků
neurologické	9
tělesné	5
sluchové	2
vnitřní	6
mentální	2
duševní	2
zrakové	1
ostatní ¹⁵	8
celkem	35

¹⁰ tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření.

¹¹ Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

¹² Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpor

¹³ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde již nemohly být využity.

¹⁴ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity.

¹⁵ Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu)¹⁶

Typ postižení	Počet osob
pohybové, tělesné	830.543
vnitřní orgány, kůže	467.975
zrakové	252.391
mentální, duševní, poruchy chování	172.291
sluchové	134.921
hlasové, řečové	66.887
celkem	1.925.000¹⁷

Většina podpořených spolků funguje již více než 20 let (viz graf 5). I z toho lze dovodit, že program napomáhá uchovávat dlouhodobě stabilní síť spolků osob se zdravotním postižením.

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence



V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2020 podpora následující:¹⁸

Tematická oblast A (Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 21 projektech:

- 16 spolkům byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účasti na konferencích, seminářích, workshopech atd.;
- 20 spolkům byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích.

¹⁶ Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2018: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>, Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018, kap. 2, tab. 2.8

¹⁷ Vzhledem k možnosti uvést více typů zdravotního postižení na jednoho respondenta tento počet neodpovídá celkovému počtu zdravotně postižených osob dle výsledků Výběrového šetření osob se zdravotním postižením – 2018, což je 1.152.000 osob ve věku 15 a více let.

¹⁸ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Tematická oblast B (Účast na realizaci veřejných politik, které se týkají osob se zdravotním postižením, a sledování jejich naplňování) byla celkem řešena v 22 projektech:

- 16 spolků se zabývalo monitorováním legislativy;
- 7 spolků monitorovalo plány a strategie pro osoby se zdravotním postižením;
- 2 spolky se zabývaly sebeobhájcovstvím.

Tematická oblast C (Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 35 projektech:

- 35 spolků provozovalo webové portály;
- 25 spolků provozovalo sociální sítě;
- 17 spolků realizovalo poradenskou činnost;
- 24 spolků vydávalo různé informační materiály;
- 29 spolků pořádalo osvětové a vzdělávací akce.

Tematická oblast D (Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených) byla řešena celkem ve 35 projektech, všechny tyto spolky díky podpoře z dotačního programu buď čerpaly mzdové prostředky na pracovníky projektu, nebo z těchto prostředků hradily provozní náklady.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2020

Aktivita	Dílčí aktivity	Počet spolků	Počet projektů	Počet aktivit
Aktivita A	účast na mezinárod. konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	12	21	35
	účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.	11		25
	členské poplatky v mezinárodních organizacích	20		29 ¹⁹

¹⁹ Jedna organizace byla členem ve 4 mezinárodních org., jedna organizace byla členem ve 3 mezinárodních org. a pět organizací bylo členem 2 mezinárodních org.

Aktivita B	monitorování legislativy		16	22	16
	monitorování plánů a strategií		7		7
	sebeobhájcovství		2		2
Aktivita C	webové portály		35	35	45 ²⁰
	sociální sítě (Facebook)		25		29 ²¹
	poradenská činnost		14		14
	informační materiály (neperiodické)	brožury	7		7
		knihy	3		4
		letáky	6		10
		videospoty	2		6
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)	časopisy	9		32
		bulletiny	6		72
		newsletter	9		198
	vzdělávací akce	semináře	13		47
		webináře	2		16
		konference	5		11
		workshopy	5		104
		besedy	9		60
specializované kurzy		5	14		
výstavy		2	7		
jiné spolkové akce			2321		
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech		22	35	107
	počet DPP/DPČ osob v projektech		30		188

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** se zapojilo 21 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 562.660 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy, tak informace související s konkrétním typem postižení. Z dotačního programu spolky obdržely příspěvky jak na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení, tak i v klíčových střešových mezinárodních organizacích, jako je např. **EBU** (European Blind Union), **WBU** (World Blind Union) – jejichž členem je SONS, **Inclusion Europe, Inclusion International** – jejichž členem je SPMP, **WFD, EUD, IFHOH, EFHOH** – jejichž členem je SNN, **EURORDIS** – jejímž členem je Česká asociace pro vzácná

²⁰ Jedna organizace provozovala 4 webové portály, jedna organizace provozovala 3 webové portály a 5 organizací provozovalo 2 webové portály

²¹ Jedna organizace provozovala 4 sociální sítě a 1 organizace provozovala 4 sociální sítě

onemocnění a **Cystic Fibrosis Europe** – jejímž členem je Klub nemocných cystickou fibrózou. Celkem bylo uhrazeno 20 členských příspěvků v mezinárodních organizacích ve výši 501.605 Kč a spolky tak mohly nadále udržet své členství v těchto organizacích.

Dále byly hrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné) ve výši 28.180 Kč a konferenční poplatky ve výši 32.875 Kč. Vzhledem k tomu, že v roce 2020 bylo z důvodu epidemie COVID-19 mnoho akcí přesunuto do online prostoru, došlo ke snížení čerpaných finančních prostředků na tyto aktivity. Členství v mezinárodní organizaci bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou účastí na konferenci či zasedání.

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných v časopisech, bulletinech a v dalších spolky vydávaných materiálech, a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, webinářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální sítě (převážně Facebook, ale i např. LinkedIn, Twitter a Instagram).

Advokační činnosti byly spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na pátevní aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis spolu s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výseči organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jednalo se zejména o větší nebo střešové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády ČR uplatnila připomínky k 27 legislativním návrhům a mimo připomínkování zákonů ve vnějším připomínkovém řízení bylo připomínkováno 15 návrhů legislativních norem v rámci vnitřního připomínkového řízení na MZ ČR.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva, jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. SONS, Česká asociace pro vzácná onemocnění (dále jen ČAVO), České ILCO, Spolek KOLUMBUS, Česká asociace paraplegiků – CZEPA a SNN).

Předsedkyně ČAVO je členkou několika poradních orgánů, mj. Meziřezortní a mezioborové pracovní skupiny pro vzácná onemocnění a Pacientské rady při Ministerstvu zdravotnictví, kde hájí zájmy pacientů se vzácným onemocněním. V roce 2020 se tak ČAVO podílelo na zpracování návrhu změn statutu Meziřezortní a mezioborové skupiny pro vzácná onemocnění, či vedení diskuze s MZ o zahrnutí pacientů se vzácným onemocněním jako vysoce rizikové skupiny pro onemocnění COVID-19. Členové Spolku KOLUMBUS, jenž sdružuje uživatele psychiatrické péče, dlouhodobě monitorují stav reformy psychiatrické péče. Zástupkyně tohoto spolku je rovněž členkou Pacientské rady. Spolek KOLUMBUS se také účastnil komunitního plánování měst a obcí, kde hájil zájmy a potřebnost poskytovaných služeb komunitní péče. Dalším spolkem, který se v roce 2020 aktivně účastnil monitorování reformy psychiatrické péče a účastnil se komunitního plánování, je VIDA z. s.

Nejméně byla zastoupena oblast **sebeobhájcovství**, explicitně ji uváděly pouze 2 spolky. Téma sebeobhájcovství bylo akcentováno především v činnosti SPMP, která prostřednictvím celé řady aktivit podporuje naplňování Úmluvy s důrazem na zájmy osob s mentálním postižením a podporu jejich pečujících. SPMP upozorňovala příslušné orgány a instituce na nedodržování Úmluvy v této oblasti, hlavními tématy byly: svéprávnost, podpora práva volit, život v komunitě, pečující osoby, přístupnost bankovních služeb. Dále SPMP

ve spolupráci s platformou Aliance 12 prosazovala změny v oblasti svéprávnosti a podpory při rozhodování.

Všechny podpořené spolky vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti **vzdělávací a informační činnosti**. Celkové náklady na tuto oblast činily 1.094.377 Kč.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 17 spolků. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz celkem 45 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 25 spolků aktivně využívalo sociální sítě, jako je Facebook, LinkedIn, Twitter nebo Instagram.

24 spolků díky podpoře z dotačního programu vydávalo informační materiály. Celkem bylo vydáno 72 různých informačních materiálů, většinou se jednalo o brožury, letáky, příručky/knihy a metodické materiály, které se týkaly problematiky jednotlivých typů postižení. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, kterými informovaly o své činnosti a aktivitách, přinášely kromě informací o vývoji v otázkách zdravotního postižení i aktuální informace související s epidemií COVID-19. V roce 2020 bylo vydáno 7 brožur v celkovém nákladu 8.200 ks a dále 4 knihy/publikace – *Jsem jedno ucho 2020*, kterou vydal SNN, *Život s příchutí soli*, kterou vydal Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s., *Epilepsie a dítě* a *Žijeme s epilepsií*, které vydala Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s. 6 spolků vydalo celkem 10 druhů letáků v celkovém nákladu 19.300 ks. 10 spolků v roce 2020 vydávalo časopisy, které vyšly v celkovém počtu 32 čísel. S podporou dotačního programu bylo také natočeno celkem 5 instruktážních videí (4 natočil Klub nemocných cystickou fibrózou a 1 spolek Achilleus). Celkové náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 788.198 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují, a na webových stránkách v roce 2020 byl v elektronické verzi dostupný široké veřejnosti. Časopis přináší informace o změnách v legislativě v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, o plánovaných akcích pro osoby se zdravotním postižením a obsahuje také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku. V roce 2020 se časopis věnoval aktuálním tématům, jako je např. zákon o sociálních službách, reforma psychiatrické péče, bezbariérové cestování po železnici, činnost Komise pro spravedlivé důchody, projekt Euroklíč, podpora OZP v České republice a novela zákona o poskytování dávek pro osoby se zdravotním postižením. Časopis dále poskytl informace o činnosti NRZP ČR v době pandemie koronaviru a nabídl shrnutí dvaceti let činnosti tohoto spolku.

Česká asociace pro vzácná onemocnění, z. s., vydává *Zpravodaj ČAVO*, který vychází 2krát ročně v nákladu 1.900 ks. V roce 2020 časopis u příležitosti Dne vzácných onemocnění přinesl 8 příběhů osob se vzácným onemocněním a v druhém čísle přinesl informace o národní strategii pro vzácná onemocnění, definici pacientských organizací podle zákona a informace o Help lince.

Dalším vydávaným periodikem byl časopis *PLUS 21* spolku Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z. s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen „DS“). Časopis je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to

nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS pracují. V roce 2020 *PLUS 21* vyšel celkem 3krát v nákladu 1.000 papírových výtisků každého čísla a byly v něm publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články o činnosti organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí, dále články zabývající se hypotonií u dětí s Downovým syndromem, informace o Světovém dnu Downova syndromu, informace z Evropské asociace Downova syndromu a poznatky o průběhu online výuky u dětí s DS v době karantény.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je např. *Paprsek ze tmy*, vydávaný KLUBEM PŘATEL ČERVENOBÍLÉ HOLE, z. s., *Zpravodaj Asociace muskulárních dystrofií*, *ARCUS*, časopis organizace ARCUS – onko centrum, z. s., *časopis Parkinson*, které obsahují informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách pro členy spolků, novinkách týkajících se jednotlivých druhů postižení a dále obsahují další užitečné a praktické informace pro členy těchto spolků. Tyto časopisy jsou většinou zveřejňovány na webových stránkách spolků, dále jsou rozesílány členům spolku v elektronické nebo papírové podobě a část informací je také zveřejňována na Facebooku. Některé spolky, jako například Společnost C-M-T a Asociace polio, vydávaly pro své členy bulletiny.

V roce 2020 celkem 30 spolků pořádalo osvětové a informační akce. Vzhledem k epidemii COVID-19 se velká část těchto akcí musela přesunout do online prostoru, některé se mohly konat prezenčně při dodržení velmi přísných protiepidemických opatření. Díky podpoře Úřadu vlády ČR bylo realizováno 63 seminářů či webinářů, 60 přednášek či besed, 11 konferencí, 104 workshopů, 14 specializovaných kurzů a 2.321 jiných spolkových akcí. Přínos těchto akcí spočíval zejména v lepší informovanosti o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami, v získávání poznatků o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení a v neposlední řadě zde byly reflektovány aktuální poznatky související s epidemií COVID-19 ve vztahu k jednotlivým zdravotním postižením.

K největším akcím uspořádaným v roce 2020 patřily např.:

- 15. Fórum celiaků, se konalo dne 5.9.2020 za dodržení přísných protiepidemických opatření v Praze na Výstavišti v Letňanech, pořadatelem byla Společnost pro bezlepkovou dietu, z. s. Akci předcházela osvětová kampaň zaměřená na medializaci tohoto onemocnění. V rámci fóra proběhly přednášky Celiakie a diagnostika, Bezlepková dieta z pohledu pacientů a potravinového práva a Alergeny ve školním stravování. Akci navštívilo 598 návštěvníků (vzhledem k platným protiepidemickým opatřením byl počet návštěvníků omezen).
- Spolek Pacienti IBD uspořádal v Praze dne 19.9.2020 Svatováclavskou konferenci, v rámci které proběhly různé přednášky týkající se onemocnění střev a nových poznatků v léčbě tohoto onemocnění, problematiky COVID-19 ve vztahu k onemocnění IBD. Dále zde byly představeny aktivity spolku Pacienti IBD a účastníci konference byli seznámeni s problematikou IBD na Slovensku. Akce se účastnilo 70 účastníků.
- Ve dnech 23. - 27.11 2020 se uskutečnila online Národní konference SPMP na téma Možnosti bydlení a podpory, v rámci které proběhlo 5 webinářů. Každého dne se průměrně účastnilo cca 90 osob.

Některé další uskutečněné semináře, webináře, workshopy, přednášky a besedy:

- Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s. uspořádala v roce 2020 celkem 13 besed (3 prezenční, 10 online) k projektu „Nebojte se epilepsie“- besedy proběhly např. pro pedagogy MŠ Zbraslav, pro veřejnost na MěÚ ve Žďáře nad Sázavou, pro studenty SZŠ Ruská, VOŠ Jabok a další. Celková účast byla 186 osob (studentů, pedagogů, pracovníků v sociálních službách a osob z řad veřejnosti).
- KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s., uspořádal dne 3.3.2020 workshop pro studenty o problematice hluchoslepoty, který se konal na Univerzitě Palackého v Olomouci. Workshopu se zúčastnilo 60 osob. Dále tento spolek uspořádal dvě putovní výstavy „Nevidíme, neslyšíme, ale cítíme“, které proběhly v prostorách Městských knihoven v Nymburce (leden – prosinec 2020) a v Chebu (září 2020).
- Svaz postižených civilizačními chorobami, z. s., uspořádal v roce 2020 4 kurzy práce s počítačem, kterých se zúčastnilo dohromady 25 osob.
- Česká asociace paraplegiků – CZEPA, z.s., uspořádala v průběhu roku 3 týdenní edukační semináře pro budoucí peer mentory, dohromady se těchto seminářů zúčastnilo 33 zájemců.
- SPMP zrealizovala v průběhu roku 2020 2 webináře pro pečující osoby, v rámci kterých se uskutečnily přednášky Jak zvládnout karanténu a Ochrana práv lidí s mentálním postižením.

Z dalších aktivit pro veřejnost, které se setkávají s velkým zájmem účastníků, je možné uvést např. umístění *informačních stánků* v rámci různých akcí pořádaných po celé ČR. Spolek České ILCO, z. s., takto prezentoval svou činnost např. na veletrhu neziskových organizací ve Valašském Meziříčí dne 8.9.2020 a na konferenci pro zdravotní sestry „Revoluce v ošetřování stomií“ ve dnech 21. - 23.9.2020 v Brně.

Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s. uspořádala celkem 5 výstav fotografií „Váš pohled, náš svět“, které proběhly v Praze v prostorách Českého rozhlasu a dále v Centrech provázení (Praha, Hradec Králové, Brno a Ostrava). Výstavy dohromady zhlédlo cca 1.000 osob.

Jako úspěšné příklady specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, základy poskytování první pomoci nebo kurzy sociálních dovedností.

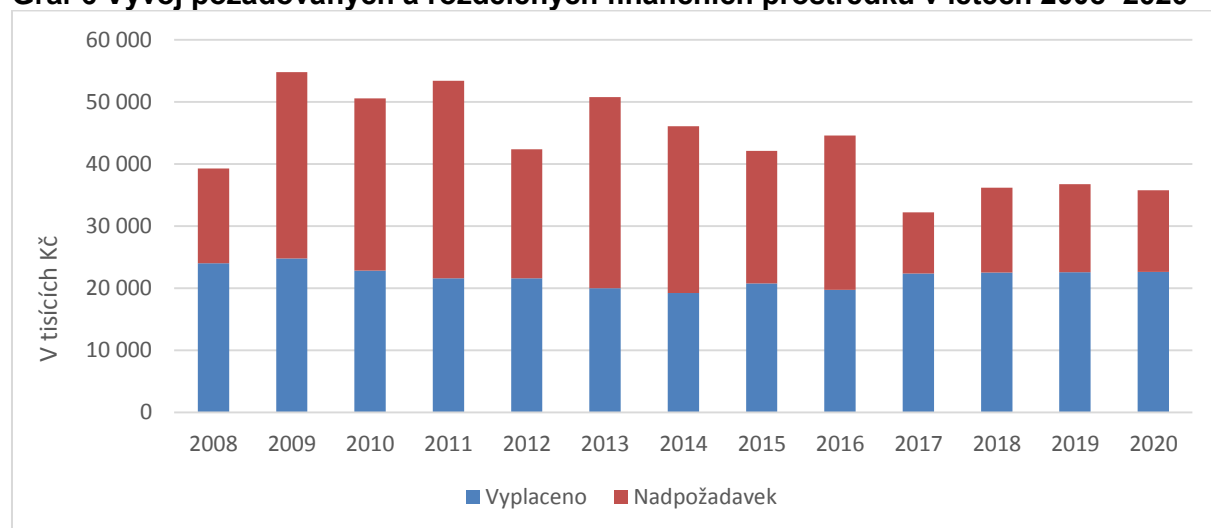
Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení

Aktivita	Počty organizací realizujících aktivitu podle typu postižení								
	vnitřní	neurologické	tělesné	sluchové	duševní	mentální	zrakové	jiné	celkem
Poradenská činnost	3	2	3	0	1	1	1	3	14
Webové portály	10	9	9	2	3	2	1	9	45
Sociální sítě	6	8	5	2	0	2	0	6	29
Brožury	1	1	2	0	1	0	0	2	7
Knihy	1	2	0	1	0	0	0	0	4
Letáky	0	4	1	0	0	0	0	5	10

Časopisy	5	6	0	5	0	3	0	13	32
Jiné tiskoviny	5	15	24	0	0	9	46	171	270
Videa	5	0	1	0	0	0	0	0	6
Semináře	3	7	18	0	0	3	0	16	47
Webináře	0	10	0	0	0	6	0	0	16
Konference	2	0	1	0	0	1	0	7	11
Workshopy	9	2	0	0	92	0	0	1	104
Specializované kurzy	4	0	3	0	1	0	0	6	14
Výstavy	0	0	0	5	0	0	0	7	7
Jiné spolkové akce	275	5	5	4	3	7	2003	18	2321
Besedy	7	0	2	4	1	0	40	6	60

V rámci celého dotačního programu je nejvíce podporovaným okruhem **organizačně administrativní servis**, na který bylo v roce 2020 vynaloženo 20.625.713 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily celkové osobní náklady, které byly podpořeny částkou 16.954.195 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 1.586.679 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovním tuzemským a nákupem materiálu a vybavením byly podpořeny částkou 2.084.839 Kč.

Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2020



Jak ukazuje výše uvedený graf 6, došlo k tomu, že se rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků snížil z 24.876 tis. Kč v roce 2016 na 9.874 tis. Kč v roce 2017. V roce 2018 byl rozdíl 13.673 tis. Kč, v roce 2019 byl 14.195 tis. Kč a v roce 2020 byl rozdíl 13.151 tis. Kč. Ke snížení tohoto rozdílu došlo především díky zavedení principu jedné žádosti pro všechny aktivity, ke kterému došlo v roce 2017, a dále též lepší komunikací se žadateli. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo žádoucí, aby se tento rozdíl snižoval, zejména aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky

zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především pravidelná školení žadatelů o dotaci a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu a přispívá k implementaci Úmluvy, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace osob se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2020 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.624.430 Kč na realizaci 35 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí byl organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, přičemž rozdělení těchto spolků podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním seminářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy, plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2020

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ZP200003	Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z.s.	1.088.594
ZP200004	Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s.	Podpora lidí s epilepsií a destigmatizace epilepsie	475.500
ZP200005	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z.s.	Důležité je nebýt sám	305.606
ZP200006	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva a kvalitní život lidí s mentálním postižením 2020	1.354.157
ZP200010	Společnost rodičů a přátel	"Down-Up 2020": Podpora	510.221

	dětí s Downovým syndromem, z.s.	problematiky DS v rámci Evropy i ČR	
ZP200013	Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z. s.	Informační a edukační činnost, členství v mez. organizacích	205.800
ZP200016	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	4.976.000
ZP200017	Amelie z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	404.400
ZP200018	Společnost pro bezlepkovou dietu z.s.	Edukace a osvěta bezlepkové diety při celiakii	559.450
ZP200019	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2020	355.162,
ZP200020	Asociace polio	Organizačně administrativní zázemí Asociaci polio	146.139
ZP200021	ARCUS - onko centrum, z. s.	Edukační patientský program ONKO	511.460
ZP200022	Společnost Parkinson, z. s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z. s. 2020	500.847
ZP200023	Achilleus z.s.	Achilleus - nejste na to sami	380.720
ZP200024	Pacienti IBD z.s.	Rozvoj spolupráce s EFCCA	52.661
ZP200025	Sdružení celiaků ČR, z. s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	610.600
ZP200026	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2020 IV	3.307.410
ZP200028	Spolek KOLUMBUS	Popluj s námi - napni plachty	270.950
ZP200031	Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	706.961
ZP200033	Společnost C-M-T. z.s.	Společnost C-M-T 2020	96.985
ZP200036	PARENT PROJECT, z.s.	Organizačně administrativní servis	541.688
ZP200038	Czech Deaf Youth, z.s.	Rozvoj organizace Czech Deaf Youth, z.s.	49.030
ZP200039	Společnost pro mukopolysacharidosu, z.s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	156.500
ZP200041	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	1.108.529

	České republiky, z.s.		
ZP200042	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační činnost o cystické fibróze	433.800
ZP200043	Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis a PC kurzy STP v ČR z. s.	1.097.365
ZP200044	Rett Community, z.s.	Vzdělávání a podpora při péči o osoby s Rettovým syndromem	90.920
ZP200047	Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, z.s.	Podpora osob zatížených Huntingtonovou chorobou 2020	271.616
ZP200050	Parkinson-Help z.s.	Podpora aktivit spolku pro nemocné Parkinsonovou chorobou	209.250
ZP200053	KLUB PŘATEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z.s.	Nový obzor - Osvětová a klubová činnost, admin. servis	64.338
ZP200056	SDMO - Sdružení pro komplexní péči při dětské mozkové obrně, z.s.	Výzkum potřeb osob s DMO a vytvoření informačního portálu	193.300
ZP200058	VIDA z. s.	Komu je rady, tomu je pomoci	381.554
ZP200059	Pražská organizace vozíčkářů, z. s.	Podpora klientů s tělesným postižením	419.000
ZP200064	ANGELMAN CZ, spolek	ANGELMAN 2020 podpora informovanosti	31.360
ZP200066	Česká asociace pro vzácná onemocnění, z.s.	Zajištění služeb pro pacienty se vzácným onemocněním	756.557

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je v souladu s naplňováním strategického cíle zaměřeného na oblast podpory integrace Romů na krajské a místní úrovni a boj proti sociálnímu vyloučení, který je uveden ve Strategii romské integrace do roku 2020.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) může být pouze **kraj**. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání po celý kalendářní rok je 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice krajských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval VÚPSV.²² Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory, vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti a užívá je v různých fázích dotačního řízení. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel kraje, či počet SVL v kraji. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání krajského koordinátora či výši úvazku.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“).

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke

²² <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 – 2020

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.165.000	5.131.520	4.935.020	13
2016	5.165.000	5.235.520	5.235.520	13
2017	5.200.000	5.311.071	5.255.863	13
2018	5.400.000	5.523.805	5.523.805	13
2019	5.400.000	5.435.900	5.252.566	13
2020	5.850.000	5.569.937	5.569.937	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

Povinnost zřídit pozici koordinátora vyplývá ze zákona o krajích. Úřad vlády ČR jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení krajských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu v letech 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 a 2020. Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice krajského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor** výši úvazku koordinátora, jenž je vyhrazen na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora, a zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Od roku 2019 mají příjemci dotace povinnost řídit se indikátory, které jim poskytovatel dotace stanovil v tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou rozhodnutí o poskytnutí dotace. Míru naplnění výstupů lze komparovat mezi jednotlivými příjemci.

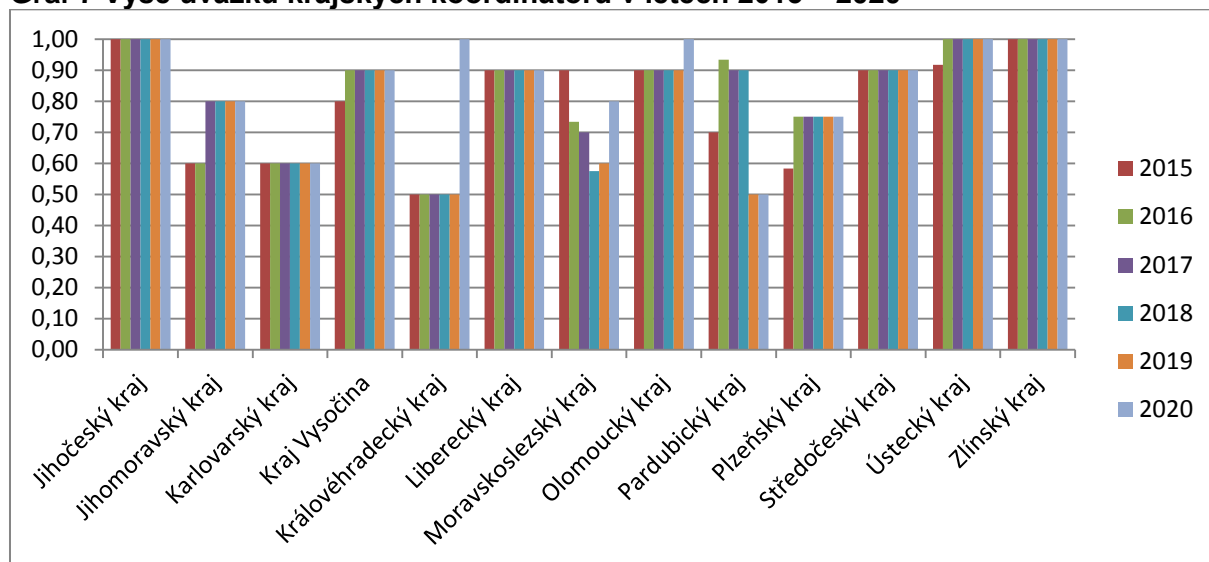
Primární indikátory:

- Výše úvazku krajského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora;
- Zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2015 – 2020

Kraj	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Jihomoravský kraj	0,60	0,60	0,80	0,80	0,80	0,80
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,80	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Královehradecký kraj	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	1,00
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	0,90 ²³	I.-II. 0,90 III.-XII. 0,70	0,70	I.-VI. 0,6 VII.–VIII. 0,5 XII. 0,8	0,60	0,80
Olomoucký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	1,00
Pardubický kraj	I.-VI. 0,50 VII.-XII. 0,90	I.-VIII. 0,90 IX.-XII. 1,00	0,90	0,90	0,50	0,50 ²⁴
Plzeňský kraj	I.-VIII. 0,50 IX.-XII. 0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	I.-V. 0,80 VI.-XII. 1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Průměrná výše úvazku	0,79	0,82	0,83	0,83	0,80	0,86

Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2015 – 2020



V roce 2020 zůstala výše úvazků ve většině krajů stejná, ve třech krajích došlo k navýšení úvazku a v žádném nedošlo ke snížení, což je rozhodně pozitivní fakt. Nejvýznamnější

²³ V roce 2015 byla pozice krajského koordinátora v Moravskoslezském kraji obsazena pouze po dobu 5 měsíců (viz tabulka č. 9), do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

²⁴ V roce 2020 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců (viz tabulka č. 9), do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

změnou bylo navýšení úvazku krajského koordinátora v Královéhradeckém kraji, a to z hodnoty 0,5 úvazku až na plný úvazek 1,0. Nárůst zaznamenal také Moravskoslezský kraj, kde výše úvazku koordinátora vzrostla z 0,6 na 0,8 úvazku, a také Olomoucký kraj, kde výše úvazku vzrostla z 0,9 úvazku na plný úvazek 1,0.

V roce 2020 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek v pěti krajích (Jihočeský kraj, Královéhradecký kraj, Olomoucký kraj, Ústecký kraj a Zlínský kraj). Nejnižší úvazek měl krajský koordinátor v Pardubickém kraji (0,5 úvazku). Jak ukazuje výše uvedená tabulka, v roce 2020 byla pozice krajského koordinátora ve většině krajů, konkrétně ve 12 krajích, obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců. Jedinou výjimkou byl Pardubický kraj, kde byla pozice obsazena po dobu 9 měsíců.

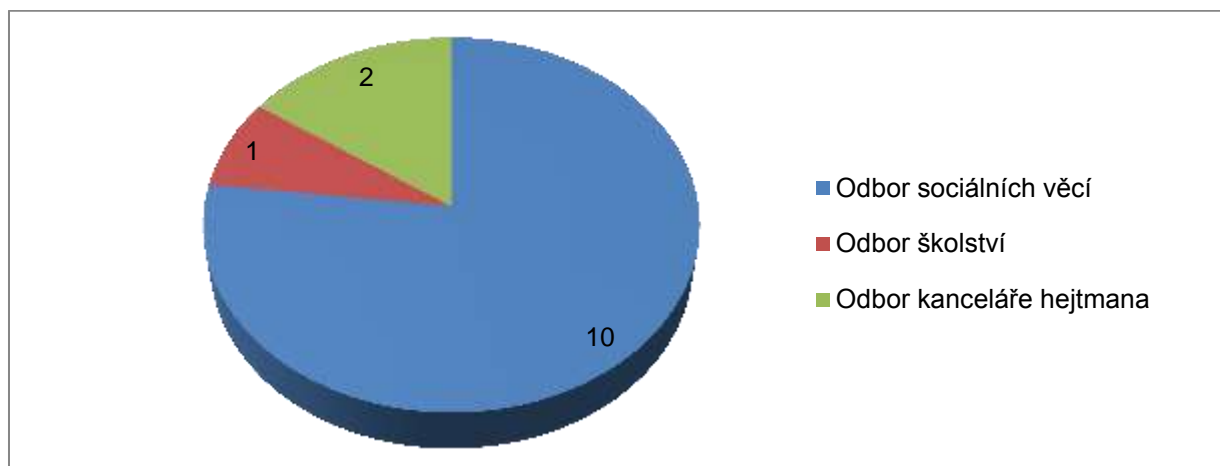
Hodnota průměrného úvazku činila v roce 2020 0,86 úvazku, což je nevyšší číslo v historii měření. Rok 2020 tedy oproti roku 2019 zaznamenal opět navýšení průměrného úvazku krajského koordinátora, a vrátil se tedy k dlouhodobému trendu zvyšování výše úvazků v průběhu sledovaných let, což lze jistě pokládat za úspěch. V předcházejícím roce 2019 byla průměrná výše úvazku 0,80, druhá nejvyšší výše úvazku byla v letech 2017 a 2018, konkrétně 0,83 úvazku.

Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2015 – 2020, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora

Kraj	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	5	12	12	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	12	12	12	12	12	9
Plzeňský kraj	10	12	12	12	12	12
Středočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci metodického vedení krajských koordinátorů také dlouhodobě doporučuje zařazení krajského koordinátora do kmenové struktury krajského úřadu, kde bude zajištěno rovnocenné postavení krajského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu koordinátora při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení krajského koordinátora do kanceláře hejtmána, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmána pro sociální oblast. Toto doporučení bylo v roce 2020 akceptováno dvěma kraji, a to krajem Královéhradeckým a Zlínským. Oproti minulým rokům se přesto jedná o úspěch, protože Královéhradecký kraj přesunul krajského koordinátora pod kancelář hejtmána právě v tomto roce. V roce 2020 nejvyšší počet krajů (10) zařazoval svého koordinátora do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva do kanceláře hejtmána (Královéhradecký a Zlínský kraj).

Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2020



Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovatelného ukazatele, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení).

I v roce 2020 nadále trvá povinnost řídit se předem stanovenými indikátory, nastavenými poskytovatelem dotace v Přehledu výstupů projektu. Všechny 13 příjemců dotace tedy muselo v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program tak byl vyhodnocován dle míry naplnění těchto výstupů projektu. Předem stanovené výstupy byly nastaveny tak, aby se práce jednotlivých krajských koordinátorů co nejvíce standardizovala, aby se co nejvíce smazaly rozdíly v přístupu a práci jednotlivých krajských koordinátorů, bez ohledu na výši úvazku, a aby bylo také možné činnost koordinátorů lépe komparovat a vyhodnotit. Byla také zpřesněna metodika vykazování, včetně zacílení otázek.

Krajští koordinátoři mají povinnost plnit určitý minimální počet indikátorů v různých oblastech, například 4 porady s romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga apod. Naplnit celkové výstupy projektu bez odvodu části dotace však bylo možné i například pouze se třemi pořádanými poradami, neboť odvod by byl kraji vyměřen až v případě, když by celková míra naplnění výstupů (průměr naplnění všech dílčích výstupů) byla nižší než 85 % včetně. Vlastní výstupy byly rozděleny do jednotlivých oblastí. Jednalo se o následující oblasti: *metodická, koordinační, poradenská a informační činnost* (1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji; 2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji), *vzdělávací činnost* (3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.), *monitoring* (4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platformy souvisejících s tématem romské integrace), *analytická činnost* (5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok; 6. Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod.), *koncepční a iniciační činnost* (7. Podílení se na

vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.) a *kontrolní činnost* (8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji).

Pro účely evaluace jsme zařadili do tabulky pod tímto odstavcem, coby sekundární indikátory, pouze ty výstupy, které lze kvantifikovat. Z tohoto důvodu v tabulkách nejsou zařazeny výstupy v těchto oblastech: „Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji“, „Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok“ a „Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod.“ V závěrečných zprávách krajsí koordinátoři v těchto oblastech uváděli spíše kvalitativní popis aktivit, proto není možná komparace. V případě výstupu „Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace“ byl zvolen jako sekundární indikátor „Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen“, neboť se jedná o údaj, který lze jasně kvantifikovat a komparovat i s předchozími roky.

Sekundární indikátory:

- Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji;
- Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.;
- Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen;
- Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel;
- Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji;
- Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace.

Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2017 - 2020

Sekundární indikátory	Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji ²⁵				Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod. ²⁶				Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen				Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel				Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji ²⁷				Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Jihočeský kraj	9	4	3	4	0	2	1	0	4	2	2	2	1	2	1	2	5	2	5	1	3	6	6	2
Jihomoravský kraj	3	8	4	2	0	2	2	1	4	5	3	4	4	2	2	3	4	0	7	6	4	4	3	3
Karlovarský kraj	14	21	5	4	2	0	4	2	4	4	2	3	6	5	2	2	2	3	2	2	8	6	3	18
Kraj Vysočina	2	12	4	4	2	1	2	1	6	3	5	5	2	2	2	2	7	4	2	5	8	15	14	7
Královéhradecký kraj	3	3	9	6	2	0	2	1	4	5	2	3	1	4	4	4	7	5	5	5	4	1	6	2
Liberecký kraj	2	9	7	5	5	8	5	2	19	33	11	13	8	15	4	7	3	3	4	3	6	8	11	3
Moravskoslezský kraj	3	6	5	5	0	2	2	4	7	7	6	7	4	3	3	2	7	7	7	3	7	5	14	5
Olomoucký kraj	12	7	4	4	3	2	3	1	13	14	16	12	6	6	4	4	7	3	5	5	5	4	4	5
Pardubický kraj	6	3	4	5	3	2	3	2	4	4	3	4	1	2	2	2	4	7	5	4	7	5	6	7
Plzeňský kraj	2	2	4	3	1	1	2	1	3	3	5	5	2	2	2	2	4	4	4	2	5	5	8	3
Středočeský kraj	2	2	3	4	2	2	3	0	1	2	2	2	2	2	2	2	8	8	8	9	1	4	4	1
Ústecký kraj	2	3	4	3	1	2	2	3	6	10	5	1	1	5	3	1	0	0	5	5	5	4	6	2
Zlínský kraj	16	12	4	4	2	2	4	4	3	3	3	6	2	4	4	3	0	1	2	3	5	4	6	6
celkem	76	92	60	53	23	26	35	22	78	95	65	67	40	54	35	36	58	47	61	53	68	71	93	64

²⁵ Minimální počet stanovený pro roky 2019 a 2020 byly 4 porady.

²⁶ Minimální počet stanovený pro roky 2019 a 2020 byly 2 školení, semináře, konference apod.

²⁷ Počet kontrol v jednotlivých krajích je ovlivněn počtem ORP v kraji, ve velkých krajích probíhá tedy více kontrol

Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji

Krajští koordinátoři uspořádali v loňském roce 53 vykázaných porad s výše jmenovanými aktéry.²⁸ Došlo tedy k poklesu oproti roku 2019, kdy krajští koordinátoři vykážali 60 porad, což bylo v naprosté většině případů zapříčiněno nuceným rušením akcí kvůli omezením spojeným s pandemií COVID-19 a nouzovým stavem. Zvláště v prvním pololetí docházelo k rušení akcí. Na podzim už velká část koordinátorů začala pořádat porady formou videokonferencí. Nejvyšší počet porad s relevantními aktéry uspořádal opět koordinátor v Královéhradeckém kraji – celkem 6 setkání, a dále pak shodně kraje Liberecký, Moravskoslezský a Pardubický – 5 setkání.

Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.

Krajští koordinátoři v závěrečné zprávě o realizaci projektu v roce 2020 uváděli přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů.

Z tabulky č. 11 vyplývá, že krajští koordinátoři pořádali celkem 22 vzdělávacích akcí. Jedná se o významný propad oproti loňskému roku, kdy koordinátoři uspořádali 35 akcí. Důvodem jsou opět omezení spojená s pandemií COVID-19 a nouzovým stavem. U tohoto výstupu byly důsledky omezení ještě markantnější, protože možnosti uspořádat vzdělávací akci online způsobem jsou, ale kvalita takové akce není taková jako v případě prezenční vzdělávací akce, zvláště když má být akce interaktivní. Nejvíce vzdělávacích akcí, celkem 4, uspořádali koordinátoři v krajích Moravskoslezském a Zlínském. 3 vzdělávací akce uspořádal koordinátor v Ústeckém kraji.

Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen

V roce 2020 byli krajští koordinátoři součástí celkem 67 platform, oproti roku 2019, ve kterém byli koordinátoři zapojeni do 65 platform. Zapojení do platform je dlouhodobé, proto nebylo ovlivněno epidemiologickou situací, maximálně se jednotlivá tělesa (pracovní skupiny) scházela s menší intenzitou, nikoliv však, že by zanikala. Ještě vyšší čísla vykazovaly kraje před rokem 2019, je ale třeba říci, že formulář vyplňování závěrečných zpráv se změnil, v minulých letech typicky krajští koordinátoři vykazovali i další platformy (např. místní akční skupiny), které už v současnosti většinou neuváděli. Počty platform, v nichž jsou koordinátoři zapojeni, se mezi jednotlivými kraji každoročně velmi liší. Na jednu stranu je to samozřejmě dáno aktivitou jednotlivých krajských koordinátorů, na druhou stranu

²⁸ U tohoto ukazatele je zapotřebí poukázat na odlišný metodický přístup, který krajští koordinátoři uplatňují při výkonu své funkce, a rovněž různé pojetí vyplňování závěrečné zprávy. Někteří do části „Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji“ zařadili čistě jenom pravidelné porady s výše jmenovanými aktéry, někteří ale i další jednání, která organizovali nebo spoluorganizovali a zmínění aktéři se jich také účastnili.

je ale možné, že v některých krajích uvádějí i další tělesa, která třeba z různých důvodů v jiných krajích neuvádí. Největší počet platforem (typicky pracovních skupin) zaznamenal opět krajský koordinátor v Libereckém kraji, celkem 13, na druhém místě koordinátor v Olomouckém kraji, celkem 12, a na třetím místě koordinátor v Moravskoslezském kraji, celkem 7.

Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel

Dle závěrečných zpráv byli krajsí koordinátoři v roce 2020 zapojeni do vzniku 36 různých koncepčních a strategických dokumentů, což je podobné číslo jako v roce 2019, kdy hodnota dosahovala 35, je tedy vidět, že ani u tohoto údaje se do celkového počtu nepromítla epidemiologická situace. Nejvíce koncepčních a strategických dokumentů, na jejichž vzniku se koordinátor podílel, uvedl koordinátor z Libereckého kraje, celkem 7. Koordinátoři z Královéhradeckého a Olomouckého kraje uvedli 4 koncepční a strategické materiály.

Počet kontrol výkonu přenesené působnosti obcí s rozšířenou působností (ORP) v kraji

Kontroly výkonu přenesené působnosti kraje realizují v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb. (§ 6 odst. 8), o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP často plní tuto povinnost zavedením tzv. „romského poradce“.

Krajsí koordinátoři v roce 2020 významně omezili svoji kontrolní činnost. V roce 2020 vykonali 53 kontrol, zatímco v roce 2019 jich bylo 61. Přestože je možné kontroly provádět i distanční formou, to znamená zasíláním požadovaných materiálů do datových schránek, odsunula většina koordinátorů plánované kontroly na rok 2021, protože existuje předpoklad, že do konce roku 2021 už bude možné opět provádět kontroly prezenční formou. Počty jednotlivých kontrol, které kraje provádí, závisí na velikosti kraje, v největších krajích tak musí dělat násobně více kontrol než v krajích malých. Nevětší počet kontrol tak vykonal opět koordinátor ze Středočeského kraje, celkem 9. Koordinátor z Jihomoravského kraje vykonal 6 kontrol a koordinátoři z krajů Vysočina, Královéhradeckého, Olomouckého a Ústeckého 5 kontrol.

Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace

Z tabulky č. 11 vyplývá, že se krajsí koordinátoři v roce 2020 zúčastnili 64 různých školení a kurzů, což je opět propad oproti roku 2019, kdy jich koordinátoři absolvovali 93. Úřad vlády ČR nestanovuje krajům, kolik vzdělávacích akcí musí koordinátor absolvovat, počet absolvovaných školení není cíleným indikátorem sledovaným v Přehledu vstupů projektu. Povinnost zajistit vzdělávání koordinátora vedoucí k prohloubení jeho kvalifikace vyplývá přímo z části II., bodu 6 rozhodnutí. Zdaleka nejvyšší počet školení absolvoval krajský koordinátor z Karlovarského kraje, celkem 18, který se zaměřil na absolvování online kurzů. Koordinátoři z krajů Vysočina a Pardubického se účastnili 7 kurzů.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu pro rok 2020 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje ve všech krajích (mimo hl. města Prahy, která není oprávněným žadatelem). Celkem tedy bylo podpořeno 13 krajů v celkové výši podpory 5.569.937 Kč.

V případě Jihočeského, Královéhradeckého, Ústeckého a Zlínského kraje byla poskytnuta dotace v maximální možné výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedené kraje v roce 2020 zaměstnávaly koordinátora pro romské záležitosti na plný úvazek, tedy ve výši 1,0. Na plný úvazek 1,0 zaměstnával koordinátora ještě kraj Olomoucký, ten však obdržel dotaci ve výši 494.937 Kč z důvodu finančních nesrovnalostí v rozpočtu projektu. Průměrný úvazek krajského koordinátora v roce 2020 byl 0,86. Nejvyšší úvazek 1,0 měli koordinátoři v 5 krajích, jak už bylo uvedeno výše (Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Ústecký a Zlínský), nejnižší 0,5 oproti tomu v kraji Pardubickém. 10 krajských koordinátorů bylo zařazeno do odborů sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva přímo do kanceláře hejtmána (Královéhradecký a Zlínský kraj).

V průběhu roku krajští koordinátoři uspořádali celkem 53 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji, dále pořádali celkem 22 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, semináře, konference apod., byli zapojeni do činnosti celkem 67 platforem souvisejících s tématem romské integrace, podíleli se na vzniku 36 koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., realizovali celkem 53 kontrol výkonu přenesené působnosti ORP, a sami se účastnili celkem 64 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace.

Tabulka 12 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2020

Číslo projektu	Příjemce dotace	Přídělená dotace
KK200003	Jihomoravský kraj	400.000
KK200004	Olomoucký kraj	494.937
KK200006	Plzeňský kraj	375.000
KK200007	Pardubický kraj	250.000
KK200009	Jihočeský kraj	500.000
KK200010	Královéhradecký kraj	500.000
KK200011	Liberecký kraj	450.000
KK200012	Moravskoslezský kraj	400.000
KK200013	Zlínský kraj	500.000
KK200014	Karlovarský kraj	300.000
KK200017	Středočeský kraj	450.000
KK200018	Ústecký kraj	500.000
KK200019	Kraj Vysočina	450.000

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní pracovník (dále jen „TP“) je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Cílem dotačního programu je podpora obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.** Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků, kde mohou zúročit své vlastní zkušenosti z komunity, které příslušníci většinové společnosti často nemají. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí a předcházení potenciálních problémů.

Dalším procedurálním cílem je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně ji z počátku odmítají. Návštěvy v domácnostech uživatelů poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím.

Projektové cíle dotačního programu Podpora terénní práce musí být v souladu se zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025; Strategii romské integrace do roku 2020 a strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel sociálně vyloučených lokalit.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval VÚPSV.²⁹ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády ČR část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora terénní práce a užívá je v různých fázích dotačního řízení. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel obce, počtu let v programu, či počty SVL v obci. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání TP, výši úvazku, či typu pracovního poměru. Terénní pracovníci dále pracují se „Záznamy TP o práci s cílovou skupinou“. Jedná se o tabulku, do které vyplňují vykonané intervence k jednotlivým činnostem, které ve velké míře vycházejí právě z metodiky.

²⁹ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

Tabulka 13 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v posledních letech

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	9.532.355	9.589.597	9.531.408	46
2016	9.922.552	9.650.303	9.196.122	41
2017	11.900.000	11.539.288	10.946.416	37
2018	11.900.000	11.726.846	11.399.832	36
2019	11.900.000	11.837.341	11.762.188	35
2020	11.900.000	11.663.386	10.911.686	35

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

Hlavním účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zajištění pracovního místa terénního pracovníka v obci. Při vyhodnocení dotačního programu je tedy klíčové sledovat vývoj dat ohledně jednotlivých terénních pracovníků. Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti byla sledována níže uvedená kritéria, která ukazují stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce.

1. Počet let trvání programu bez přerušení
2. Personální kapacita terénní práce
3. Personální charakteristiky terénních pracovníků
4. Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám
5. Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Příjemce dotace má od roku 2020 povinnost naplnit předem daný počet intervencí na základě tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou č. 2 rozhodnutí o poskytnutí dotace. Počty intervencí si příjemci dotací sami stanovili v žádosti a jsou pro ně závazné. Jelikož před rokem 2019 terénní pracovníci vykazovali počty klientů coby osob, a od roku 2019 vykazují počty intervencí v jednotlivých oblastech, mj. z důvodů ochrany osobních údajů, nelze letošní výsledky komparovat s výsledky staršími než za rok 2019. Terénní pracovníci vykazují intervence v oblastech vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby, diskriminace. Každý příjemce dotace si musel povinně zvolit alespoň jednu z těchto oblastí, ve které TP vykonával intervence. Dále také TP poskytovali informace v oblasti podpory aktivního občanství a fakultativně se věnovali práci s komunitou.

V roce 2020 bylo podáno celkem 39 žádostí s finálním finančním požadavkem 12.857.323 Kč. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce bylo doporučeno k podpoře 37 žádostí v celkové výši 11.663.386 Kč. Po jednání Komise se jeden ze žadatelů, město Mělník, rozhodl z dotačního řízení odstoupit. Další žadatel, statutární město Kladno, neprovedl úpravu žádosti, kterou mu doporučila Komise, proto Komise opět jednala o jeho původní žádosti, kterou doporučila zcela zamítnout. V rámci úpravy žádosti dále došlo u dvou žadatelů ke snížení dotace nad požadavek Komise v celkové výši 301.700 Kč. Finanční prostředky tak byly poskytnuty celkem 35 žadatelům v celkové výši 10.911.686 Kč.

Tabulka 14 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2020

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulovaná výše zřízených úvazků	Výše úvazků jednotlivých TP	Počet měsíců realizace TP	Počet let trvání bez přerušení
Bílina	1	1,00	1,00	9	4
Bor	1	1,00	1,00	12	2
Bruntál	1	0,50	0,50	12	20
Česká Lípa	1	1,00	1,00	12	20
Český Krumlov	2	2,00	1,00	12	10
			1,00	11	
Dubí	1	1,00	1,00	12	7
Havířov	1	1,00	1,00	12	2
Hranice	1	0,70	0,70	12	17
Cheb	2	1,93	0,93	12	8
			1,00	12	
Choceň	1	0,48	0,48	7	1
Chomutov	3	3,00	1,00	12	9
			1,00	12	
			1,00	12	
Jaroměř	2	1,75	0,75	12	1
			1,00	12	
Kobylá nad Vidnavkou	1	0,25	0,25	12	4
Krásná Lípa	1	1,00	1,00	12	13
Mikulovice	1	1,00	1,00	12	7
Milevsko	1	0,75	0,75	12	16
Moravská Ostrava a Přívoz	1	1,00	1,00	12	10
Nové Město pod Smrkem	1	1,00	1,00	12	7
Nový Bor	1	1,00	1,00	12	7
Odry	2	0,60	0,30	12	1
			0,30	12	
Opava	1	1,00	1,00	12	3
Praha 14	1	1,00	1,00	12	11
Roudnice nad Labem	1	0,80	0,80	12	11
Rumburk	2	2,00	1,00	12	12
			1,00	7	
			1,00	4	
Sokolov	1	1,00	1,00	12	11
Svitavy	1	1,00	1,00	12	7
Šluknov	2	1,00	0,50	12	12
			0,50	11	
Štětí	1	1,00	1,00	12	6
Tábor	1	0,80	0,80	12	3

Velká Bystřice	1	0,50	0,50	12	10
Velké Hamry	1	1,00	1,00	12	7
Větrní	1	1,00	1,00	12	8
Vrbátky	1	0,70	0,70	12	10
Vysoké Mýto	1	1,00	1,00	12	6
Znojmo	1	0,75	0,75	12	1
Celkem 35 příjemců	43	36,51			

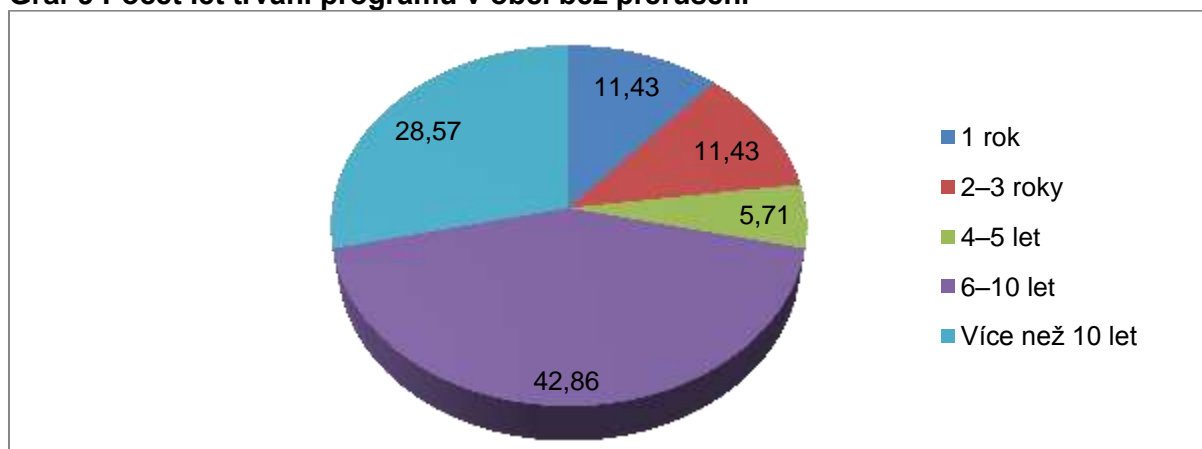
Počet let trvání programu bez přerušení

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z tabulky č. 14 je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně a ve sledovaném roce 2020 do něj nově vstoupily čtyři obce (Choceň, Jaroměř, Odry a Znojmo). Jedná se o nárůst oproti roku 2019, ve kterém vstoupily do programu pouze dvě obce (Bor a Havířov). Naopak 10 obcí je do programu zapojeno už více než 10 let. Nejdéle jsou zapojeny obce Bruntál a Česká Lípa, a to celých 20 let bez přestávky. Z tabulky č. 15 dále vyplývá, že nejvyšší je počet obcí, které v programu participují středně dlouhou dobu (6 – 10 let), celkem 15 obcí. Průměrný počet let trvání programu v obci je pak 8,49 let, tedy přesně stejný údaj jako v roce 2019. Přestože velká většina příjemců dotací z roku 2019 (31 příjemců) pokračovala i v roce 2020, tak se v programu také objevili 4 příjemci, kteří byli podpořeni poprvé (nebo po různě dlouhé pauze).

Tabulka 15 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
1 rok	4	11,43
2 – 3 roky	4	11,43
4 – 5 let	2	5,71
6 – 10 let	15	42,86
Více než 10 let	10	28,57
Průměrný počet let v programu: 8,49		

Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení



Personální kapacita terénní práce

Tabulka 16 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci

Výše kumulovaného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	11	31,43
1,00	19	54,29
Více než 1,00	5	14,29
Celkem	35	100,00

V roce 2020 bylo zřízeno 43 úvazků TP v 35 obcích. Kumulovaná výše úvazku byla 36,51 úvazku ve 35 obcích (s počtem 43 TP) a průměrná výše úvazku 0,85. Pouze 11 obcí, 31,43 %, zřídilo v roce 2020 v rámci programu kumulovaný úvazek TP menší než 1,00. U většiny příjemců dotace (19 obcí, 54,29 %) byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, tedy úvazkem 1,0 (viz tabulka výše a tabulka č. 14, třetí sloupec). A konečně 5 obcí zřizovalo v roce 2020 kumulativní úvazek vyšší, než 1,0. Preference plných úvazků před částečnými ze strany obcí hodnotíme jako pozitivní ukazatel. Stabilita pracovního poměru je nutnou podmínkou ke kvalitnějšímu výkonu práce.

Personální charakteristiky terénních pracovníků

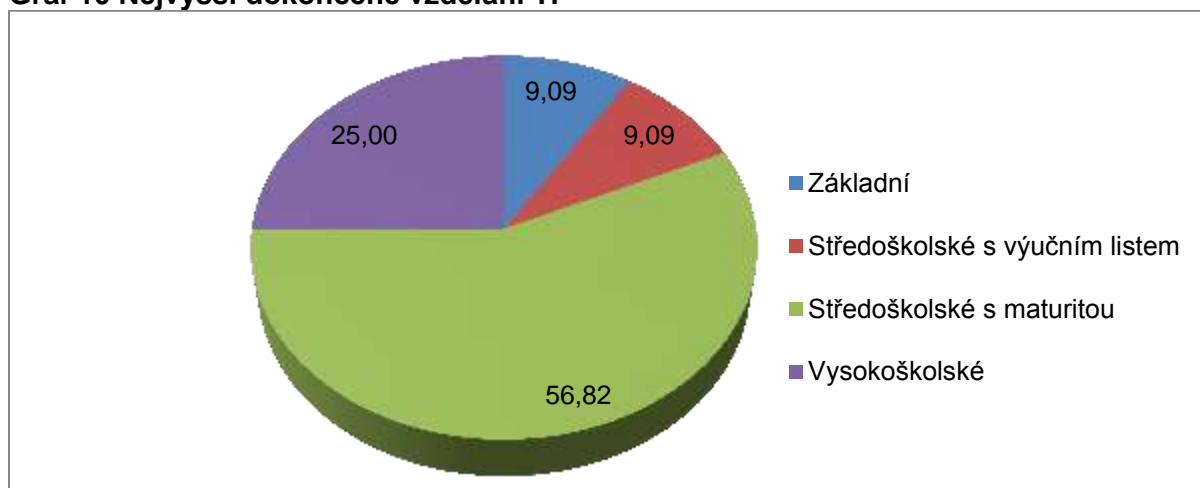
Tabulka 17 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	4	9,09
Středoškolské s výučním listem	4	9,09
Středoškolské s maturitou	25	56,82
Vysokoškolské (včetně vyššího odborného)	11	25,00
Celkem	44³⁰	100,00

Oproti roku 2019 se v roce 2020 snížil podíl TP ve vzdělanostní kategorii „základní“ (ze 13,21 % na 9,09 %) a v kategorii „středoškolské s výučním listem“ (z 11,32 % na 9,09 %), naopak vzrostl podíl TP v kategorii „středoškolské s maturitou“ (z 50,94 % na 56,82 %) a „vysokoškolské“ (z 24,52 % na 25 %) ³¹. Nadále tedy zůstává dominantním nejvyšším dosažitelným vzděláním „středoškolské s maturitou“. Obecně lze říci, že pokračuje trend, který započal už v letech minulých, kdy ubývá TP se základním a nižším středním vzděláním a naopak přibývá TP s maturitou, či vysokoškolsky vzdělaných. Tyto změny mohou souviset se změnami podmínek dotačního řízení, kdy TP musí splňovat kvalifikační kritéria sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách, tzn. mít absolvovaný akreditovaný kurz (viz dále).

³⁰ V souhrnných počtech je vždy uváděn celkový počet TP 44, přestože obce v roce 2020 zřídily 43 pracovních míst TP. Tato skutečnost je dána tím, že příjemce dotace město Rumburk vyměnil v průběhu roku pracovníka na pozici TP, proto jsou v souhrnných počtech vykazováni oba tyto pracovníci.

³¹ Od roku 2020 byla zrušena samostatná kategorie „vyšší odborné vzdělání“, protože dle platových tříd, ze kterých Úřad vlády vychází, je tato kategorie uváděna ve stejné kategorii, jako vzdělání „vysokoškolské, Bc.“ V roce 2019 byla samostatná kategorie „vyšší odborné vzdělání“ uvedena u 3,77 % ze všech TP.

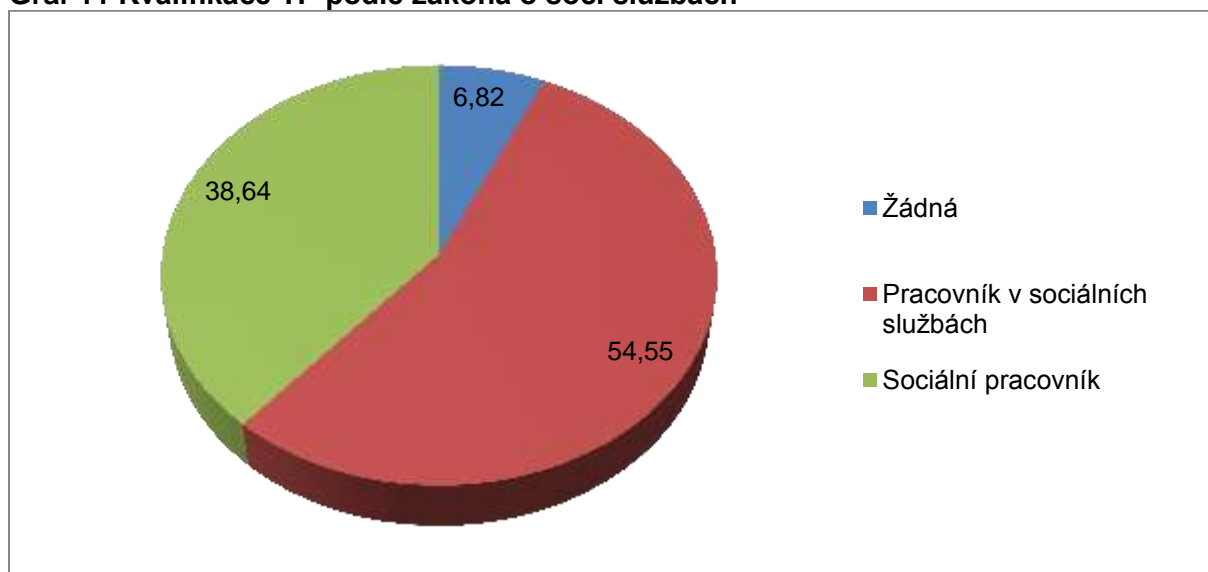
Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP**Tabulka 18 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách**

Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	Počet osob	Podíl (%)
Žádná	3	6,82
Pracovník v sociálních službách	24	54,55
Sociální pracovník	17	38,64
Celkem	44	100,00

Stejně jako v minulém roce, kdy se začala sledovat dosažená kvalifikace terénních pracovníků podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, sledovala se tato kategorie i v roce 2020. Nejvyšší počet TP, celkem 24, dosáhl kvalifikace pracovníka v sociálních službách, 17 TP mělo kvalifikaci sociálního pracovníka a 3 TP neměli žádnou kvalifikaci. U poslední kategorie je to potom značný propad (oproti 11 v roce 2019), což je jednoznačně pozitivní fakt, který souvisí s vymáháním podmínky rozhodnutí o poskytnutí dotace uvedené v Části II. odst. 9, dle které „Příjemce dotace je povinen zajistit, aby terénní pracovník bez odborné kvalifikace³² absolvoval akreditovaný kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Důvodem, proč TP zatím kurz nesplnil, může být, že TP je na pozici zatím krátkou dobu a ještě nestihl kurz absolvovat. Mohlo to být zapříčiněno i omezeními spojenými s pandemií COVID-19 a nouzovým stavem, kvůli kterým se tyto kurzy často rušily. Obce, které uvedly, že jejich TP nemá náležitou kvalifikaci, budou nicméně vyzvány, ať tuto skutečnost vysvětlí při standardní nebo mimořádné veřejnosprávní kontrole, jinak bude těmto příjemcům hrozit odvod části dotace.

³² Tj. terénní pracovník, který nemá odbornou způsobilost dle § 110 odst. 4 nebo § 116 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Graf 11 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách



Tabulka 19 Struktura TP z hlediska pohlaví

Pohlaví terénního pracovníka	Počet osob	Podíl (%)
Žena	34	77,27
Muž	10	22,73
Celkem	44	100,00

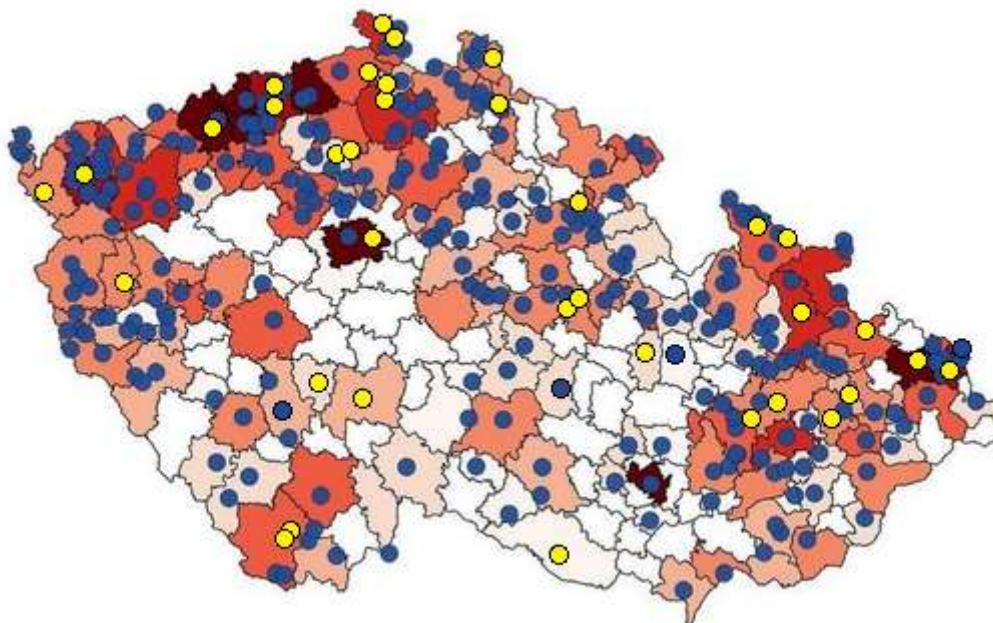
Z hlediska pohlaví představovaly většinu terénních pracovníků ženy (77,27 %), muži tvořili pouze 22,73 % ze všech terénních pracovníků. Tento výsledek tak odpovídá celospolečenskému trendu zaměstnanosti v sociální oblasti. V oblasti sociální práce a sociálních služeb obecně převažují ženy. Dle výzkumu ČSU *Zaostřeno na ženy a muže – 2017*³³ pracovalo v oblasti zdravotní a sociální péče 79,2 % žen.

Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám

Na obrázku č. 1 je zobrazeno geografické rozložení obcí a měst podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2020 (žlutě) a zároveň míra sociálního vyloučení na základě Analýzy sociálně vyloučených lokalit, která byla realizována v roce 2015 (čím tmavší odstín červené, tím vyšší počet SVL, modře pak další obce, na jejichž území se nachází SVL). Z obrázku je tedy zřejmé, že obce, které byly v dotačním programu podpořeny, se ve většině případů překrývají s lokalitami s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených či osob sociálním vyloučením ohrožených, dle výše uvedené analýzy.

³³ Viz <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002174407.pdf/d9a7bbc6-705d-478f-9d36-e3ce94e7f7d2?version=1.1>

Obrázek 1 Geografické rozložení obcí a měst podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2020 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015



Tabulka 20 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Obec	Kumulovaný úvazek TP	počet intervencí v oblasti vzdělání	počet intervencí v oblasti zaměstnání	počet intervencí v oblasti zdraví	počet intervencí v oblasti bydlení	počet intervencí v oblasti chudoby	počet intervencí v oblasti diskriminace	počet poskytnutých informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit VPS ³⁴	počet poskytnutých informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech	Počet akcí s komunitou, které TP organizoval
Bílina	1,00	107	100	80	83	104	-	-	15	-
Bor	1,00	235	54	184	203	101	-	10	-	-
Bruntál	0,50	163	19	5	12	70	-	-	-	1
Česká Lípa	1,00	212	61	10	116	223	-	-	16	2
Český Krumlov	2,00	159	357	2	461	512	77	7	-	6
Dubí	1,00	153	9	6	7	4	1	25	-	-
Hranice	1,00	313	84	82	48	48	-	6	20	3
Havířov	0,70	18	61	8	54	34	-	27	99	-
Cheb	1,93	321	262	283	286	267	44	131	84	-
Choceň	0,48	26	17	23	26	36	7	10	-	-
Chomutov	3,00	142	228	124	341	457	-	145	49	-
Jaroměř	1,75	365	83	118	249	234	-	208	-	-
Kobylá nad Vidnavkou	0,25	31	31	3	32	-	-	20	20	4
Krásná Lípa	1,00	84	181	72	250	566	5	10	-	-
Mikulovice	1,00	633	224	13	242	274	-	73	67	2
Milevsko	0,75	810	176	63	286	714	20	133	278	3
Moravská Ostrava a Přívoz	1,00	50	426	113	1 454	362	47	26	26	-
Nové Město pod Smrkem	1,00	106	40	47	157	101	-	25	7	-

³⁴ VPS, tzn. veřejně prospěšné společnosti (organizace)

Nový Bor	1,00	54	84	-	203	116	-	26	-	-
Odry	0,60	12	15	13	25	18	6	13	21	-
Opava	1,00	55	28	20	232	33	11	24	9	7
Praha 14	1,00	4	25	7	283	233	13	69	32	-
Roudnice nad Labem	0,80	5	20	17	47	106	-	17	-	-
Rumburk	2,00	206	116	332	591	546	-	100	-	-
Sokolov	1,00	205	24	122	42	16	10	3	72	2
Svitavy	1,00	227	211	114	432	494	4	46	-	-
Šluknov	1,00	574	324	40	148	96	-	21	70	6
Štětí	1,00	75	81	18	507	567	-	128	192	-
Tábor	0,80	822	91	213	405	211	-	5	12	5
Velká Bystřice	0,50	2	10	-	67	68	-	20	24	-
Velké Hamry	1,00	770	98	80	303	1 266	-	1	26	-
Větrní	1,00	60	45	6	95	77	-	-	51	1
Vrbátky	0,70	495	163	108	459	415	89	-	5	-
Vysoké Mýto	1,00	-	35	-	73	90	-	8	-	-
Znojmo	0,75	215	66	11	428	340	-	9	2	-
Celkem za rok 2020	37	7 709	3 849	2 337	8 647	8 799	334	1 346	1 197	42
<i>Celkem za rok 2019</i>	<i>41,05</i>	<i>10 359</i>	<i>5 726</i>	<i>5 007</i>	<i>11 200</i>	<i>9 578</i>	<i>1 471</i>	<i>1 777</i>	<i>1 351</i>	<i>60</i>

Od roku 2019 mají TP povinnost vyplňovat Přehled výstupů projektu, ve kterém si příjemci dotace sami zvolili oblasti, v nichž budou vykonávat intervence, včetně jejich počtů, které jsou pro ně závazné, jinak hrozí odvod části dotace, jak už bylo řečeno výše. Každá obec musela splnit výstup alespoň v jedné oblasti (vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení chudoba a diskriminace). Jednotlivé intervence terénní pracovníci vyplňovali do tabulky „Záznam TP o práci s cílovou skupinou“, která byla přílohou žádosti, a vyplněnou ji příjemci dotace měli povinnost přiložit k závěrečné zprávě. Výhodou této přílohy je, že TP do ní zaznamenávali intervence ve všech oblastech, tedy i v těch, kde neměli vykonávání intervencí povinné dle Přehledu výstupů projektu. Naprostá většina TP totiž vykonávala intervence ve všech nebo většině oblastí. Následné vyhodnocení bude tedy mnohem komplexnější a dovolí komparaci mezi jednotlivými příjemci dotace. Do jisté míry lze také provést komparaci mezi roky 2019 a 2020, ale je třeba říci, že v roce 2019 i v roce 2020 byl stejný počet podpořených obcí, ale zároveň bylo v roce 2019 podpořeno o více než čtyři plné úvazky TP více a také se do jisté míry proměnila skladba podpořených obcí - 4 vloni podpořené obce ubyly a naopak 4 nové přibyly, přičemž se jednalo o obce různých velikostí s různým počtem TP, tudíž tuto komparaci je třeba brát s rezervou.

V přehledové tabulce č. 20 je uveden seznam všech obcí a počty intervencí v jednotlivých oblastech, které jejich terénní pracovníci vykonali, včetně informace o kumulovaném úvazku TP v obci.

Z tabulky plyne, že TP vykonali nejvyšší počet intervencí v oblasti chudoby (sociální dávky, dluhy apod.), celkem 8 799 intervencí. Oproti roku 2019, kdy bylo vykonáno 9 578 intervencí, se jedná o pokles, ke kterému ale došlo ve všech kategoriích. Je možné, že to bylo způsobeno i opatřeními v souvislosti s pandemií COVID-19 a prostým omezováním kontaktů, tudíž TP v některých případech absolvovali spíše minimální počty intervencí. Zajímavým faktem je, že zatímco v roce 2019 byla oblast chudoby až na třetím místě v celkovém počtu vykonaných intervencí, tak v roce 2020 skončila na prvním místě, což může být dáno tím, že existenční problémy je nutné řešit přednostně i v době pandemie. Nejvíce intervencí v oblasti chudoby v roce 2020 vykonal TP ve městě Velké Hamry, celkem 1 266, druhý nejvyšší počet těchto intervencí vykonal TP z města Milevska, který jich vykonal 714, a třetí nejvyšší počet pak TP z města Štětí, který vykonal celkem 567 intervencí.

V oblasti bydlení vykonali TP druhý nejvyšší počet intervencí, jednalo se celkem o 8 647 intervencí. V roce 2019 jich bylo oproti tomu 11 200. Nejvíce intervencí v oblasti bydlení uskutečnil TP z Moravské Ostravy a Přívozu, celkem 1 454, na druhém místě TP z Rumburku 951 a na třetím opět TP ze Štětí, celkem 507 intervencí. Oblast bydlení je problematická zejména ve velkých městech, kde není dostatek volných bytových kapacit, důkazem toho je, že na prvním místě se umístil městský obvod města Ostravy.

Třetí nejvyšší celkový počet intervencí byl vykonán v oblasti vzdělání, celkem 7 709 intervencí, což je poměrně výrazně méně než 10 359 intervencí vykonaných v roce 2019. Pokles může být spojený s uzavřením škol, na druhou stranu i tato nevšední situace si žádala jiné formy podpory směrem k dětem spojené s distanční výukou. Jedná se obecně o oblast, které se někteří TP věnují velmi intenzivně. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonal TP z Tábora, celkem 822 intervencí, na druhém místě vykonal nejvíce intervencí TP z Milevska, celkem 810 intervencí, a na třetím místě TP z Velkých Hamrů, celkem 770 intervencí.

V další oblasti v pořadí, zaměstnání, bylo vykonáno celkem 3 849 intervencí, v roce 2019 bylo oproti tomu vykonáno 5 726 intervencí. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonal opět TP

z Moravské Ostravy a Přívozu, celkem 426 intervencí, dále na druhém místě TP z Českého Krumlova provedli celkem 357 intervencí a na třetím TP ze Šluknova provedli 324 intervencí.

V oblasti zdraví bylo vykonáno celkem 2 337 intervencí, což je druhý nejnižší počet. V roce 2019 vykonali TP oproti tomu 5 007 intervencí. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonali TP v Rumburku, celkem 332 intervencí, na druhém místě pak TP z Chebu, kteří vykonali celkem 283 intervencí, a na třetím místě TP z Tábora, který vykonal 213 intervencí v oblasti zdraví.

Nejméně intervencí bylo vykonáno v oblasti diskriminace, které se věnovalo spíše menšímu množství TP, celkem bylo v této oblasti vykonáno pouze 334 intervencí. V této oblasti bylo vykonáno nejméně intervencí i v loňském roce, kdy to bylo 1 471 intervencí. Nejvíce intervencí v této oblasti připadá na obec Vrbátky, kde TP vykonal celkem 89 intervencí v této oblasti. Na druhém místě byli TP z Českého Krumlova, kteří vykonali 77 intervencí a na třetím místě TP z Moravské Ostravy a Přívozu, který vykonal 47 intervencí v oblasti diskriminace.

TP se dále věnovali poskytování informací o možnosti účasti svých klientů na veřejném životě. V této oblasti bylo možné komparovat výstupy ve dvou různých oblastech, z nichž jednu oblast si většinou zvolila každá obec. Výstupy v této oblasti jsou také povinné, je možné ale vykonat je i formou diskuze, nebo nějaké podobné akce, která se do tabulky č. 20 nepromítla. V tabulce jsou uvedeny 2 výstupy - poskytování informací o účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací v obci nebo poskytování informací o účasti na veřejných záležitostech (jednání zastupitelstva apod.). TP celkem poskytli informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací celkem 1 346krát, což je méně než 1 777krát v roce 2019. Nejvícekrát poskytli tuto informaci TP z Jaroměře, celkem 208krát. Dále tuto informaci poskytli 145krát TP z Chomutova a 133krát TP z Milevska. Jak už bylo řečeno, TP také poskytovali informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech, a to 1 197krát, v roce 2019 to bylo 1 351krát. Nejúspěšnější v tomto směru byl TP z Milevska, který poskytl 278krát tuto informaci, dále TP ze Štětí, který jí poskytl 192krát a TP z Havířova, který poskytl 99krát tuto informaci.

Někteří TP se také věnovali organizování akcí s komunitou (Mikulášská besídka, oslavy Dne Romů apod.). Jednalo se však primárně o nepovinný výstup, výstup se stává povinným pouze v případě, kdy jsou na tuto oblast žádané finanční prostředky. Celkem se uskutečnilo 42 evidovaných akcí s komunitou, v roce 2019 to bylo 60. Nejvíce akcí, celkem 7, uspořádal TP v Opavě a dále shodně 6 akcí uspořádali TP v Českém Krumlově a Šluknově.

3. Shrnutí

Hlavním přínosem programu Podpora terénní práce je podpora obcí v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. I v roce 2020 došlo k obměně příjemců dotace, když do programu vstoupily 4 nové obce. Jednalo se o obce Choceň, Jaroměř, Odry a Znojmo. Na opačném pólu se nachází 10 obcí, které jsou do programu zapojeny už více než 10 let, z nichž nejdéle jsou zapojeny obce Bruntál a Česká Lípa, a to celých 20 let bez přestávky.

Zřízeno bylo 43 úvazků TP v 35 obcích. Kumulovaná výše úvazku byla 36,51 úvazku ve 35 obcích (s počtem 43 TP) a průměrná výše úvazku 0,85. 68,58 % obcí má zřízený kumulativní úvazek 1,0 a vyšší. Co se týče vzdělanostní struktury, oproti roku 2019 se zvýšil podíl TP s maturitou z 50,94 % na 56,82 %) a s vysokoškolským vzděláním z 24,52 % na 25 %. V případě kvalifikace podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, mělo

celkem 24 TP kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, což je o jednoho více než vloni, a celkem 17 TP mělo kvalifikaci sociálního pracovníka, což je o 2 méně než vloni. Pouze 3 TP neměli žádnou kvalifikaci, což je podstatně méně oproti 11 TP z roku 2019. Z celkového počtu 44 TP podpořených z programu bylo 34 žen a 10 mužů.

TP v roce 2020 vykonali celkem 8 799 intervencí v oblasti chudoby, v oblasti bydlení 8 647, v oblasti vzdělání 7 709, v oblasti zaměstnání 3 849 a v oblasti zdraví 2 337 intervencí. Nejméně naopak vykonali intervencí v oblasti diskriminace, celkem 334. TP také poskytli celkem 1 346 informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací a 1 197 informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech. A konečně TP upřádali 42 akcí s komunitou.

Provedená hodnocení ukazují, že program na Podporu terénní práce je efektivním nástrojem státní politiky na začleňování dotčených skupin obyvatel do společnosti. Neduplikuje činnosti jiných dotačních programů poskytovaných ministerstvy či Úřadem vlády, ale spíše se navzájem doplňují.

Tabulka 21 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2020

Číslo projektu v aplikaci	Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
TP200004	Město Bruntál	150.000
TP200005	Město Štětí	300.000
TP200006	Město Svitavy	300.000
TP200007	Město Sokolov	300.000
TP200008	Město Šluknov	253.300
TP200009	Město Česká Lípa	300.000
TP200010	Městská část Praha 14	300.000
TP200011	Statutární město Chomutov	900.000
TP200012	Město Hranice	300.000
TP200013	Město Větrní	300.000
TP200014	Město Znojmo	225.000
TP200015	Město Bor	300.000
TP200016	Statutární město Opava	300.000
TP200017	Město Jaroměř	525.000
TP200018	Město Vysoké Mýto	299.056
TP200020	Statutární město Havířov	300.000
TP200023	Město Rumburk	576.000
TP200024	Obec Vrbátky	210.000
TP200025	Město Český Krumlov	589.500
TP200027	Město Milevsko	225.000
TP200028	Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300.000
TP200029	Město Velká Bystřice	150.000
TP200031	Město Nový Bor	299.972
TP200032	Město Krásná Lípa	300.000
TP200033	Město Roudnice nad Labem	239.997
TP200034	Město Choceň	144.000
TP200036	Město Cheb	539.861

TP200039	Město Dubí	290.000
TP200040	Město Bílina	300.000
TP200041	Město Tábor	240.000
TP200042	Obec Mikulovice	300.000
TP200043	Město Velké Hamry	300.000
TP200044	Město Odry	180.000
TP200045	Obec Kobylá nad Vidnavkou	75.000
TP200046	Město Nové Město pod Smrkem	300.000

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokality, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokality k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- B) **aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokality, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, tiskovin a publikací, které se vztahují k potřebám cílové skupiny a příp. ke zlepšení sousedských vztahů.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce musí být v souladu se Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025, Strategií romské integrace do roku 2020 a strategickými či koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu, místní komunitu a za řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnávání, vzájemného soužití a další. Rok 2020 byl také specifický tím, že se některé neziskové organizace společně s obyvateli lokalit zapojily do šití roušek, které distribuovaly mezi obyvatele lokalit, příp. dalších měst, sociálních služeb nebo nemocnic k ochraně před nákazou COVID-19. Komunitní centra tak sloužila k šití roušek nebo byla vyhledávána lidmi z lokalit za účelem distanční výuky dětí, kde měly více klidu na práci a lepší IT vybavení včetně internetového připojení. Neziskové organizace také informovaly obyvatele lokalit o rizicích nákazy, o povinnostech v dodržování nařízených opatření a o prevenci před nákazou.

Byly podpořeny také projekty organizací působících v obcích a lokalitách, kde z různých důvodů nepůsobí terénní pracovníci obcí, a tím byla zhuštěna síť subjektů zapojených do řešení problémů.

Tabulka 22 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2020

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	13.350.000	12.487.000	12.207.000	32
2016	14.025.000	12.304.420	11.950.420 ³⁵	28 ³⁶
2017	14.000.000	15.371.587 ³⁷	13.389.461	37 ³⁸
2018	13.000.000	12.276.668	12.253.878	23
2019	13.000.000	12.765.733	11.749.622	21
2020	12.750.000	12.708.355	12.708.355	20

Jak lze vidět z tabulky výše, finanční prostředky určené na tento program byly pro rok 2020 sníženy o 250.000 Kč a bylo podpořeno o jednoho žadatele méně než v předchozím roce. Klesající počet podpořených projektů je dán převážně vyššími nároky organizací realizujících projekty. Klesající tendence počtu podpořených projektů by se potvrdila i v roce 2017, kdyby nebylo realizováno druhé kolo dotačního řízení. Pokud by druhé kolo nebylo realizováno, počet podpořených projektů by byl 25.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci dotačního řízení na rok 2020 museli příjemci dotací naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak tvořily součást rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výstupy projektu příjemci dotací realizovali v rámci svého projektu za účelem dosažení stanoveného cíle, na který jim byla dotace poskytnuta. U jednotlivých výstupů musely být uvedeny kvantitativní hodnoty (např. počet zúčastněných osob) a dokumentace

³⁵ Komise navrhla na svém zasedání podpořit 29 organizací ve výši 12.304.420 Kč. Jedna z organizací po zasedání Komise odstoupila z dotačního programu. Celkem bylo podpořeno 28 organizací ve výši 11.950.420 Kč. Zbýlé finanční prostředky byly převedeny do dotačního programu Podpora terénní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, kde požadované částky výrazně převyšují rozpočty programů.

³⁶ V první polovině roku 2016 jedna z podpořených organizací dotaci v plné výši vrátila a oznámila nemožnost projekt realizovat. Celkem bylo realizováno 27 projektů v částce 11.718.420 Kč.

³⁷ Po zasedání Komise v I. kole dotačního řízení v rámci zpracování Dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily a další 4 organizace si v rámci zpracování Dodatku snížily navrhovanou dotaci. Tyto prostředky spolu se zbylými prostředky z dotačního programu Podpora terénní práce byly použity k vyhlášení II. kola dotačního řízení.

³⁸ V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu.

V roce 2020 do realizací projektu zasáhla pandemie COVID-19, kvůli které příjemci dotací nemohli některé výstupy projektu realizovat vůbec, příp. v menším rozsahu, než původně plánovali, nebo hledali alternativní řešení, jak výstupy projektu realizovat (např. online komunitní setkání nebo online setkání jádrových skupin). Museli tak pružně reagovat na vládní nařízení a změny spojené s pandemií COVID-19. V průběhu roku 2020 zažádalo celkem 9 příjemců dotací o změnu rozhodnutí, jehož součástí byla i úprava indikátorů v Přehledu výstupů projektu.

Projekty se svým obsahem zaměřovaly buď na komunitní práci, nebo v rámci projektů byly realizovány aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců bylo plnění výstupů projektu rozděleno do několika oblastí. Jednalo se o výstupy zaměřené na oblast vzdělávání, oblast prevence volnočasových aktivit pro děti, mládež a dospělé, oblast bydlení, osobního rozvoje, zdraví, zaměstnávání a oblast zlepšování vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností.

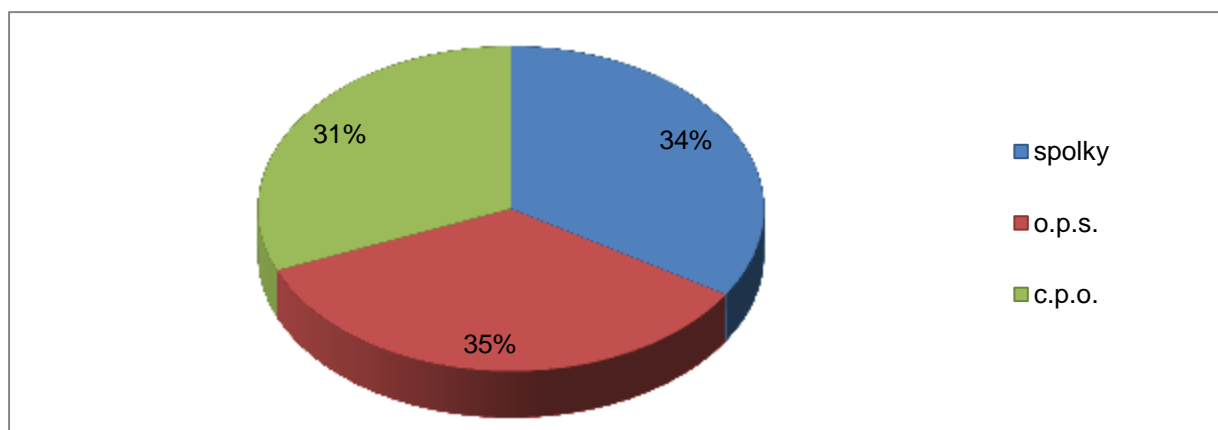
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce („dále jen Komise“) bylo doporučeno k podpoře 20 organizací v celkové výši 12.708.355 Kč. V rámci úpravy žádosti nedošlo u žádné organizace ke snížení dotace nad požadavek Komise ani nedošlo k odstoupení některého z žadatelů z dotačního řízení. Finanční prostředky tak byly vyplaceny celkem 20 subjektům v celkové výši 12.708.355 Kč.

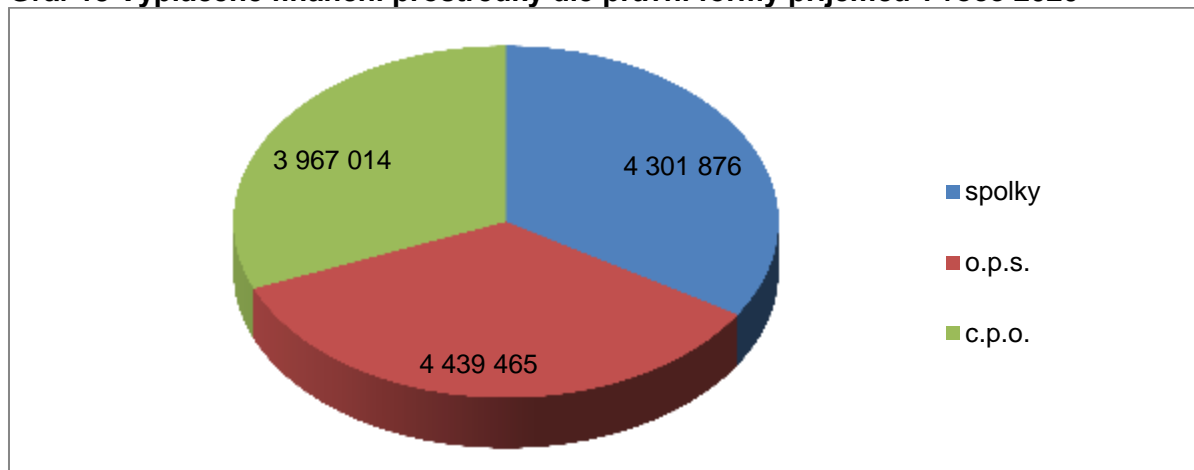
Z hlediska právní formy žadatelů byly finanční prostředky poskytnuty na neinvestiční transfery spolkům (7 podpořených projektů) v celkové výši 4.301.876 Kč, což představuje 34 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále pak bylo podpořeno 8 projektů obecně prospěšných společností ve výši 4.439.465 Kč, což představuje 35 % ze všech vyplacených finančních prostředků, a 5 projektů církevních právnických osob ve výši 3.967.014 Kč, což představuje 31 % z vyplacených finančních prostředků.

V rámci vypořádání dotací za rok 2020 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány vratky v celkové výši 540 353,84 Kč. Organizace tak v rámci roku 2020 použily prostředky ve výši 12.168.001,16 Kč.

Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020 v procentuálním zastoupení

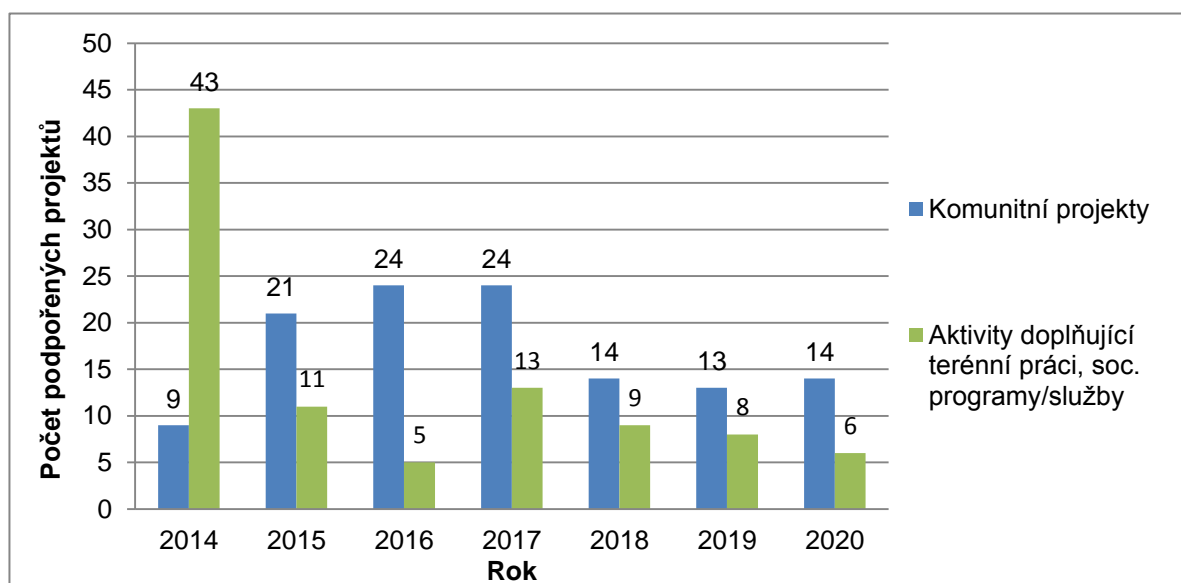


Graf 13 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020



Z grafu níže lze sledovat rostoucí tendenci u počtu projektů zaměřených na komunitní práci. Zatímco v roce 2014 využívalo principy komunitní práce pouze 9 projektů, v následujících letech komunitní projekty již převažovaly. V roce 2020 tak bylo podpořeno 14 projektů zaměřených na komunitní práci a 6 projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy/služby.

Graf 14 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit



Níže uvedená tabulka uvádí základní finanční a personální ukazatele dle zaměření projektů. Organizace realizující projekty využívající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 9.259.269 Kč, přičemž bylo skutečně využito 8.817.985,54 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 441.283,46 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 3.449.086 Kč. Finanční prostředky ve výši 99.070,38 Kč byly vráceny na účet Úřadu vlády ČR. Oproti předchozím rokům došlo ke zvýšení vrátek dotací v rámci finančního vypořádání, což bylo způsobeno mj. i tím, že některé z organizací kvůli pandemii COVID-19 nemohly realizovat některé výstupy v plánovaném rozsahu, což mělo za následek, nevyčerpání celé výše poskytnuté dotace.

V tabulce lze spatřit také velký rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky v jednotlivých oblastech projektu, který může být způsoben především faktem, že organizace pracující

s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (pojem jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstupu mezi podáním projektové žádosti a obdržením finančních prostředků může lišit, a to i vzhledem k často měnící se situaci v konkrétních lokalitách. V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu určuje cíle, kterých by chtěla dosáhnout. Naopak u projektů zaměřujících se na doplňkové aktivity k terénní práci a sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

Tabulka 23 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (v Kč)	Vráceno ³⁹ (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Počet projektů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přepočteno na plné úvazky)
komunitní práce	9.259.269	441.283,46	8.817.985,54	14	6.568	24,53
doplňující aktivity	3.449.086	99.070,38	3.350.015,62	6	1.767	9,05
celkem	12.708.355	540.353,84	12.168.001,16	20	8.335	33,58

Dále lze konstatovat, že v komunitních projektech bylo v porovnání s doplňujícími aktivitami zapojeno více osob, jelikož komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojení co nejvíce osob nejen z komunity, ale i dalších relevantních aktérů. Naopak projekty s doplňujícími aktivitami jsou zaměřeny spíše na přesněji definované užší cílové skupiny a jejich konkrétní problémy. Práce je tak více individuální a cílená dle zaměření služby.

Co se týká regionálního rozmístění podpořených projektů, byly v roce 2020, stejně jako v letech předchozích, podpořeny hlavně organizace, které působí v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených.

Obrázek č. 2 zobrazuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Podpora pokrývá místa s vyšším počtem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených (zejména Ústecký, Liberecký a Moravskoslezský kraj). Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

³⁹ Vrácené finanční prostředky v rámci finančního vypořádání.

Obrázek 2 Místa realizace projektů



Dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 20 projektů, které působily na 27 místech v ČR. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. I přesto, že je na dotační program alokováno pouze 12.750.000 Kč, bylo podpořeno téměř 4,5 % analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2019 to bylo necelých 6 %).

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se tak zaměřuje na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů jako na odstranění vnějších (sociálních) bariér.⁴⁰ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové

⁴⁰ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.⁴¹

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

V roce 2020 bylo v oblasti komunitní práce podpořeno 14 projektů, v nichž byly zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 24,53. Devět organizací zaměstnalo v rámci podpořených projektů 17 osob z komunity, přičemž někteří byli navíc zaměstnaní jako komunitní pracovníci. Organizace Slovo 21, z.s., například zaměstnávala v rámci projektu tři komunitní organizátorky, Oblastní charita Šluknov dva komunitní pracovníky nebo organizace Romany art workshop z.s., jednu asistentku komunitního pracovníka. Dále se jednalo stejně jako v předchozím roce o organizaci Bunkr, o. p. s., která zaměstnala dvě osoby z cílové skupiny na pozicích lektor tanečního kroužku a uklízeč a topič, nebo o Diecézní charitu České Budějovice, která zaměstnala jednu osob z cílové skupiny na pozici lektor volnočasových aktivit. Oproti předchozímu roku, kdy mělo pět organizací na stáži nebo praxi studenty z různých škol, příp. jiné osoby, v roce 2020 měla pouze organizace Bunkr, o. p. s., na praxi tři studentky, které pravidelně navštěvovaly komunitní centrum. U dalších organizací stáže neproběhly, a to především kvůli nepříznivé epidemické situaci.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušování spolupráce s danou komunitou. V roce 2020 bylo podpořeno 11 organizací, které byly podpořeny i v letech předešlých, a 3 organizace, které byly v rámci dotačního programu podpořeny poprvé, příp. po dlouhé době. Jednalo se tak o 6 nových lokalit. Všechny organizace však s komunitní prací mají zkušenost. Jedna z podpořených organizací koncipuje projekt na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Jedná se o spolek R-Mosty, z. s., který se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení. V roce 2020 se spolku podařilo ubytovat 20 rodin a 30 rodin je v přípravné fázi na standardní nájemní bydlení.

Jednou z fází komunitní práce by měla být také analýza a mapování komunity. Mapování je důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny), ale také vlivem budování nových kapacit. Některé organizace však v lokalitách fungují již dlouhodobě a vzhledem k častému docházení do lokalit jsou se současnou situací v lokalitách seznámeny, a tak každoročně komunitu nemapují. Dle informací uvedených v Závěrečných zprávách o realizaci projektu komunitu mapovala přibližně polovina organizací.

V rámci projektů využívajících metod komunitní práce by mělo dojít také k vytvoření jádrové skupiny (dále jen „JS“)⁴², již je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená z obyvatel lokality,

⁴¹ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

⁴² Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové nebo iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana,

kteří jsou ochotni zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry.

Jádrová skupina byla vytvořena ve všech projektech. Jednalo se jednak o jádrové skupiny působící v projektech organizací již z minulých let, nebo vznikaly nové jádrové skupiny, které se utvářely a poté zanikaly podle konkrétních témat nebo cílů, které byly v rámci projektu řešeny. V roce 2020 tak například vznikaly jádrové skupiny, které se zabývaly šitím a distribucí roušek nebo realizací konkrétních komunitních akcí. Průměrně měla jádrová skupina kolem 6 osob. Počet setkání jádrové skupiny se v jednotlivých projektech lišil, a to zejména z důvodu vládních nařízení, kdy byla omezena možnost setkávání se. V rámci některých projektů se JS scházely minimálně např. 4x za rok, v jiných projektech se scházely pravidelně prezenčně nebo distanční formou např. 2x za měsíc.

V rámci realizace projektu se ale nesetkávali pouze členové JS, probíhaly například schůzky pracovníků organizace s dalšími důležitými aktéry (např. město, další NNO) a v některých případech i za účasti osob ze SVL. Organizace se také zaměřovaly na zdroje, které jsou v lokalitě k dispozici, a soustředily se i na sociální kapitál komunit, především pak na posilování vztahů a kontaktů v rodinách a uvnitř komunity, na posilování vzájemné důvěry a zároveň na rozšiřování vnější sociální sítě. V každé lokalitě se organizace snaží o dobrou spolupráci s obcemi / městy / MČ / magistráty; školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři atd.

Organizace Bunkr, o.p.s., k tomuto uvedla: „*V této nelehké době se ukázalo, jak je důležité budovat sociální kapitál a udržovat spolupráci s širokým spektrem organizací a institucí. Organizace a partneři se na nás obraceli s nabídkou pomoci ať už formou daru pro distanční výuku, nebo nabídkou dobrovolné pomoci. Celkově jsme v roce 2020 poskytli notebooky 18 dětem a podpořili tak důležitou technikou pro zvládání distanční výuky 15 rodin.*“

V roce 2020 docházelo u mnohých organizací k rozšíření, příp. prohlubování spolupráce zejména se školami, do kterých dochází děti z lokalit. Nařízením distanční výuky z důvodu pandemie COVID-19 vznikl pro mnoho rodin a dětí, které nevládní notebooky, příp. internetové připojení a nemají pro takovou výuku na dálku vhodné zázemí, nový problém. Organizace tak pomáhaly rodinám s komunikací se školami/školkami a s organizačními záležitostmi spojenými s distanční výukou. S distribucí školních pomůcek a sháněním počítačů pomáhala např. i organizace KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s., nebo spolek Romano jasnica. Organizace Vzájemné soužití o.p.s., dále komunikovala například s majetkovým odborem ohledně výpůjček pozemku k nejrůznějším komunitním aktivitám nebo s oddělením životního prostředí ohledně přistavení velkoobjemových kontejnerů do lokalit. Oblastní charitě Šluknov se zas ve spolupráci se sociálním odborem města Šluknov podařilo přestěhovat 3 osoby do samostatného bytu z důvodu eskalace domácího násilí v době prvního vyhlášeného nouzového stavu kvůli pandemii COVID-19.

Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

Podpořené organizace prostřednictvím svých komunitních pracovníků motivovaly obyvatele lokalit ke změně svého postoje, který je často pasivní. Stalo se tak především skrze setkávání komunitních pracovníků s komunitou. Počet setkání pracovníků s členy komunity, lídry a členy jádrových skupin se v jednotlivých projektech lišil. Dle analýzy Závěrečných zpráv o realizaci projektu schůzky probíhaly většinou pravidelně po celou dobu realizace projektu nebo dle potřeb komunity. Intenzivní spolupráce má pozitivní vliv na pevnější navázání kontaktů a na budování důvěry mezi obyvateli lokalit a komunitními pracovníky.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo definováno 179 výstupů projektu. Aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak o pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni (např. komunitní akce zaměřené na zlepšení sousedských vztahů). V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Aktivity v projektech jsou velmi různorodé, ale dle charakteru aktivit jsou zařaditelné do následujících oblastí.

Oblast vzdělávání, prevence-volnočasové aktivity pro děti, mládež, dospělé

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, kteří zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní, ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit, anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci nebo konkrétním pracovníkovi. Velmi často začíná pracovník tak, že nejprve pracuje se samotnými dětmi a postupně se přidávají i jejich rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak byly volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet jejich individuální schopnosti. Záměrem také bylo navázat spojení s jejich rodiči, zaktivizovat je, zapojit je do dění v komunitě a pracovat s nimi.

Za dobu realizace těchto projektů se dle poskytnutých údajů jednotlivých organizací zapojilo do vzdělávacích aktivit kolem 366 osob, což je cca o 50 osob více než v roce předchozím, přičemž přibližně 160 osob zapojených do těchto aktivit tvořily ženy⁴³. Jednalo o vzdělávací akce pro děti (skupinové doučování) nebo o vzdělávací aktivity vedené formou přednášek či kurzů pro mladistvé (např. besedy na téma povolání). Dále se jednalo například o exkurze pro mladistvé. V rámci projektu Oblastní charity Šluknov byly realizovány exkurze do škol v Novém Boru a ve Varnsdorfu nebo se uskutečnila 2 setkání s pracovníky Úřadu práce ohledně možnosti poradenství a diagnostiky studijních předpokladů a ohledně programu, který umožňuje mladým bez praxe praxi získat.

Co se týká preventivních volnočasových aktivit, byly realizovány pravidelně se opakující aktivity, nejčastěji v rámci komunitních center, jako jsou rukodělné aktivity, umělecké skupiny, taneční výuka a veřejná vystoupení, hudebna nebo různé workshopy (žonglování, skateboarding). Dále se jednalo o jednorázové aktivity, které probíhaly v dané lokalitě či mimo ní, např. řada vzdělávacích výletů nebo jednorázových aktivit pro děti a rodiny. V rámci této oblasti byly realizovány také preventivní besedy pro mladistvé. Organizace KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s., realizovala online preventivní besedy např. na tato

⁴³ V roce 2020 byla do formuláře k vyplnění Závěrečné zprávy o realizaci projektu doplněna otázka, kolik z uvedeného počtu zúčastněných osob v daných oblastech tvořily ženy. Vzhledem k tomu, že některé z organizací tento indikátor nesledovaly, byl zde uveden pouze orientační údaj. Vykázané údaje jsou tedy pouze orientační.

témata: kyberšikana, alkohol a kouření, záškoláctví. Oblastí charita Šluknov zase natočila video k protidrogové tématice, které je veřejně přístupné na webových stránkách YouTube. Přibližně 930 osob se zapojilo do realizace volnočasových aktivit nebo se jich zúčastnilo, z toho 445 osob tvořily ženy. Oproti minulému roku tak došlo k poklesu zúčastněných osob v této oblasti, což je dáno především tím, že kvůli vládním nařízením, kdy byl omezen počet lidí, kteří se mohou setkávat, došlo ke snížení počtu zapojených osob do jednotlivých volnočasových aktivit.

Oblast bydlení

V roce 2020 se oblastí bydlení zabývalo 10 podpořených projektů. Tato oblast často spojuje obyvatele jednotlivých lokalit. V roce 2020 byly nejčastěji realizovány komunitní úklidy/úpravy domů/dvorů/sklepů, ale také svépomocné úpravy dětských hřišť, sportovních pláček aj. Byly také realizovány domovní schůze, na kterých docházelo mj. ke sběru návrhů na úpravy v domě nebo setkání komunitních pracovníků a členů JS s majiteli daných objektů např. kvůli prodeji domů v lokalitě a nutnosti vystěhování osob z bytů. V rámci realizace projektů docházelo také oproti předchozím rokům k častějším nákupům hygienických a dezinfekčních prostředků, které byly využívány za účelem dezinfekce společných prostor k ochraně před nákazou COVID-19. Jednalo se přibližně o 80 komunitních akcí zaměřených na úklid nebo opravy lokality a cca 32 domovních setkání nebo setkání komunitních pracovníků a obyvatel lokality s majiteli objektů.

Za dobu realizace projektů bylo identifikováno přibližně 460 osob (z toho 240 žen), které investovaly svůj čas a prostředky ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí, což je přibližně o polovinu více osob než v předchozím roce. Velká část obyvatel SVL díky komunitním aktivitám, zaměřených na úpravu a opravu obydlí, zažila často poprvé v životě, že něco dotáhla do úspěšného konce. Tento úspěch je silným hnacím motorem pro další aktivity a chuť přebírat další část odpovědnosti do svých rukou. Tento zažitý úspěch má však další pozitivní dopad – na společných setkáních se obyvatelé lokalit naučili vyjadřovat své názory, ale také respektovat názor druhého, vyslechnout i být slyšen. Proměny domů a prostranství vedly také k odbourávání stereotypů vůči Romům u většinové společnosti.

Ne vždy se ale podaří realizovat úpravy lokality dle představ komunity, o čemž se sami přesvědčili např. obyvatelé Přerova, kde působí organizace Člověk v tísni, o.p.s., jejichž cílem bylo pokrýt dvůr asfaltem. Dle informace uvedené v Závěrečné zprávě o realizaci projektu *„Po urgenci obyvateli a komunitními pracovníky byly během roku dvakrát vysypány díry v povrchu novým štěrkem. Zlepšení povrchu bylo zamítnuto náměstkem primátora. Obyvatelé hledají další možnosti jak dvůr upravit“*.

Oblast osobního rozvoje

Přibližně 610 osob (z toho cca 270 žen) se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje. Oproti předchozímu roku tak došlo k mírnému navýšení počtu zapojených osob, což může být dáno mj. i tím, že mnoho přednášek v roce 2020 bylo realizováno online, díky čemuž se jich mohlo zúčastnit více osob. Byly realizovány různé aktivity zaměřené na osvojení si různých dovedností jako např. kurzy vaření, počítačové kurzy nebo jiné rukodělné aktivity (dekorační práce). V roce 2020 se však zejména jednalo o vzdělávací besedy a přednášky zaměřené na různé oblasti. Jednalo se například o vzdělávací programy na téma nájemního bydlení nebo k tématice zdravého stravování, psychohygieně aj. Mnoho projektů také reagovalo na aktuální situaci, a tak byly přednášky realizovány na téma COVID-19. Dále se jednalo o aktivity zaměřené na zvýšení povědomí o vlastní historii

a tradicích. V rámci setkávání skupiny aktivních žen Babinec, která vznikla v projektu organizace Vzájemné soužití o.p.s., započaly práce na společné kuchařce levných jídel. Kuchařku s názvem „Hostem u Romů ve Šluknově“ vydala také Oblastní charita Šluknov. Kuchařka je v českém, romském a německém jazyce a obsahuje recepty, fotografie a především příběhy, které jsou pro mnohé připomínkou minulosti, zvyků a nelehkého života Romů, kteří nyní žijí ve Šluknově.

Oblast zlepšování vzájemného soužití

Aktivity, které se zaměřovaly na zlepšování vzájemného soužití, byly nazývány jako komunitní akce. Jedná se většinou o jednorázové akce zaměřené na rodiny s dětmi, oslavy tradičních svátků, které byly zcela nebo z větší části v rukou komunity samotné. Tyto aktivity měly přispět jednak ke sblížení minority s majoritou, ale také k urovnání sporů mezi jednotlivými členy komunity, tzn., mají za cíl zlepšit sousedské vztahy. Komunitních akcí se zúčastnilo přibližně 2.740 osob z řad majority a minority, což je téměř o polovinu méně než v roce 2019. Ke snížení počtu zúčastněných osob došlo opět zejména z důvodu vládních nařízení, kdy byla v roce 2020 omezena možnost realizace větších akcí a setkávání se. I přesto se však některé komunitní akce podařilo realizovat, a to zejména v období letních prázdnin, kdy byla opatření rozvolněna. Byly realizovány například sousedské snídane, charitativní akce, dětský den, sportovní turnaje, letní kino atd. Dále probíhala například veřejná setkání komunit nebo kulaté stoly, na kterých byla diskutována aktuální situace v lokalitě. Oblastní charita Most realizovala kulaté stoly, jejichž tématy bylo: život na sídlišti, co chci změnit, jak chci bydlet atd. Oblíbené oslavy k Mezinárodnímu dni Romů nebo vánoční a mikulášské akce, které se pravidelně objevovaly v projektech v předchozích letech, nebyly realizovány, anebo byly realizovány alternativním způsobem.

Je také nutné zmínit, že i pandemie COVID-19 měla v některých lokalitách vliv na zlepšení vzájemného soužití. Obyvatelé lokalit se často zapojovali do šití roušek, které pak byly distribuovány mezi majoritu do různých institucí (domovy pro seniory, nemocnice atd.). Jak ve své Závěrečné zprávě o realizaci projektu uvedla organizace ROMA TANVLAD z.s., *„Komunita se sama dobrovolně zapojila do svépomocné činnosti během vyhlášení pandemie a ženy z komunity samy šily a distribuovaly roušky do lokalit lidem, kteří žijí v sociálním vyloučení, nebo dětem do libereckého Klokánku. Tím ukázala širší veřejnosti, že se umí zapojit a pomáhat v nouzových situacích“.*

Oblast zdraví

Oblasti zdraví se věnovala téměř každá organizace v souvislosti s šířením informací ohledně prevence před nákazou COVID-19. Dále se 5 organizací věnovalo oblasti zdraví, když v rámci svého projektu realizovaly přednášky týkající se zejména zdraví dětí, stravování a zdravé výživy s cílem zkvalitnění stravovacích návyků jednotlivých rodin. Těchto přednášek se zúčastnilo přibližně 95 osob.

Oblast zaměstnávání

Pouze čtyři organizace měly výstupy projektu zaměřené na oblast zaměstnávání. Jednalo se o organizace Člověk v tísní, o.p.s., Romany art workshop z.s., a dále o Oblastní charitu Most a Oblastní charitu Šluknov, které realizovaly aktivity na posilování ekonomického a sociálního postavení členů komunity. Organizace po administrativní stránce podporovaly osoby z lokalit při hledání nového zaměstnání (pomoc při vyhledávání nabídek práce a udržení zaměstnání, sestavování životopisů) nebo s nimi byly komunikovány nevýhody práce na černo. Celkem bylo do aktivit zaměřených na oblast zaměstnávání zapojeno

přibližně 183 osob, což je srovnatelný počet osob jako v minulém roce. Příklad dobré praxe ve své Závěrečné zprávě o realizaci projektu uvedla Oblastní charita Šluknov - „*Sledujeme větší samostatnost a to především při hledání a udržení zaměstnání v Německu. Pomalu se naše úloha v tomto směru upozaďuje. Členové komunity, kteří v Německu již pracují, pomáhají ostatním hledat místo, sjednávají si společné cesty a sdílejí zkušenosti*“.

Co se týká míry participace obyvatel na realizaci aktivit projektu, záleželo většinou na tématu a aktuální důležitosti realizované akce pro obyvatele. Situaci značně ovlivnila také pandemie COVID-19. Ze Závěrečných zpráv o realizaci projektu vyplynulo, že v některých lokalitách trvalo nějaký čas obyvatele opět motivovat, aby byli aktivnější a zapojili se do realizace komunitních aktivit, a to zejména z toho důvodu, že v lokalitách panoval velký strach z nákazy, anebo z důvodu toho, že obyvatelé již nechtěli zažít situaci, kdy naplánovali komunitní akci, která musela být z důvodu vládních nařízení zrušena. Z jiných závěrečných zpráv naopak vyplynulo, že se obyvatelé lokalit těšili na další společné akce, a tak ihned po rozvolnění opatření začali tyto akce plánovat a realizovat. Z informací uvedených v Závěrečných zprávách o realizaci projektu dále vyplynulo, že pandemii COVID-19 byla velkou zkušeností, jak pro samotné organizace, které komunitní práci realizují, ale také pro obyvatele lokalit, kdy bylo nutné víc než kdy jindy pružně reagovat na vládní nařízení a hledat různé alternativní způsoby, jak stanovené výstupy projektu realizovat. Bylo ale také nutné pružně reagovat na aktuální potřeby komunity. Komunitní pracovníci se však s těmito situacemi úspěšně vyrovnali a v některých případech díky tomu docházelo také k prohloubení důvěry mezi komunitními pracovníky a členy komunit (např. díky pomoci komunitních pracovníků s distanční výukou).

Pro komunitní pracovníky je také důležité, mít odkud čerpat nové informace a prohlubovat své znalosti (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohli předávat své „know-how“ komunitě. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků a všechny organizace mají povinnou supervizi. Pracovníci organizací se zúčastnili kurzů nebo školení například s následující tematikou: specifikace práce s romskou rodinou, zvládání stresu a stresové zátěže, komunikace s klientem se specifickým chováním nebo kurzu slovní sebeobrany. V rámci 6 projektů se někteří pracovníci zúčastnili stáží v jiných organizacích, které se taktéž zabývají komunitní prací.

Jak již bylo uvedeno, v průběhu roku zažádalo 9 organizací o změnu rozhodnutí, resp. o změnu Přehledu výstupů projektu, a to z důvodu, že kvůli vládním nařízením nebylo možné některé výstupy projektu realizovat, příp. je nebylo možné naplnit v požadovaném rozsahu. I přesto lze konstatovat, že výstupy projektů, které si organizace při předkládání žádostí samy definovaly, se podařilo naplnit. Dále lze konstatovat, že je do komunitních aktivit zapojen přibližně stejný počet žen i mužů.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V rámci této oblasti bylo v roce 2020 podpořeno celkem 6 projektů. Pět projektů bylo realizováno tradičními příjemci dotací, kteří tak cílili na lokality, kterým se již věnovali v předchozích letech. Jeden projekt byl v tomto roce podpořen poprvé. Velikost cílové skupiny se v jednotlivých projektech lišila, a to v rozmezí od 25 až do 400 osob. V rámci projektů, které svým zaměřením spadaly spíše do oblasti doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo definováno 50 výstupů projektů, do jejichž aktivit bylo

zapojeno přibližně 1.767 osob. 2 organizace v rámci svých projektů zaměstnaly 4 osoby z cílové skupiny.

Co se týká druhu realizovaných aktivit, nejvíce aktivit bylo zaměřených na *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM*. Převažovaly zde aktivity zaměřené na předškolní a školní přípravu, a to v podobě pomoci při vypracování domácích úkolů, doučování (pomoci s online výukou) a dohlížení na předškolní a školní docházku. V této problematice je realizováno zejména doučování, které probíhá zpravidla 1krát týdně nejčastěji v prostorách organizace, nebo přímo v domácnostech klientů, za přítomnosti rodičů. Celkem se organizace při realizaci doučování věnovaly přibližně 30 dětem. Oblastní charita Pardubice dále realizovala vzdělávací přednášky pro rodiny s dětmi např. na téma šikana ve škole nebo kam na střední školu. Organizace Dživ Lačes z.s., dále nabízela kroužek angličtiny, který byl realizován 1x týdně 2 hodiny. Do ostatních vzdělávacích aktivit bylo zapojeno přibližně 310 dětí, mladistvých a rodičů.

Dále byly v této oblasti realizovány *volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM*. Jednalo se jak o aktivity jednorázové v podobě výletů (poznávací výlet do Dolních Vítkovic – Velký svět techniky), poznávacích cest, her a akcí spojených s jednotlivými událostmi (den dětí, jarní tvoření apod.), tak o akce pravidelně se opakující-nejčastěji v podobě hudebních, výtvarných, sportovních a tanečních kroužků. V roce 2020 byl realizován i fotokroužek. Pravidelné aktivity probíhaly většinou každý týden. Kvůli vládním nařízením bylo potřeba upravit realizaci volnočasových aktivit, a tak probíhaly buď v menších skupinkách, nebo pokud to počasí dovolilo, tak ve venkovních prostorech. V jiných organizacích to řešili rozdělením pracovních listů, které si děti vyplnily, a následně odevzdaly pracovníkům organizace.

Na přípravě některých, zejména jednorázových aktivit se podíleli rodiče a následně se jich společně s dětmi účastnili. Dle údajů vykázaných organizacemi se do této oblasti zapojilo zhruba 400 osob. Ne všechny aktivity se však zaměřovaly na děti a mládež. Některé z organizací směřovaly své aktivity primárně na dospělé členy komunity se snahou vést je k samostatnosti a podporovat je v zapojení se do místní komunity. Mimo již zmíněné vzdělávací semináře a besedy pro dospělé byly realizovány i aktivity na rozšiřování praktických dovedností, např. kurzy šití.

Edukační a informační činnost jako součást podporovaných projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Informační činnost je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem k široké veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci důležitou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky pro sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky a sociální sítě jako je Facebook, tištěná média (komunitní listy, tiskové zprávy, hodnotící zprávy), organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury atd.). Propagace organizace, ale i samotného projektu napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti a obav.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2020 podpořeno 20 projektů v celkové výši 12.708.355 Kč. V roce 2020 pracovalo 14 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká

projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, bylo v této oblasti podpořeno 6 projektů. Z pohledu územního bylo v rámci projektů podpořeno 27 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

Jak již bylo zmíněno, v oblasti komunitní práce bylo podpořeno 14 projektů. V devíti z nich byly zaměstnány i osoby z lokality. V roce 2020 bylo podpořeno 11 organizací, které byly podpořeny i v letech minulých, a 3 organizace, které byly v rámci dotačního programu podpořeny poprvé (jednalo se o 6 nových lokalit). Všechny podpořené organizace však již mají s komunitní prací zkušenost. Přibližně bylo do projektů zapojeno 6.500 obyvatel. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a osamostatňování členů komunity.

V rámci projektů se uskutečnily jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce, které iniciovala většinou sama cílová/jádrová skupina. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center, jednalo se zejména o tvořivé dílny. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se: úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.300 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z velmi důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 460 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství. Dále se přibližně 610 osob se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje, kterými byly jednak aktivity na osvojení si různých dovedností, ale také vzdělávací besedy a semináře pro dospělé. Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 95 osob a 183 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání. Metoda komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 2.700 osob.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a osamostatňování členů komunity. V rámci 6 projektů bylo podpořeno celkem 1.767 osob. V této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly a online výukou. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. taneční a hudební kroužky).

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek,

sociálních sítí, informačních letáků a brožur, dále také prostřednictvím komunitních listů a tiskových zpráv.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů (výstupů projektu) lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu.

Na závěr je potřeba zmínit, že neziskové organizace spolu s obyvateli lokalit hrály v roce 2020 významnou roli v boji proti pandemii COVID-19. Pracovníci organizací pomáhali v komunitách s komunikací mezi rodinami a školami ohledně distanční výuky, pomáhali se zajištěním notebooků a jiného IT vybavení pro děti i se samotnou online výukou. Informovali obyvatele o rizicích pandemie, ale také jim vysvětlovali vládní nařízení nebo šířili osvětu, jak se před nákazou chránit. Obyvatelé lokalit se zapojili do šití roušek a jejich distribuce. Všechny tyto aktivity vedly k prohloubení vztahů mezi pracovníky organizace a komunitou, ale také k lepšímu soužití v lokalitách.

Tabulka 24 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2020

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
PR200003	Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	571.800
PR200005	Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Aktivizace romské komunity ve Šternberku 2	444.559
PR200008	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	CESTA KE ZMĚNĚ VII	418.400
PR200009	Člověk v tísní, o.p.s.	Komunitní práce a aktivity pro mládež v Přerově a Kojetíně	721.366
PR200010	Dživ Lačes z.s.	Keras vareso! Dělejme něco! 2020	404.978
PR200015	Romany art workshop, z.s.	Aplikace metod komunitní práce do SVL Frýdlant	272.750
PR200016	Diecézní charita ostravsko-opavská	Komunitní práce v Ostravě - Kunčičkách a v Ostravě - Přívoze	535.607
PR200017	R - Mosty, z.s.	Férové bydlení	1.396.192
PR200018	Slovo 21, z. s.	Manushe - aktivizace komunit	457.032
PR200019	Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská 2020	615.025
PR200020	Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	604.779
PR200025	Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2020	1.130.760
PR200027	SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	Společně na Hanušovicku 2020	204.000

PR200028	Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	1.113.822
PR200029	Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2020 Vysokomýtska	796.925
PR200034	ROMA TANVALD z. s.	Komunitní práce v Tanvaldu 4	361.850
PR200038	Prostor plus o.p.s.	Komunitní práce v Kolíně	326.399
PR200039	Romano jasnica, spolek	Rozvoj komunitní práce v Trmicích	964.515
PR200040	Khamoro o.p.s.	Aktivizace komunit v Novém Sedle a Vřesové 2020	940.039
PR200043	Jako doma - Homelike, o.p.s.	Podpora romských žen bez domova	427.557

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tento dokument Česká republika ratifikovala dne 15. 11. 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. 3. 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu⁴⁴ (od 1. 1. 2015)

V roce 2020 došlo k rozšíření podporovaných tematických okruhů ze tří na čtyři, a to na základě přijetí usnesení č. 221/2019 Rady vlády pro národnosti menšiny ze dne 28. března 2019, která doporučila upravit tento dotační program tak, aby z něj mohlo být financováno mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice, a to včetně národnostech menšin, jejichž jazyky nepoživají zvláštní ochranu ve smyslu části III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

V rámci zmíněných čtyř tematických okruhů tak byly v roce 2020 podporovány následující aktivity:

- A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.

⁴⁴ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnosti menšiny.

C) **Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace dvojjazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)

D) **Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice⁴⁵.

Pro rok 2020 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tabulka 25 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2020

Rok	Rozpočet (v Kč)	Čerpáno (v Kč)	Počet podpořených projektů
2015	2.010.000	2.010.000	12
2016	1.850.000	1.850.000	12
2017	2.400.000	2.399.998	18
2018	3.200.000	2.577.928	14
2019	3.200.000	2.888.431	14
2020	3.000.000	2.699.320	13

Jak lze vidět z tabulky výše, v roce 2020 došlo oproti předchozímu roku ke snížení finančních prostředků alokovaných na tento dotační program o 200.000 Kč. Bylo podpořeno celkem 13 organizací v celkové výši 2.761.320 Kč. Příjemce dotace Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník, však v průběhu roku provedl vratku celé dotace ve výši 62.000 Kč. Příjemce dotace se rozhodl projekt nerealizovat z důvodu uzavření škol v souvislosti s pandemií COVID-19. Skutečně tak byly v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků čerpány prostředky ve výši 2.699.320 Kč.

⁴⁵ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

Nevyčerpání všech finančních prostředků v tomto dotačním programu je dáno mj. také povahou dotačního programu, který je realizován v režimu de minimis. Výše limitu de minimis se vztahuje k subjektu a rozhodnému období – tj. ke třem po sobě jdoucím účetním obdobím stanovených příjemcem podpory dle zákona o účetnictví. Vzhledem k tomuto omezení se někteří tradiční příjemci dotací nemohli v roce 2020 o dotaci ucházet.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

V roce 2020 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2020 celkem 17 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 4.053.813 Kč. Všechny podpořené projekty spadaly do oblasti podpory A nebo D.

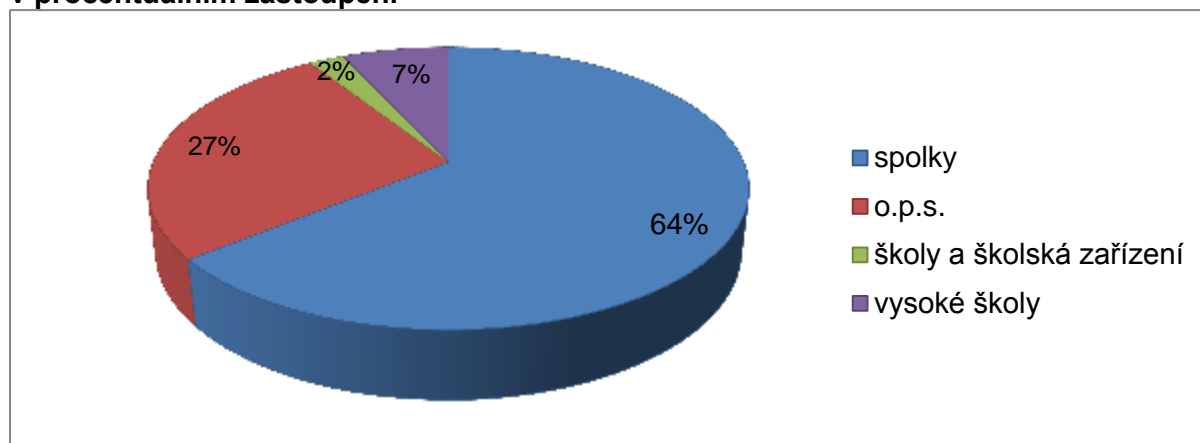
Komise na svém jednání navrhla k podpoře 13 projektů v celkové výši 2.761.554 Kč. V rámci zpracování úpravy žádosti si dvě organizace snížily navrhovanou výši dotace nad rámec doporučení Komise o 234 Kč. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 13 projektů ve výši 2.761.320 Kč. Jak již bylo uvedeno výše, v průběhu roku 2020 jeden z účastníků dotačního řízení provedl vratku celé dotace ve výši 62.000 Kč.

V rámci vypořádání dotací za rok 2020 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány nevyčerpané prostředky ve výši 48.869 Kč. Příjemci dotací tak v roce 2020 vyčerpali finanční prostředky ve výši 2.650.451 Kč.

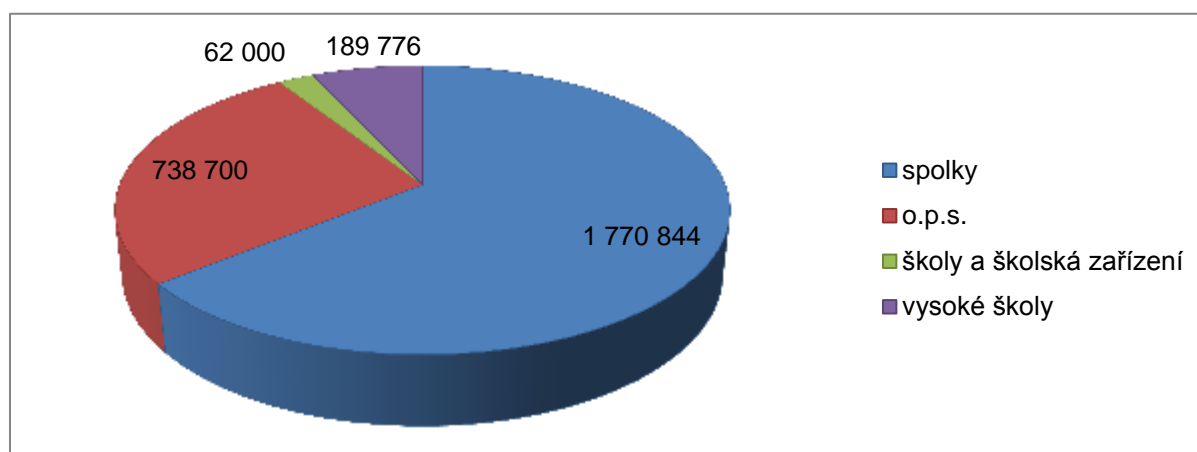
Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 8 spolků v celkové výši 1.770.844 Kč, což představuje téměř 64 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále byly podpořeny 3 obecně prospěšné společnosti ve výši 738.700 Kč, což představuje 27 % ze všech vyplacených finančních prostředků. Pro rok 2020 byl také podpořen jeden projekt základní školy, ve výši 62.000 Kč, což představuje 2 % vyplacených finančních prostředků, a jeden projekt Univerzity Karlovy částkou 189.776 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 7 %.

Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020 v procentuálním zastoupení



Graf 16 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020



Rozložení podpory z hlediska jazyků

Co se týká rozložení výše finanční podpory v rámci dotačního programu dle jednotlivých jazyků, nejvyšší část finančních prostředků ve výši 679.932 Kč pro rok 2020 směřovala na projekty podporující romštinu (3 projekty). Byli podpořeni nejen příjemci, kteří předkládají projekty dlouhodobě, jako například projekt Romano Suno organizace Nová škola, o.p.s., ale také prvožadatelé, mezi které patří například organizace Romodrom o.p.s.

Druhým nejvíce podporovaným jazykem byla se třemi projekty slovenština, která byla v roce 2020 podpořena v celkové výši 606.208 Kč. Mezi podpořené žadatele patřili především již dlouhodobí předkladatelé projektů, u kterých dochází spíše k udržování a inovaci již osvědčených aktivit. Jedním z takových příjemců je organizace BONA FIDE, z. s., která dlouhodobě realizuje čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET. V rámci druhého podpořeného projektu této organizace došlo k vytvoření CD veršovaných pohádek a básniček, které napsal spisovatel a překladatel Daniel Hevier pro nejmenší děti.

Pro rok 2020 byly podpořeny pouze 2 projekty zaměřující se na polštinu, a to ve výši 96.220 Kč. Jak lze vidět z grafu níže, oproti minulým rokům tak došlo k poklesu podpory tohoto jazyka.

Konečně poslední kategorii jazyků představuje němčina, která byla skrze jeden projekt organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., podpořena ve výši 248.544 Kč.

S výší podpory 567.416 Kč byl v tomto dotačním programu podpořen také tradiční multilingvní projekt organizace Spolek Zaedno. Projekt podporuje multikulturní výchovu s důrazem na jazyky národnostních menšin v ČR, a to nejen u žáků na základních školách, ale jeho výstupy slouží také jako metodická pomůcka pro uživatele národnostních jazyků či pedagogické pracovníky.

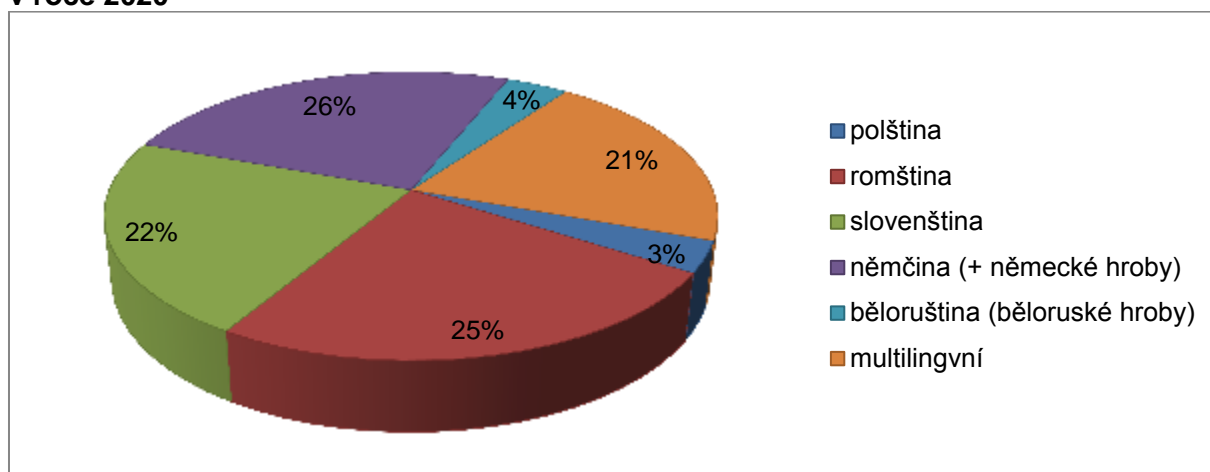
V roce 2020, stejně jako v roce předchozím, nebyl podpořen žádný projekt se zaměřením na moravskou chorvatštinu. Důvodem pro nepodání projektu se zaměřením na moravskou chorvatštinu může být nízký počet chorvatských organizací, což je dáno i nízkou početností chorvatské menšiny v ČR. Dalším důvodem pro nepodání žádosti v rámci tohoto programu může být i fakt, že jsou chorvatské organizace pravidelně podporovány z dotačního

programu Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, který administruje Ministerstvo kultury.

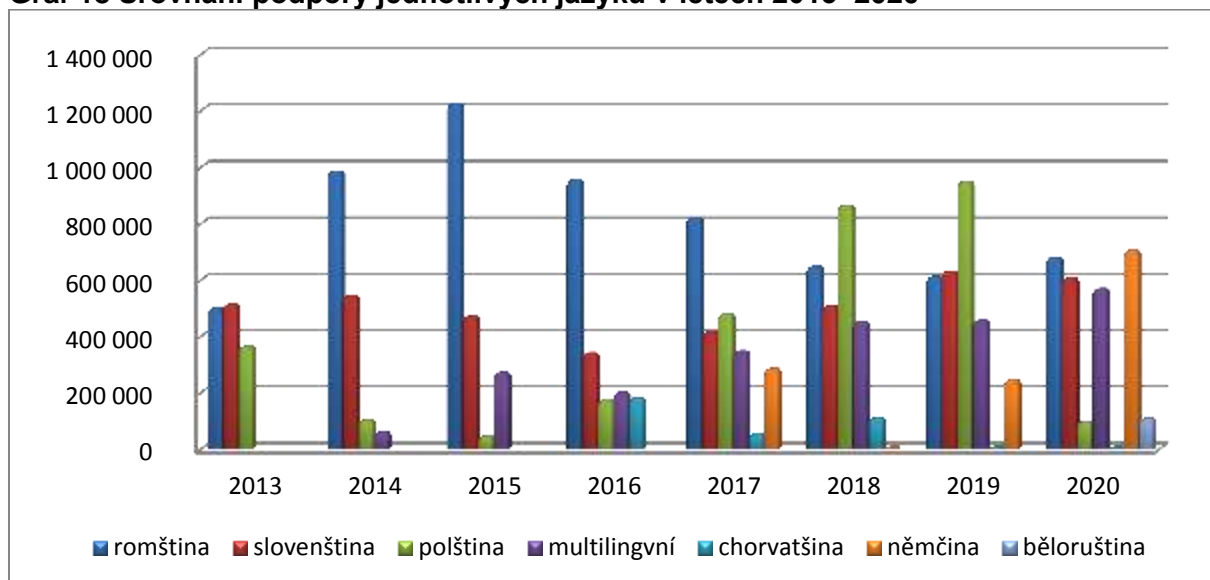
Co se týká příjemců dotací, kteří realizovali své projekty v tematickém okruhu D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, finančními prostředky ve výši 455.900 Kč byly podpořeny dvě organizace, které na území České republiky mapovaly německé hřbitovy. Jednalo se o organizaci Omnium, z.s., která mapovala německé hřbitovy na území Ústeckého kraje. Na území Ústeckého kraje a Karlovarského kraje mapovalo německé hřbitovy také Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.

Dále byl podpořen jeden projekt, v rámci kterého byly mapovány běloruské hroby na českých hřbitovech, a to ve výši 107.100 Kč.

Graf 17 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2020



Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2020

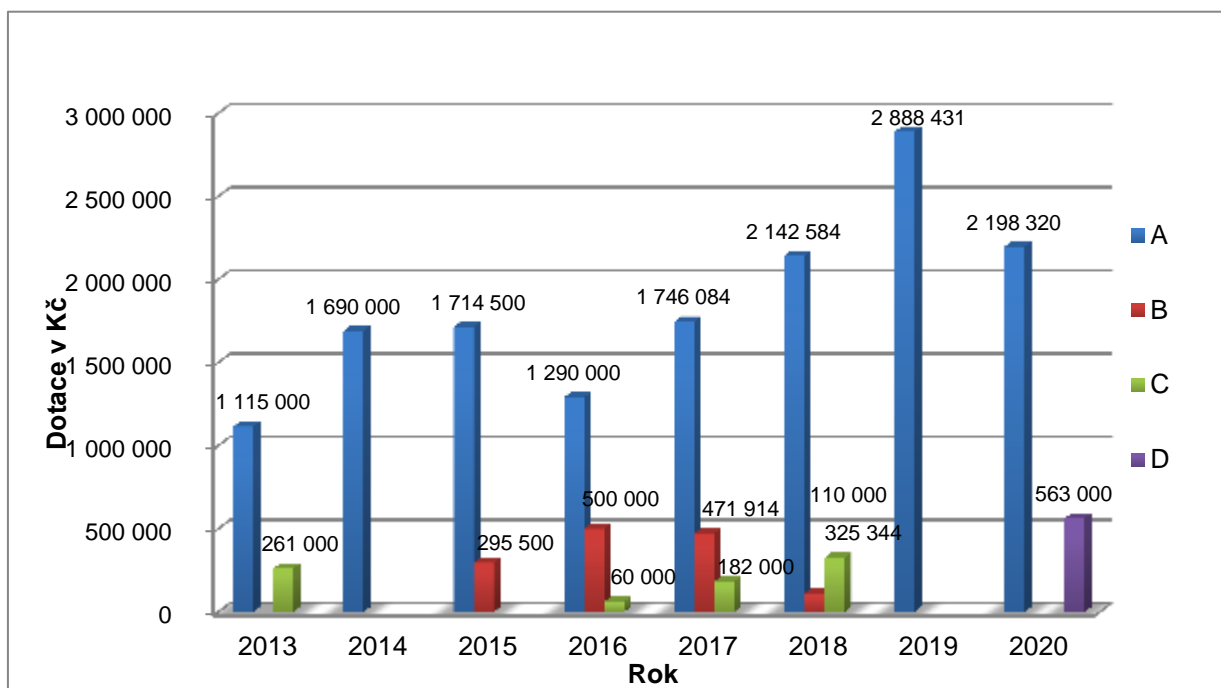


Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na čtyři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích**

stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory, C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích a oblastí D) **Mapování a dokumentaci hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice. V roce 2020 bylo deset podpořených projektů zaměřeno na oblast podpory A) a tři podpořené projekty se zaměřovaly na oblast podpory D).

Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2020



Okruh A je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je i pravděpodobně důvod, proč nejvíce z žadatelských organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti, což dokládá i graf výše. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu děti a mládež z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům.

Jak již bylo zmíněno, deset podpořených organizací spadalo v roce 2020 do oblasti podpory A. Příjemci dotací museli v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu. V rámci deseti projektů bylo definováno 31 výstupů projektu. Vzhledem k nepříznivé epidemické situaci a vyhlášenému nouzovému stavu v průběhu roku 2020 museli příjemci dotací nacházet alternativní řešení realizace některých ze svých definovaných výstupů projektu, příp. některé z výstupů projektu se jim nepodařilo naplnit (jednalo se zejména o realizaci seminářů aj.). Tři příjemci dotací také v průběhu roku požádali o změnu rozhodnutí. Definované cíle projektů se však podařilo naplnit.

Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců byly v okruhu A) stanoveny tři hlavní cíle - podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce, kterých bylo v rámci dotačního programu dosaženo.

1. cíl oblasti A – Podpora šíření informací v menšinovém jazyce

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek.
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce

Co se týká první podoblasti (*podpora vydání publikací, textů*), v roce 2020 tuto aktivitu realizovaly následující organizace:

Organizaci Nová škola, o. p. s., se z důvodu nepříznivé epidemické situace, kdy musela přesouvat uzávěrku sběru dětských prací, nepodařilo vydat tradiční sborník Romano Suno z každoroční dětské soutěže. Sborník z roku 2020 tak organizace plánuje vydat se sborníkem dětských prací za rok 2021. Nová škola, o.p.s., však vydala devadesáti šesti stranou publikaci s názvem „*Amare ternange*“, jejíž součástí je výběr z tvorby dospělých účastníků literární soutěže Romano suno.

Další organizace, která v rámci svého projektu vydala publikaci, je organizace Spolek Zaedno. Bylo vydáno 5 čísel multikulturního a vícejazyčného časopisu „*Kamarádi*“ a jedna regionální příloha časopisu „*Jak rostla Praha*“ (pouze část nákladů na vydání časopisu byla hrazena z rozpočtu Úřadu vlády ČR). Projekt má celorepublikový dopad a těší se velké pozornosti nejen ze strany příslušníků národnostních menšin. Časopisy byly vydány v nákladu po 1 800 ks, regionální příloha časopisu v nákladu 1 000 ks. Všechny publikace byly distribuovány na základní školy po celé České republice, do organizací, které se zabývají integrací cizinců a multikulturou, do 130 knihoven nebo byly rozdávány na propagačních a prezentačních akcích. Časopis se dostal přibližně k 3 600 dětem. Časopis je vydáván i digitálně a je volně dostupný ke stažení, přičemž digitální verze je obohacena o pracovní a metodické listy pro pedagogy a o multimedia (videonávody, předčítané texty v menšinovém jazyce) a interaktivní aktivity (hry a kvízy převážně s jazykovou a lingvistickou tematikou).⁴⁶ V roce 2020 zaznamenaly webové stránky projektu průměrně kolem 5 700 návštěv za měsíc.

Do druhé podoblasti (*podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků*) lze zařadit projekt Univerzity Karlovy, v rámci kterého došlo k rozšíření slovníku romských neologismů. V rámci projektu byly opraveny a zredigovány stovky hesel, bylo do něj doplněno 800 hesel starších nezanesených excerpceí a 300 nových excerpceí. Slovník je veřejně dostupný na webových stránkách Univerzity Karlovy⁴⁷.

Co se týká posledních dvou podoblastí (*podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek a podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce*), organizace BONA FIDE, z. s., tradičně, jako v letech předchozích, připravovala a vysílala

⁴⁶ Jednotlivá čísla časopisu dostupná: <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

⁴⁷ Slovník romských neologismů je dostupný: <https://romstina.ff.cuni.cz/index.php>

pořad „Slovenská mozaika“. Jedná se o rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice. Celkem bylo za rok 2020 uskutečněno 26 relací. Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace <http://bonafideos.cz/slovenska-mozaika>.

V rámci druhého podpořeného projektu organizace BONA FIDE, z. s., bylo vydáno 1 000 ks CD s názvem „Hovorníček“. Jedná se o soubor veršovaných pohádek a básniček, které napsal spisovatel a překladatel Daniel Hevier pro nejmenší děti. Prostřednictvím CD se děti příslušníků slovenské menšiny a děti ze smíšených rodin mohou seznámit se slovenštinou a také s tím, jak správně vyslovovat slovíčka a písmenka. CD tak může být nápomocné k rozvíjení řečových schopností malých dětí.

Stěžejním výstupem projektu organizace Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z. s., bylo vydat CD písní s cílem obnovení česko-slovenské vzájemnosti a česko-německých vztahů, která má klesající úroveň. CD s názvem „Kedysi“ přináší starší převážně lidovou tvorbu českou, moravskou, slezskou, slovenskou a německou v moderní úpravě, která je srozumitelná současné mladší generaci. CD bylo vydáno v nákladu 1.000 ks a obsahuje 9 skladeb.

Jedním z dalších výstupů organizace Nová škola, o.p.s., byla také tvorba podcastu o romské literatuře s názvem „Te merav“ o Eleně Lackové a Stáně Mikové. Třiceti pětiminutový podcast byl zveřejněn na Soundcloudu a dále na webových stránkách organizace a facebookových stránkách skupiny Romano suno.

S cílem posílit pozici romštiny v mediálním prostoru, nabídnout Romům vysílání v romském jazyce, zvýšit toleranci a porozumění mezi majoritní a romskou kulturou, realizovala svůj projekt organizace Romodrom, o.p.s. V rámci programu Tuke.TV vznikl v roce 2020 překlad a titulky celkem pro 18 videí pořadů Amare lavutara, kuchařské show Vaření s Maruškou a publicistického pořadu Tuke Talk. Celkový počet zhlédnutí jednotlivých epizod pořadů se dle příjemce dotace vyšplhal na 26 tisíc. Organizace také pravidelně po celý rok na facebookovém a instagramovém profilu Tuke.TV zveřejňovala příspěvky posilující pozici romštiny v prostoru sociálních sítí.

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podpora zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání pedagogů v menšinovém jazyce

V rámci první podoblasti zaměřené na *podporu pořádání vzdělávacích akcí* realizovala organizace Nová škola, o.p.s., například dvě besedy s romskou autorkou pro žáky ze středních a vysokých škol. Jednalo se o webinář s Ivetou Kokyovou a o besedu s Danou Hruškovou a Markétou Hajskou na setkání Romey Baruvás.

Součástí projektu organizace Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z. s., byla také realizace tří seminářů (Tachov, Broumov, Praha), kde s místními žáky,

archiváři a muzejníky došlo k výběru 20 notových záznamů s německými texty, slovenští účastníci přispěli k výběru slovenských písní a na semináři v Praze došlo k úpravě písní společně s interprety, zvukařem a režii. Na základě těchto seminářů došlo k vytvoření CD s názvem „Kedysi“.

Co se týká realizace vzdělávacích aktivit nad rámec standardního vyučování zaměřeného na děti a mládež, tedy druhé podoblasti, byly tyto aktivity v roce 2020 značně ovlivněny pandemií COVID-19, kdy z důvodu nepříznivé epidemické situace byly uzavírány školy. Organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., realizovala v rámci svého projektu mimoškolní výuku němčiny pro děti z mateřských a základních škol na Opavsku, a to konkrétně v MŠ a ZŠ Velké Hoštice, v MŠ E. Beneše, v ZŠ Labyrint Lhota u Opavy a v ZŠ Kravaře. Výuka měla probíhat 1krát týdně s výjimkou letních prázdnin, avšak z důvodu uzavření škol nebyla v některých měsících realizována vůbec, případně probíhala distanční formou. Do výuky bylo zapojeno celkem 61 dětí. Projekt přispěl k podpoře němčiny jako menšinového jazyka ve zmíněném regionu, kde se nachází významný podíl obyvatelstva s německým občanstvím nebo osob hlásících se k německé národnosti. Druhou podpořenou aktivitou v této podoblasti byla tradiční recitační soutěž Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace. Jak již ale bylo zmíněno, z důvodu uzavření škol kvůli pandemii COVID-19, nemohla být tradiční recitační soutěž realizována. Z tohoto důvodu se příjemce dotace v průběhu roku 2020 rozhodl projekt nerealizovat a vrátil celou výši poskytnuté dotace na účet Úřadu vlády ČR.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s., jenž měl v plánu uspořádat v rámci projektu s názvem „Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)“ 10 tematických přednášek v polštině. Příjemci dotace se však z důvodu nepříznivé epidemické situace, kdy byla omezena možnost setkávání se, podařilo realizovat pouze 7 přednášek. Vzdělávací program byl určen široké veřejnosti, zejména pak posluchačům zajímavým se o humanitní a přírodní vědy se zvláštním zřetelem na okruhy týkající se Těšínského Slezska. Dále se na tuto oblast zaměřovala již zmíněná organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., která nejenže nabízela mimoškolní výuku němčiny na Opavsku pro děti a mládež, ale v rámci projektu realizovala i kurz němčiny pro dospělé, a to v obcích Malé Hoštice, Štěpánkovice a Chuchelná. Kurzu se zúčastnilo přibližně 48 osob.

3. cíl v oblasti A – Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí). V této oblasti bylo v roce 2020 uspořádáno 5 stěžejních akcí (dvě soutěže a tři výstavy).

Co se týká soutěží, první z nich s názvem „Vícejazyčnost je bohatství“ tradičně organizoval Spolek Zaedno. Hlavním tématem již 8. ročníku soutěže bylo téma „Pohádky v cizích jazycích“ a zúčastnilo se jí přibližně 500 dětí a 67 pedagogů z 28 škol a dalších organizací z celé České republiky. Slavnostní vyhlášení výsledů a předání cen proběhlo 20. listopadu online. Jako doprovodná akce k vyhlášení vítězů soutěže proběhla již podruhé akce Speak dating junior, v rámci které si mohou žáci vyzkoušet nové cizí jazyky. Z nejlepších dětských prací byla poté vytvořena putovní výstava, kterou bylo možné navštívit na 6 různých místech ČR. Spolek Zaedno dále realizoval 5 výstav ilustrací a layoutů z časopisu Kamarádi a na

10 veřejných akcích prezentoval a propagoval projekt (např. festival Barevná devítka, akce Zažít město jinak nebo na akci Poznejme se, sousedé).

Druhou pořádanou soutěží bylo „*Romano suno*“ organizace Nová škola, o. p. s. Jedná se o literární a výtvarnou soutěž v romštině pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. V roce 2020 bylo v rámci soutěže obdrženo 309 soutěžních příspěvků dětí (118 textů, 35 videí a 156 výtvarných příspěvků) z 27 institucí z řad základních škol, středních škol, neziskových organizací, dětských domovů atd. Z důvodu nepříznivé epidemické situace bylo vyhlášení vítězů 23. ročníku soutěže pořádáno online, přičemž diváci ho mohli sledovat v přímém přenosu na TV Romea. Ze soutěžních děl byla také vytvořena putovní výstava, která byla dostupná na 5 místech v České republice.

V rámci oblasti podpory **D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů** byly realizovány tři projekty, v rámci kterých si příjemci dotací stanovili celkem 18 výstupů projektu. Dva z podpořených projektů mířily na dokumentaci německých hřbitovů a hrobů v České republice.

Organizace Shromáždění německých spolků v České republice, z.s., realizovala svůj projekt na území Karlovarského a Ústeckého kraje. Cílem projektu byla textová a vizuální dokumentace stavu německých hřbitovů ve zmíněných krajích. Příjemce dotace během 7 výjezdů zdokumentoval 50 hřbitovů ve 47 obcích, přičemž navštívil přibližně 15.000 německých hrobů. Jedním z výstupů projektu byla brožura s názvem „*Německé hroby v Karlovarském a Ústeckém kraji*“, která je doplněna rozhovory s osobami, které reprezentují příklady dobré praxe v péči o německé hroby v České republice. Brožura je ke stažení zde: http://landesversammlung.cz/uploads/Broschuere_Graeber.pdf.

Dokumentací historických německých hřbitovů na území Ústeckého kraje se dále zabývala organizace Omnium z.s. Příjemce dotace zdokumentoval celkem 546 hřbitovů, na kterých bylo dohledáno 21.882 prokazatelně německých hrobů a dalších 37.714 hrobů, u kterých lze předpokládat německý původ. Kompletní výsledky dokumentace jsou uvedeny v publikaci s názvem „*Dokumentace historických německých hřbitovů na území Ústeckého kraje*“, která je volně ke stažení zde: <http://cimiterium.cz/vysledky-projektu>. Sekundárním cílem projektu byla dokumentace a rešerše hřbitova v Horní Vsi u Chomutova. Výsledky dokumentace a rešerše jsou k nalezení na <http://cimiterium.cz/horni-ves-v-chomutove>.

Na základě poznatků spolku Omnium lze konstatovat, že menší část hřbitovů je obcemi udržována (odhadem cca 20 % z celkového počtu hřbitovů), větší část hřbitovů s německými náhrobky je udržována pouze částečně (jde zhruba o 50 %) a zbývající část je v dezolátním stavu. Jde o malé vesnické hřbitovy, ale i o části velkých městských hřbitovů.

K oběma výše zmíněným projektům byly vydány tiskové zprávy a došlo také k publikaci výsledků v německých médiích.

Posledním projektem, který se zabýval dokumentací hřbitovů, byl projekt Osvětového spolku Skaryna, o.s., jehož cílem byla dokumentace a informační systematizace hrobů významných Bělorusů v České republice. Výsledkem práce v archivech a na hřbitovech je přehledná dvojjazyčná (česko-běloruská) publikace s názvem „*Běloruské hroby na českých a slovenských hřbitovech*“, doplněná dokumentárním materiálem a fotografiemi. Nejdůležitější informace byly také zpracovány do aplikace Googlemaps.

3. Shrnutí

Pro rok 2020 obdržel Odbor lidských práv a ochrany menšin v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových 17 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 4.053.813 Kč. Rozpočet dotačního programu v roce 2020 činil 3.000.000 Kč. Komise na svém jednání doporučila k podpoře 13 projektů v celkové výši 2.761.554 Kč. V rámci zpracování úpravy žádosti si dvě organizace snížily navrhovanou výši dotace nad rámec doporučení Komise o 234 Kč. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 13 projektů ve výši 2.761.320 Kč. Příjemce dotace Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník v průběhu roku vrátil na účet Úřadu vlády celou výši poskytnuté dotace, tzn. 62 000 Kč, z důvodu nemožnosti realizovat projekt kvůli vyhlášenému nouzovému stavu a uzavření škol. V rámci vypořádání dotací za rok 2020 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány nevyčerpané prostředky ve výši 48.869 Kč. Příjemci dotací tak v roce 2020 vyčerpali finanční prostředky ve výši 2.650.451 Kč.

Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 8 projektů, tj. 66 %). Dále byly podpořeny 3 projekty obecně prospěšných společností (tj. 27 %), jeden projekt základní školy (tj. 2 %) a jeden z podpořených projektů realizovala Univerzita Karlova (tj. 7 %).

Co se týká tematických oblastí podpory, podpořené projekty spadaly do oblasti A) (vzdělávání) a D) (mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů). Nejvíce aktivit organizací v oblasti A) směřovalo k podpoře tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek a podpoře rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce a dále k realizaci vzdělávacích akcí podporujících menšinový jazyk a aktivit nad rámec standardního vyučování. V oblasti D) byly aktivity organizací zaměřeny převážně na vydání brožur/publikací týkajících se dokumentace hřbitovů a hrobů.

Oproti minulým rokům, kdy bylo z dotačního programu nejvíce finančních prostředků přerozděleno na projekty zaměřené na polštinu, směřovala v roce 2020 největší finanční podpora na romský jazyk, a to ve výši 679.932 Kč. Na druhém místě se co do objemu čerpaných finančních prostředků umístila slovenština, a to v celkové výši 606.208 Kč. Díky realizaci projektu BOHEMIA Troppau, o. p. s., byla podpořena také němčina, a to ve výši 248.544 Kč. Němčina byla podpořena také skrze realizaci dvou projektů zabývajících se dokumentací německých hrobů a hřbitovů na území České republiky. Tyto projekty byly podpořeny v celkové výši 455.900 Kč. Jak již bylo řečeno, v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je již několik let podporován také multilingvní projekt Spolku Zaedno, který se zaměřuje na široké spektrum národnostních a menšinových jazyků. V roce 2020 šly na podporu tohoto projektu finanční prostředky ve výši 567.416 Kč. Na podporu polského jazyka bylo v roce 2020 vyčleněno 96.220 Kč, což je velký rozdíl oproti minulému roku, kdy na polské projekty bylo vyplaceno 948.375 Kč. Finanční prostředky ve výši 107.100 Kč směřovaly také na podporu běloruštiny, resp. na dokumentaci běloruských hrobů na území České republiky. Bohužel v roce 2020 nebyl z tohoto dotačního programu podpořen žádný projekt zaměřený na moravskou chorvatštinu.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se Česká republika zavázala specificky chránit. Výstupy projektů jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků. Díky projektům zaměřeným na dokumentaci a mapování hrobů

a hřbitovů národnostních menšin na území České republiky může dojít u široké veřejnosti ke zvýšení povědomí o existenci a stavu hrobů a hřbitovů národností menšin žijících na území naší republiky.

Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2020

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
EC200006	Nová škola, o. p. s.	Romano suno 2020	403.156
EC200010	BOHEMIA Troppau, o.p.s.	Mimoškolní výuka německého jazyka	248.544
EC200022	Romodrom o.p.s.	Romské překlady pro online televizi Tuke.TV	87.000
EC200005	BONA FIDE z.s.	Slovenská mozaika	328.208
EC200007	Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti	567.416
EC200009	Omnium, z.s.	Dokumentace historických německých hřbitovů na území Ústeckého kraje	254.700
EC200015	Osvětový spolek Skaryna, o.s.	Běloruské hroby na českých a slovenských hřbitovech	107.100
EC200018	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	34.220
EC200021	BONA FIDE z.s.	Hovorníček	110.000
EC200024	Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.	Dokumentace německých hřbitovů v Karlovarském a Ústeckém kraji	201.200
EC200025	Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR	Písňe a hudba národnostních menšin jako součást komunikace a porozumění	168.000
EC200012	Univerzita Karlova	Nová redakce a další rozvoj Slovníku romských neologismů	189.776
EC200020	Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník	XIX . ročník recitační soutěže Jana Kubisze 2020	62.000

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 07. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, která obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 9. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 06. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. První ročník dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 07. 2016. Dotační program na rok 2020 byl čtvrtým ročníkem tohoto programu.

Program „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ je zaměřen na podpoření celostátních mezioborových sítí NNO, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu zaměřena tak, aby u příjemců posilovala:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu a aktivit jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze specifickou částí neziskového sektoru, např. střešové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly v rámci tohoto dotačního programu žádat.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyl z hlediska tohoto dotačního programu považován za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,

- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a vzdělávací, informační a poradenské aktivity pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 01.08.2018 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň jeden rok před podáním žádosti o dotaci a musel mít alespoň jeden rok zkušeností se stejným nebo obdobným typem aktivit, na které byla dotace požadována,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem alespoň v pěti krajích.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2020

Vyhodnocování projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- počet akcí pro členy,
- aktivity směřující k rozšíření počtu členů,
- zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy s min. periodicitou 2x ročně,
- funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci se členy a jejich počet,
- mediální výstupy prezentující činnost směrem k veřejnosti,
- zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu.

Vyhodnocení indikátorů

Počet akcí pro členy

V rámci dotačního programu bylo v roce 2020 uskutečněno celkem 38 akcí různého typu: konference, semináře, workshopy, diskuse apod., které s ohledem na epidemickou situaci v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19 probíhaly převážně online formou. Akce pro členy se zaměřily na témata jako například dopady koronavirové krize na činnost NNO, příprava na krizové scénáře, ale také na veřejné sbírky, dobrovolnictví, propagaci, komunikaci aj.

Aktivity směřující k rozšíření počtu členů

Příjemci dotace se ve své činnosti zaměřovali nejen na zkvalitnění svých služeb, ale také na získání nových členů. Hlavními cestami k jejich získání byla propagace sítě, osvětová činnost a nabídka zajímavých benefitů jako je poradenství, informační servis či vzdělávací akce. Lze tedy shrnout, že každému příjemci dotace se podařilo díky poskytnutým prostředkům síť obohatit o nové členské organizace. Nejúspěšnější v rozšiřování členské základny byla Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s., která zaznamenala v roce 2020 nárůst o 18 členů, z původních 89 na 108 členů asociace.

Zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy

Příjemci dotace pokračovali ve vydávání periodik pro své členy s různou frekvencí. U dvou příjemců je periodikum vydáváno 2krát ročně, v jednom případě se jedná o dvouměsíčník a v jednom o informační servis poskytovaný každých 14 dní. Materiály jsou distribuovány členským organizacím prostřednictvím emailu, případně jsou k dispozici na webových stránkách příjemce. Periodika jsou ze strany jednotlivých členských organizací vysoce ceněna a představují jeden z nejzajímavějších benefitů členství.

Funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy a jejich počet

Příjemci dotace ve svých závěrečných zprávách uvádějí, že hlavním komunikačním nástrojem vně organizace se ve většině případů stávají sociální sítě jako je Facebook, Instagram nebo Twitter. Organizace však také pracují na rozvoji a modernizaci svých webových stránek tak, aby byly reprezentativními platformami pro získání informací. Důležitým prostředkem interní komunikace je pak email, telefonické spojení, ale také pravidelná setkávání členů sítě.

Mediální výstupy prezentující činnost směrem k veřejnosti

V rámci prezentace své činnosti směrem k veřejnosti příjemci využili širokou škálu různých mediálních výstupů. Ke své propagaci příjemci vytvořili 9 krátkých propagačních videí o své činnosti, uspořádali 1 putovní fotografickou výstavu, vydali 16 tiskových zpráv, 19krát vystoupili v médiích (rozhlasové stanice, TV, tištěná a elektronická média) a v pravidelných intervalech (1krát za 14 dnů) se natáčely podcasty.

Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v daném dotačním programu na konci projektu požádali své členy o vyplnění ankety spokojenosti s projektem. Dostupné výsledky anket ukazují na velkou spokojenost členů sítí s obsahem projektů. Členové vyzdvihují zejména vzdělávací akce, informační servis, transparentnost a reprezentativnost střešních organizací.

Tabulka 27 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2020

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ST200001	Fórum dárců, z. s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2020	881.344
ST200002	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z. s.	Podpora kapacit AVPO ČR jako profesionálního partnera pro veřejnou správu, business i média	896.232
ST200003	Národní asociace dobrovolnictví, z. s.	Posilování kapacit Národní asociace dobrovolnictví v roce 2020	864.273

3. Shrnutí

Dotační program na rok 2020 byl vyhlášen dne 5. srpna 2019. Jednalo se o čtvrtý ročník programu. Do dotačního řízení byly podány celkem 3 žádosti o poskytnutí dotace, a to v celkové požadované finanční částce 2.655.649 Kč. V rámci formální kontroly nebyl vyřazen žádný žadatel o dotaci. K věcnému hodnocení byly tedy předloženy 3 žádosti o dotaci. Komise pro hodnocení projektů tyto žádosti dne 12. listopadu 2019 projednala, všem 3 žadatelům doporučila úpravu žádosti dle stanovených podmínek, z nichž u 2 žadatelů doporučila dotaci zcela poskytnout. Celkem byly v roce 2020 podpořeny 3 projekty, vyplaceno bylo 2.641.849 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali závěrečné zprávy o realizaci projektů, včetně jejich vyúčtování. Vzhledem k tomu, že jeden z příjemců požádal o finanční pomoc z programu Antivirus C na prominutí pojistného u svých zaměstnanců, vrátil ke dni 15. února 2021 na účet Úřadu vlády ČR finanční prostředky v celkové výši 10.617,19 Kč.

Do období realizace projektů zasáhla pandemie COVID-19, která přinesla určitá omezení v možnostech realizovat veřejné akce. Podpořené organizace promptně reagovaly na omezení plynoucí z vládních opatření v souvislosti s bojem proti onemocnění COVID-19 a přesunuly své aktivity do online prostředí. Žádná z podpořených organizací nepožádala o změnu rozhodnutí o poskytnutí dotace. Lze tedy konstatovat, že i čtvrtý ročník dotačního programu „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně. Dotační prostředky opět umožnily posílit kapacitu směrem ke zvýšení kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek. Většina organizací se zaměřila na svou profesionalizaci, zlepšení prezentace ve veřejném prostoru, získávání nových členů, ale také na řešení aktuálních témat důležitých pro neziskový sektor, které se dotýkají oblastí jejich působnosti. Dotační prostředky pomohly udržet či posílit kapacitu daných organizací se záměrem poskytovat kvalitní a profesionální servis svým členským organizacím.

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2020

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jen „dotační program“) byl v roce 2013 iniciován Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Poprvé byl realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i dotační program.

Dotační řízení vyhlášoval do roku 2017 předseda Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jen „Rada“) ve spolupráci s Úřadem vlády ČR. Obsahové zaměření dotačního programu schvalovala Rada. Počínaje rokem 2018 byly obě funkce svěřeny pouze Úřadu vlády ČR. Důvodem změny byla snaha eliminovat potenciální možnost střetu zájmů, resp. vlivu členů/členek Rady, které jsou současně v pozici potenciálních příjemců dotace, na průběh dotačního řízení.

Primárně je dotační program určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) v oblasti rovnosti žen a mužů. Aktivity NNO musí být v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020 (dále jen „Strategie“). Orientace dotačního programu na NNO má logický důvod, neboť jsou významným aktérem rozvoje v této oblasti a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie. **NNO mapují problémy v terénu a poskytují veřejné správě důležitou zpětnou vazbu a návrhy řešení.**

Samotná Strategie je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR. Formuluje několik strategických oblastí, v nichž vždy identifikuje hlavní problémy, hlavní cíl a připojuje také aktivity/postupy, které by uvedené problémy měly postupně odstraňovat a směřovat k hlavnímu cíli. Pro jasnější představu o obsahovém zaměření Strategie je níže uveden přehled strategických oblastí.

Hlavní oblasti Strategie

- 1 Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
- 2 Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích
- 3 Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání
- 4 Sladování pracovního, soukromého a rodinného života
- 5 Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti
- 6 Důstojnost a integrita žen a mužů
- 7 Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích
- 8 Všední život a životní styl
- 9 Horizontální strategické priority (9.1. Genderové stereotypy a vztahy, 9.2. Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů, 9.3. Sběr statistických dat, 9.4. Muži a rovnost žen a mužů, 9.5. Spolupráce s partnery)

V roce 2020 bylo v souladu s čl. 3 odst. 5 Směrnice vedoucí Úřadu vlády České republiky č. 24/2019 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv poprvé využito bodového zvýhodnění za účelem podpory projektů zaměřených specificky na aktuální společenskou potřebu. V roce 2020 se jednalo o projekty zaměřené na:

- prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí (ve vazbě na specifický cíl Strategie 6.1, 6.2 a 6.6), a to v tématech pokrytých Akčním plánem prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022;
- prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích (ve vazbě na specifický cíl Strategie č. 7.2 a 7.4), a to v tématech pokrytých Akčním plánem České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2017 – 2020;
- podporu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích (ve vazbě na specifický cíl Strategie č. 2.1 a 2.4), a to v tématech pokrytých Akčním plánem pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016 – 2018.

Příklady podporovaných aktivit v roce 2020

Důležitým tématem, které se objevovalo v několika projektech, bylo téma domácího a genderově podmíněného násilí – nejčastěji zaměřené specificky na zvýšení povědomí u dětí / mladých lidí o základních projevech a znacích domácího násilí (spolupráce se školami, preventivní workshopy, poskytnutí pomoci konkrétním osobám, vznik metodik).

Dále byly podpořeny projekty, které se zaměřovaly na vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích. Konkrétně se jednalo o projekty, které řešily pozici žen v oblasti zahraniční, evropské a bezpečnostní politiky (s cílem zmapovat jejich zastoupení ve formulaci a výkonu české zahraniční politiky, propojovat aktérky české zahraniční politiky prostřednictvím networkingových setkání), ale též domácí politiky (analýza výsledků voleb, osvětová kampaň).

Podobně jako v minulých letech se mezi projekty objevilo i téma zlepšení postavení migrantek ve společnosti, zejména v oblasti prevence a potírání domácího násilí (poskytnutí poradenství, osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost, komunitní akce).

Řešilo se též zapojení mužů do řešení problému podrepräsentace žen v rozhodovacích funkcích (skrze vytvoření osvětového videodokumentu, realizaci čtvrtého ročníku kampaně Genderman a rozšíření aplikace www.genderovamapa.cz), zlepšení spolupráce mezi porodnicemi, krajskými úřady a komunitními porodními asistentkami (s důrazem na eliminaci problému porodnického násilí a vytvoření návrhu legislativní změny) nebo podpora odstraňování genderově podmíněné marginalizace u LGBT osob (prostřednictvím aktivit vedoucích k vytvoření bezpečného prostoru pro empowerment a vzájemnou podporu LGBT osob).

Tabulka 28 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2020

Rok	Rozpočet (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.000.000	4.993.563	11
2016	5.000.000	4.999.976	11
2017	7.000.000	6.984.438	15
2018	7.000.000	6.999.965	13
2019	4.000.000	3.963.128	7
2020	4.000.000	3.817.553	9

Zdroj: Úřad vlády ČR

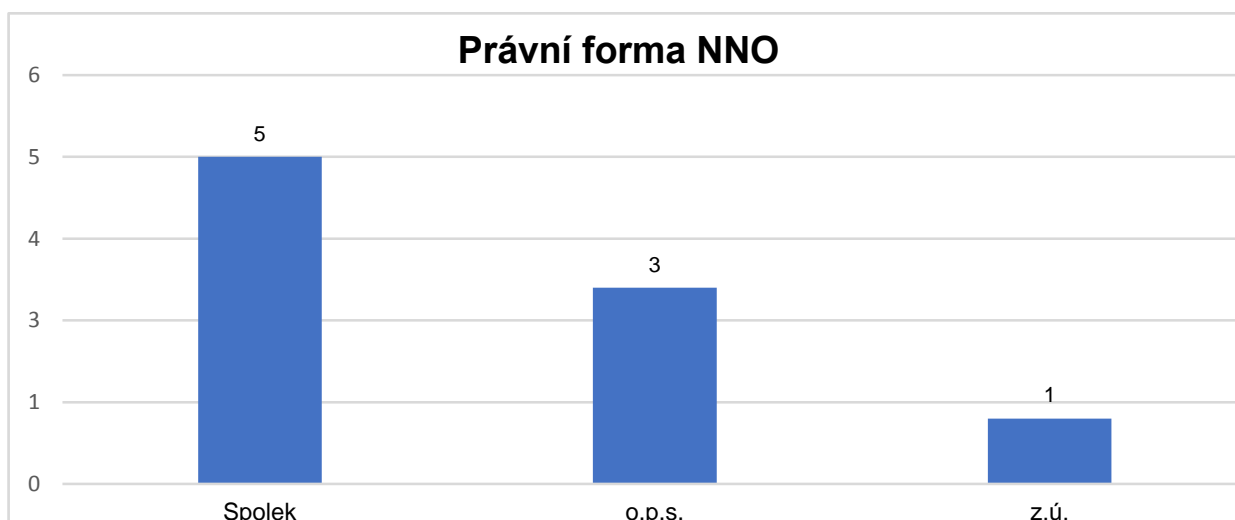
4. Vyhodnocení dotačního programu v roce 2020

Vývoj financování programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2020 bylo v rámci dotačního programu podpořeno 9 z celkem 19 přijatých žádostí o dotaci z řad NNO. Předpokládaná výše alokovaných prostředků pro rok 2020 činila 7 mil. Kč.⁴⁸ Při projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2020 došlo ke schválení poslaneckého pozměňovacího návrhu, v důsledku kterého byl rozpočet dotačního programu pro rok 2020 snížen stejně jako v roce 2019 ze 7 mil. Kč na 2 mil. Kč. Usnesením Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 20. 2. 2020⁴⁹ bylo vedení Úřadu vlády ČR požádáno o zajištění náhradních finančních prostředků, které by (alespoň zčásti) kompenzovaly snížení alokace dotačního programu. Vedení Úřadu vlády ČR tomuto požadavku vyšlo částečně vstříc a částku alokovanou na dotační program umožnilo navýšit celkově na 4 mil. Kč stejně jako v předchozím roce.

Struktura podpořených NNO byla podobná jako předchozí roky – mezi příjemci bylo pět příjemců z řad spolků, tři příjemci, kteří měli právní formu obecně prospěšné společnosti, a jeden příjemce fungující jako zapsaný ústav. Rozdělení příjemců dotace ukazuje graf 20.

Graf 20 Rozdělení NNO dle právní formy (2020)



Zdroj: Úřad vlády ČR

Reálné čerpání přidělené dotace

Předchozí roky ukázaly, že se většině organizací zpravidla nepodaří využít celou výši přidělené dotace. V roce 2017 bylo např. hlavním důvodem nižšího čerpání (pouze 91,9 % přidělených prostředků) pozdní rozhodnutí o poskytnutí dotace. V roce 2018, kdy tento faktor již negativně nepůsobil, se celkový podíl využitých prostředků zvýšil na 96,6 %. V roce 2019 ze strany jednoho z příjemců došlo k nevyužití signifikantní části dotace (z důvodu zajištění realizace některých aktivit za nižší náklady, což způsobilo, že celkový podíl skutečného čerpání dotace v roce 2019 činil 90,4 %). Opakované nedočerpávání finančních prostředků ze strany příjemců bylo jedním z hlavních důvodů, proč pro rok 2020 došlo k zavedení

⁴⁸ Blíže viz [Výzva k podání žádosti o poskytnutí dotace - Podpora veřejně prospěšných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2020](https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Vyzva-k-podani-zadosti-o-poskytnuti-dotace---Podpora-verejne-prospesnych-aktivit-NNO-v-oblasti-rovnosti-zen-a-muzu-pro-rok-2020.pdf) dostupná z <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Vyzva-k-podani-zadosti-o-poskytnuti-dotace---Podpora-verejne-prospesnych-aktivit-NNO-v-oblasti-rovnosti-zen-a-muzu-pro-rok-2020.pdf>.

⁴⁹ Blíže viz http://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-ze-dne-20--unora-2020-180494/

finančního limitu a maximální možná výše požadované dotace pro jeden projekt byla nově stanovena na 500.000 Kč. V roce 2020 celkový podíl skutečného čerpání dotace přesto tvořil 94,5 % (nevycerpané finanční prostředky vykazalo šest příjemců z devíti), avšak to bylo tentokrát způsobeno dopady pandemie COVID-19, nejčastěji kvůli omezení veřejných aktivit a akcí a naopak nutnosti přesunu aktivit do online prostředí. Ke snížení výdajů příjemců docházelo např. tím, že nebylo zapotřebí vynaložit náklady na zajištění občerstvení či pronájmu místností. U jednoho příjemce došlo k nedočerpání více jak poloviny poskytnuté dotace, a to zejména z důvodu, že nebylo možné realizovat stěžejní aktivity projektu (přednášky na školách, poradenství/terapie obětem domácího násilí). Příjemce dotace proto také mj. podal v průběhu roku 2020 žádost o změnu rozhodnutí. Mezi dalšími důvody vratek od příjemců byly uváděny personální změny, realizace jiných souběžných projektů či zajištění realizace některých akcí za nižší náklady.

Přehled podpořených organizací dle právní formy a výše přidělené i skutečně využitě dotace v roce 2020 ukazuje tabulka 29.

Tabulka 29 Výše přidělené a skutečně využitě dotace dle právní formy NNO

Právní forma NNO	Počet projektů	Přiděleno (v Kč)	Skutečně čerpáno (v Kč)	Podíl skutečného čerpání (%)
spolek	5	1.935.281	1.816.954	93,9
o.p.s.	3	1.432.540	1.338.923	93,5
z.ú.	1	449.732	449.732	100
Celkem	9	3.817.553⁵⁰	3.605.609	94,5

Zdroj: Úřad vlády ČR

Jak je uvedeno výše, od roku 2020 je nově maximální možná výše poskytnuté dotace pro jeden projekt limitována na 500.000 Kč. Zároveň platí, že výše dotace (včetně dalších finančních prostředků ze státního rozpočtu) může tvořit maximálně 70 % celkového rozpočtu projektu.

Průměrná výše dotace v roce 2020 činila 424.172,50 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce, což je o 141.988 Kč méně než v roce 2019, nicméně je to do značné míry ovlivněné novou maximální limitací výše dotace.

Maximální výše dotace v roce 2020 činila 499.862 Kč, a to na projekt, který cílil své aktivity na Prahu a částečně také na celou ČR. Minimální výše dotace byla 215.844 Kč na projekt, jehož všechny aktivity měly probíhat v Chomutově, Jirkově a Podbořanech (Ústecký kraj).

Dotaci v plné výši, tj. ve výši, o kterou v žádosti příjemci požádali, získalo celkem 5 z 9 podpořených organizací. U zbylých byl rozdíl mezi požadavkem a poskytnutou částkou až v řádu několika desítek tisíc korun.

⁵⁰ Uvedená částka je vypočítána se zohledněním vratky v průběhu roku ve výši 124.842 Kč provedené příjemcem dotace RADKA, z.s.

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2020 obdržely dotaci v dotačním programu, ukazuje tabulka 30. Názvy a hlavní cíle podpořených projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit dle závěrečných zpráv.

Tabulka 30 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Název NNO	Název projektu	Cíle projektu	Přiděleno (Kč)	Dopad projektu
Asociace pro mezinárodní otázky, z.s.	Podpora prosazování rovnosti mužů a žen ve vnějších vztazích	Zmapovat stav zastoupení žen-aktérek ve formulaci a výkonu české zahraniční politiky; podpořit diskusi o roli a vlivu žen v české zahraniční politice; prezentovat toto téma širší společnosti; propojovat aktérky české zahraniční politiky.	296.695	Praha, ČR, mezinárodní přesah
Fórum 50 %, o.p.s.	100 let na cestě k rovnosti mužů a žen v politice	Přispět k vyrovnanějšímu zastoupení žen a mužů v politice – podpořit věcnou debatu o otázkách postavení žen a mužů a na základě dat a argumentů podložených výzkumem i zkušenostmi organizace; pomoci přesvědčit veřejnost i klíčové politické aktéry o přínosech vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice.	433.024	Praha, Pardubický kraj, Moravskoslezský kraj, Jihomoravský kraj, přesah ČR
NESEHNUTÍ	Bez násilí: respektují sebe i druhé	Přispět k prevenci genderově podmíněného násilí v mateřských školách a v 8. a 9. třídách základních škola a na středních školách, včetně vyškolení lektorů k tématu. Přispět k naplňování Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022, Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na léta 2019 – 2027 a Vládní strategie pro rovnost žen a mužů na léta 2014 – 2020, konkrétně v oblasti vzdělávání.	475.156	ČR

Sdružení pro integraci a migraci	Migrantky mezi ženami	Zmenšit zranitelnost migrantek a žen se zkušeností migrace v ČR, eliminovat rizika vícenásobné diskriminace, rozvíjet veřejnou debatu o jejich postavení a dalšími vhodnými způsoby přispět ke zlepšení postavení migrantek, jakož i jejich seberozvoji a samostatnosti v rámci české společnosti. Přispět k řešení prevence a potírání domácího násilí a genderově podmíněného násilí u migrantek.	499.862	Praha, přesah ČR
RADKA, z.s.	Neboj se světit	Přispět ke zvýšení prevence a povědomí o problematice domácího násilí; pomoc ohroženým osobám domácího násilí prostřednictvím poradenství, terapie a právní pomoci.	340.686	Ústecký kraj (Chomutov, Jirkov, Podbořany)
Otevřená společnost, o.p.s.	Genderman - Podpora vyrovnaného zastoupení žen v rozhodování	Podpořit zapojení mužů řídicích instituce veřejného zájmu do řešení problému podrepräsentace žen v rozhodovacích funkcích. Přispět k trendu zvyšování počtu žen ve vedení veřejných firem.	499.654	Praha, přesah ČR
Prague Pride z.s.	Rovnost žen a mužů se týká i LGBT osob	Posílit vnitřní mechanismy na podporu odstraňování genderově podmíněné marginalizace vícenásobně diskriminovaných osob; přispět k odstranění genderových stereotypů a neviditelných přestupků, které ve společnosti vůči LGBT existují.	493.000	Praha, přesah ČR
Centrum LOCIKA, z.ú	Dětství bez násilí III - Rozvoj služeb pro děti ohrožené DN	Poskytnout komplexní odborné služby 275 dětem ohroženým domácím násilím z Prahy a ze Středočeského kraje podle metodiky pracující s celou rodinou s cílem zastavit násilí v rodině tak, aby se děti mohly vyrovnat s následky domácího násilí na svůj psychosociální vývoj a nedocházelo dále k mezigeneračnímu přenosu patologických vzorců chování a genderových stereotypů.	449.732	Praha, Středočeský kraj

Liga lidských práv	Rozvoj kontinuální péče v porodnictví	Zajištění lepší spolupráce porodnic s komunitními porodními asistentkami, tím rozšířit možnost porodnické péče pro ženy a v konečném důsledku tak zlepšit situaci stran porodnického násilí, tj. předcházet mu a snížit jeho výskyt.	454.586	Brno, přesah ČR
---------------------------	---------------------------------------	--	---------	-----------------

Zdroj: Úřad vlády ČR

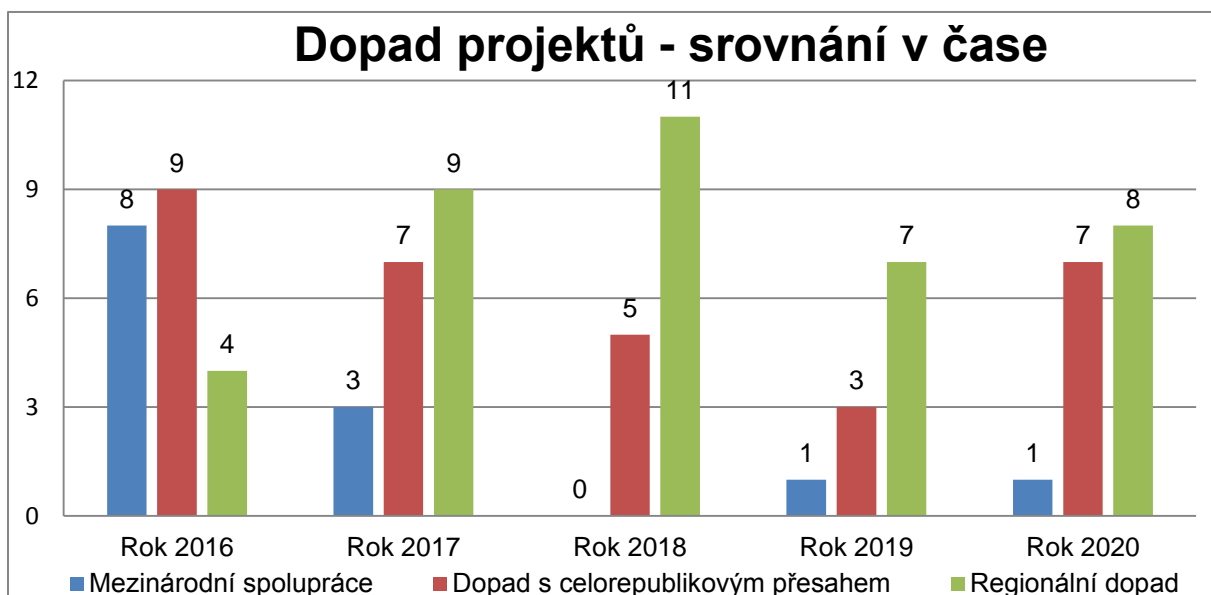
Jak již bylo zmíněno výše, několik podpořených projektů se v roce 2020 zaměřovalo na problematiku prevence domácího a genderově podmíněného násilí (nejčastěji u dětí/mládeže, ale též například u migrantek nebo v oblasti porodnictví), dva projekty řešily téma vyrovnání zastoupení mužů a žen v politice.

Co se týče geografického zaměření projektů, tak převážná většina organizací (6) podpořených dotačním programem má sídlo v Praze. Dvě organizace sídlí v Brně, jedna v Kadani (Ústecký kraj). Realizace projektových aktivit byla do značné míry ovlivněna pandemií COVID-19, tudíž docházelo k tomu, že některé aktivity byly realizovány online, což s sebou přináší nevýhodu v podobě absence fyzického kontaktu s respondenty/účastníky (zejména pokud se jednalo o aktivity plánované mimo sídlo organizace). Zároveň ale online platformy umožnily snadněji překonávat distanci danou místem sídla organizace, která mohla být pro některé osoby z cílových skupin limitující, a zvýšit tak dosah realizovaných aktivit širšímu okruhu lidí. Zároveň realizace aktivit online umožňuje lepší záznam a archivaci pro zájemkyně a zájemce, kteří se nemohli aktivity zúčastnit přímo v daném termínu.

Většina projektů se zaměřovala na spolupráci a aktivity v rámci ČR. Porovnání dopadu projektů od roku 2016 do roku 2020 ukazuje graf 21.⁵¹ Z grafu je patrné, že od roku 2016 se objevoval klesající trend projektů cílit na aktivity s celorepublikovým dopadem, a naopak větší tendence se soustředit na jednotlivé regiony. V roce 2020 můžeme vidět, že naopak došlo k opětovnému rozšíření dopadu aktivit projektů na celou ČR, k čemuž přispěl i fakt, že většina organizací byla nucena některé ze svých aktivit převést do online prostředí. Dlouhodobě nízká je nadnárodní úroveň dopadu. Pouze jeden projekt v roce 2020 (Asociace pro mezinárodní otázky) uváděl spolupráci se zahraničními organizacemi.

⁵¹ Graf 21 neukazuje unikátní počet projektů. V případě, že byl projekt cílen na region a zároveň dosahoval celorepublikového dopadu či zahrnoval mezinárodní spolupráci, byl uveden ve všech kategoriích (viz rovněž Dopad projektu v tabulce 30).

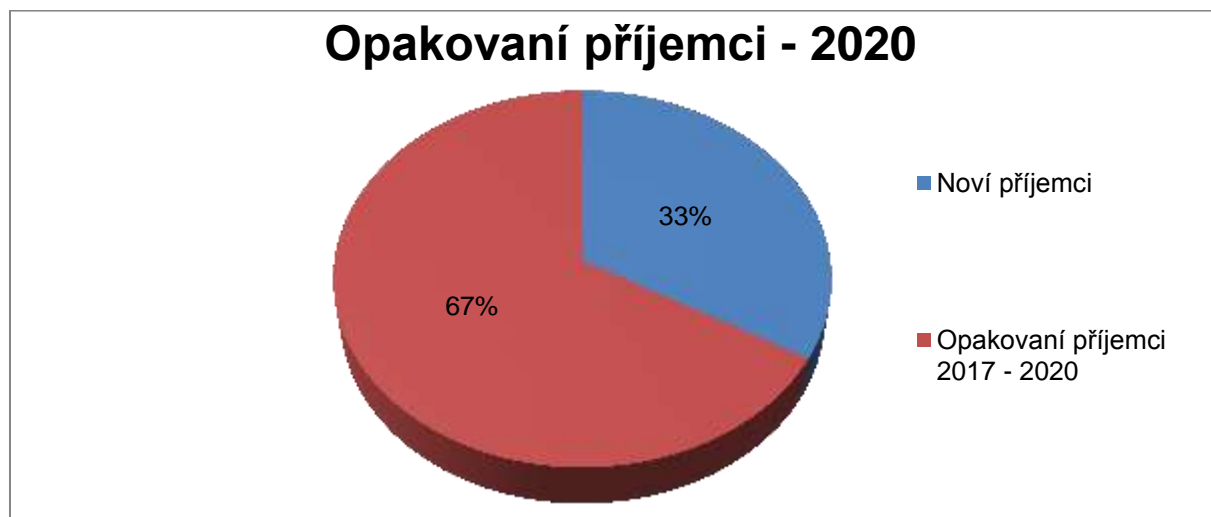
Graf 21 Dopad projektů – srovnání let 2015 – 2020



Zdroj: Úřad vlády ČR

V roce 2020 byly dotačním programem podpořeny pouze 2 organizace, které byly podpořeny i v roce 2019. Pokud se ale podíváme dál do minulosti, na roky 2018 a 2017, tak je vidět, že 6 z 9 projektů dotaci čerpalo opakovaně. Úplně poprvé získaly podporu z dotačního programu v roce 2020 tři organizace (viz graf 22). Jedna z organizací – Sdružení pro integraci a migraci – čerpala podporu od roku 2017 pokaždé.

Graf 22 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v roce 2020



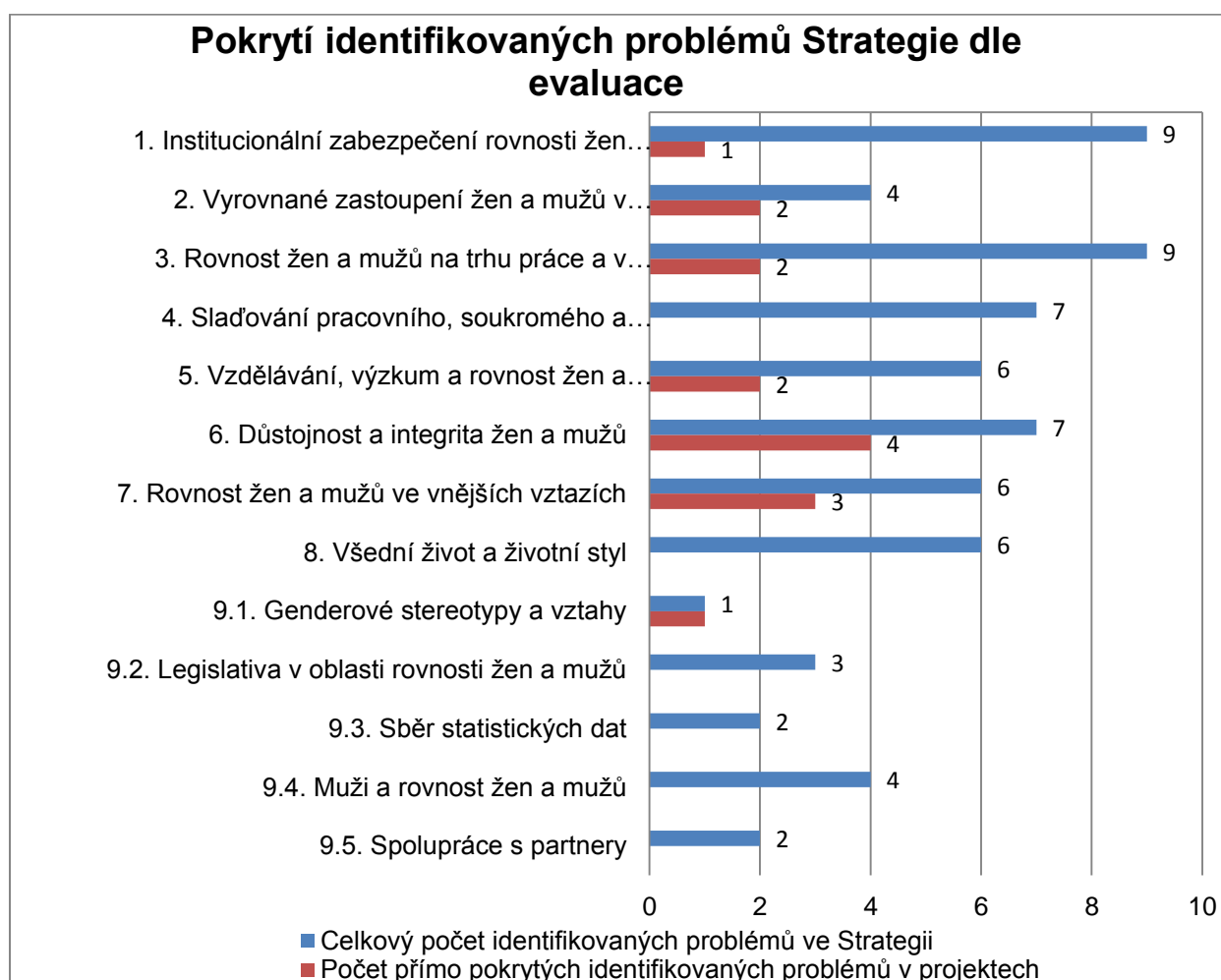
Zdroj: Úřad vlády ČR

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu / Strategie

Na hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu a Strategie lze nahlížet z několika perspektiv. Příjemci měli ve svých závěrečných zprávách mimo jiné identifikovat, jak jejich projekty pokrývaly jednotlivé oblasti Strategie. Někteří příjemci v závěrečných zprávách o realizaci projektu uvedli i nepřímé pokrytí dalších oblastí Strategie, a tím i širší dopad projektu. Pět z devíti příjemců uvedlo, že jejich projekt zasáhl více jak jednu oblast, nicméně je oproti předchozím letům patrné, že příjemci zaměřují své projekty konkrétněji a nesnaží se pokrýt co nejvíce oblastí (což může být ovlivněno i zmiňovanou limitací pro maximální výši dotace pro jeden projekt, která byla nově v roce 2020 stanovena). Závěrečné zprávy od příjemců jsme podrobili evaluaci a vyhodnotili, v kterých oblastech projekty skutečně řešily identifikované problémy, a plnily tak specifické cíle (v některých případech uváděli příjemci víc oblastí, než skutečně jejich projekt řešil). V následujících analýzách tedy dále pracujeme s údaji vycházejícími z poznatků evaluace, nikoli z údajů ze závěrečných zpráv příjemců.

Jak komplexně se podpořené projekty věnovaly řešení problémů v jednotlivých oblastech Strategie, zobrazuje graf 23. Zde jsme sledovali nejen to, do jakých oblastí projekty v roce 2020 zasahovaly, ale také kolik z identifikovaných problémů se jim podařilo pokrýt. Z důvodu menšího počtu podpořených projektů a omezené výši alokace nelze očekávat a požadovat, aby NNO řešily jednotlivé strategické oblasti komplexněji.

Graf 23 Pokrytí identifikovaných problémů dle evaluace



Zdroj: Úřad vlády ČR

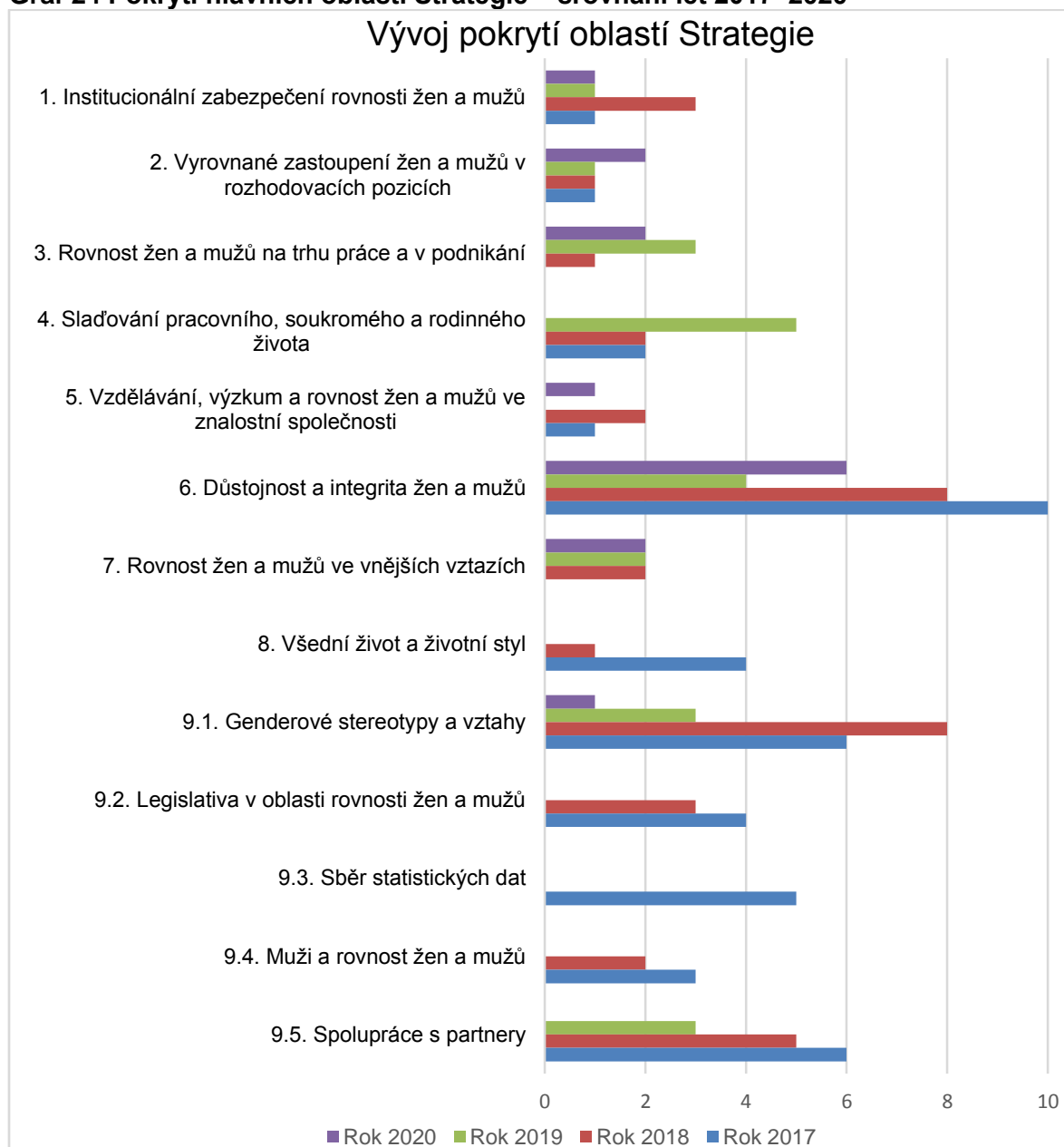
Podpořené projekty zasáhly v roce 2020 sedm strategických oblastí, přičemž které konkrétní oblasti byly zasaženy, bylo výrazně ovlivněno tematickým zaměřením výzvy pro rok 2020, ve které byly upřednostňovány projekty zaměřené na prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a podporu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích. Dalším faktorem, který měl vliv na to, které oblasti byly projekty více zasaženy, bylo tematické zaměření organizací řešitelů a cíle, které komplexně řeší v rámci svého několikaletého působení a překračují tak horizont jednoletého projektu. Nejvíce projekty pokrývaly identifikované problémy v oblasti *Důstojnost a integrita žen a mužů*, kde zasáhly čtyři ze sedmi identifikovaných problémů ve Strategii. Nejčastěji řešeným problémem v této oblasti, který řešily čtyři projekty, byl: *vysoký výskyt a latence domácího násilí, nízká dostupnost služeb pro oběti domácího násilí, nízká úroveň systematického zabezpečení primární prevence a nízké povědomí o možnostech sociálních služeb pro oběti domácího násilí*. V oblasti *Rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích* projekty pokrývaly tři ze šesti identifikovaných problémů. Alespoň dva problémy byly pokryty v oblastech *Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti, Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání* a *Vyrovnané zastoupení mužů a žen v rozhodovacích pozicích*.

Hodnocení zaměření projektů vzhledem k uplynulým rokům

Dostupná data za poslední roky umožňují provést srovnání vývoje pokrytí hlavních oblastí Strategie podpořenými projekty. Srovnání let 2017–2020 ukazuje graf 24. Je však potřeba při interpretaci zohlednit limitaci ve vypovídající schopnosti grafu. Předně si je nutné uvědomit, že v jednotlivých letech dotační program hospodařil s různou výší alokovaných prostředků a celkový počet podpořených organizací se lišil a zejména v posledních dvou letech bylo podpořeno výrazně méně projektů. Nelze tedy očekávat, že by bylo projekty zasaženo tolik oblastí jako v roce 2017 nebo 2018, kdy projekty pokrývaly svými aktivitami téměř všechny oblasti.⁵² Výsledek srovnání je tedy pouze orientační a nemůže být považován za hodnověrný ukazatel vývoje pokrytí oblastí Strategie. Na rozdíl od předchozího grafu zde není zohledňováno, kolik „pod-oblastí“/problémů v rámci jednotlivých strategických cílů bylo aktivitami projektů zasaženo, ale pouze hlavní oblasti bez další specifikace.

⁵² Rozdíly mohou být též dané odlišnou metodikou evaluátora/evaluátorky, který/á vyhodnocení zpracovával/a, zejm. tím, jak moc bylo z jejich strany přihlíženo k sebehodnocení příjemců.

Graf 24 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2017–2020

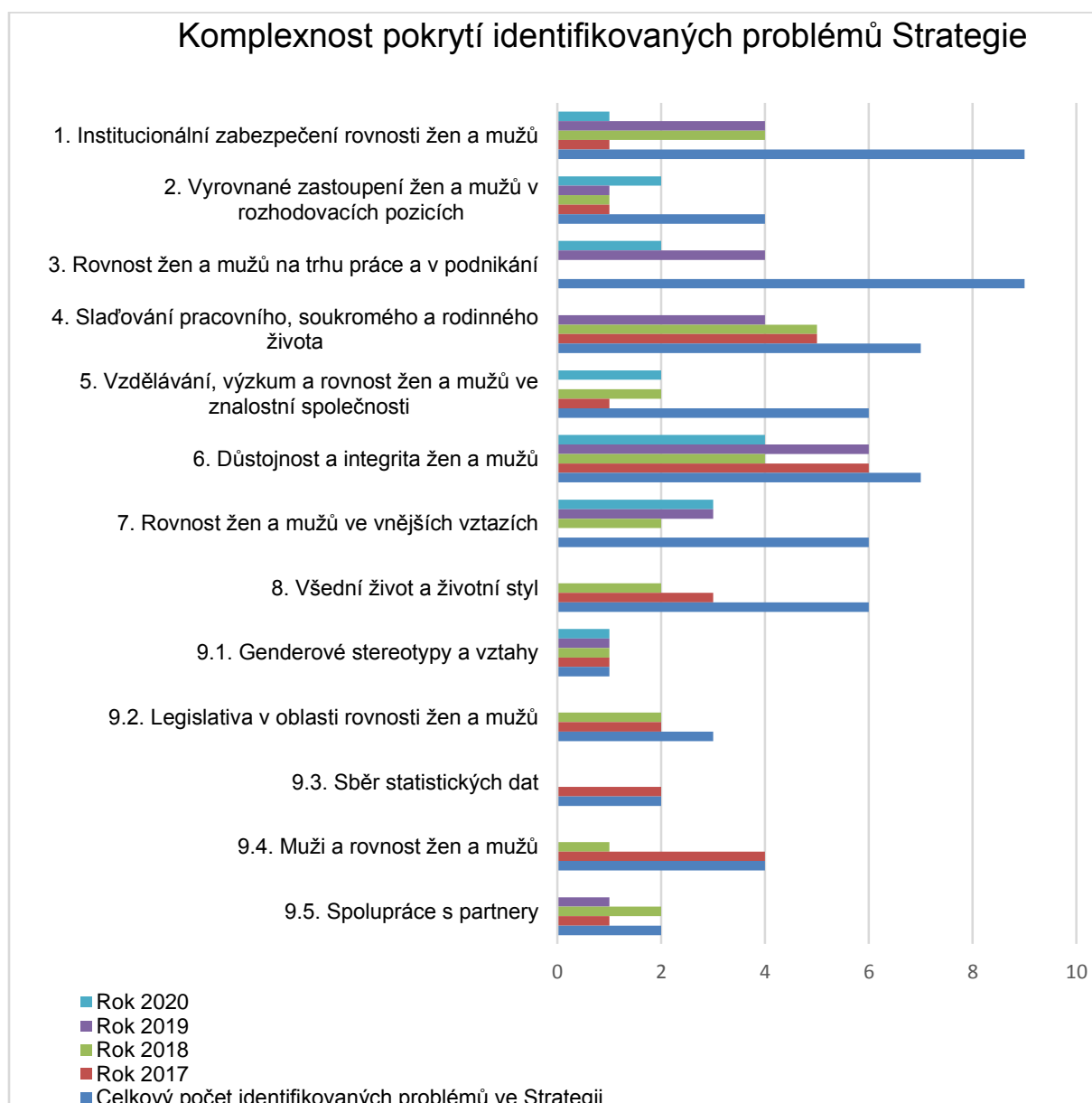


Zdroj: Úřad vlády ČR

Graf ukazuje, že nejvyšší podíl aktivit podpořených NNO směřuje za poslední roky do oblastí *Důstojnost a integrita žen a mužů*. Opakovaně projekty rovněž pokrývaly oblast *Genderové stereotypy a vztahy*, nicméně v posledních dvou letech můžeme vidět pokles zaměření na řešení těchto oblastí u NNO (v roce 2020 tomu bylo pouze u jednoho projektu). V minulých letech se poměrně často objevovaly projekty zaměřené na *Spolupráci s partnery*, nicméně po postupném poklesu pak v roce 2020 necílil na tuto oblast žádný z projektů. Podobně také oblast *Sladování pracovního, soukromého a rodinného života*, na kterou se v minulých letech zaměřovalo několik projektů, nebyla v roce 2020 projekty vůbec pokryta. Z dlouhodobé perspektivy je pak vidět, že se naprosto minimálně realizovaly aktivity v oblasti *Sběru statistických dat* či *Všední život a životní styl*.

Vývoj komplexity řešení hlavních oblastí Strategie ilustruje graf 25, kde můžeme vidět, kolik z identifikovaných problémů se dařilo projekty pokrýt v posledních čtyřech letech. Podobně jako u grafu 24 je však ze stejných důvodů třeba vnímat graf jako spíše orientační.

Graf 25 Komplexnost pokrytí identifikovaných problémů Strategie – srovnání let 2017–2020



Zdroj: Úřad vlády ČR

Pouze okrajově se organizace dlouhodobě soustředí na řešení problémů ve *Vzdělávání a výzkumu a rovnosti žen a mužů ve znalostní společnosti* a v oblasti *Všední život a životní styl*. V posledních dvou letech se také neobjevovaly projekty, které by řešily problémy *Legislativy v oblasti rovnosti žen a mužů* či *Sběr statistických dat*. Naopak poměrně komplexně řeší organizace opakovaně problémy v oblasti *Důstojnosti a integrity žen a mužů*. Kromě roku 2020 organizace rovněž projekty komplexně pokrývaly problémy v oblasti *Sladování pracovního a rodinného života*. V posledních dvou letech řešitelé naopak více svými aktivitami pokrývali problémy v oblastech *Rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích* a *Rovnosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání*.

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie v roce 2020

1. Centrum LOCIKA, z.ú – projekt Děťství bez násilí III - Rozvoj služeb pro děti ohrožené DN

Vedle plnění stanovených cílů se organizaci v projektu podařilo aktuálně reagovat na nouzová opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 a řešit problémy a potřeby, které vznikly v oblasti dětí ohrožených domácím násilím. Organizace zřídila sérii nových služeb – např. specializovaný chat pro děti a mladistvé ohrožené domácím násilím, speciální telefonní linku pro děti zažívající domácí násilí, speciální linku pro rodiče, online videohovory s klientkami a klienty, psychohygienické a preventivní informační materiály v online prostředí a školách či spuštění webových stránek www.detstvibeznasili.cz. Díky pilotně ověřenému zájmu o distanční formu specializovaných služeb chce Centrum LOCIKA i v roce 2021 tento druh služeb rozvíjet.

2. Otevřená společnost, o.p.s. – projekt Genderman - Podpora vyrovnaného zastoupení žen v rozhodování

Jedním z výstupů projektu byl TOOLKIT (<http://www.genderovamapa.cz/page/TOOLKIT>), který se snaží objasnit mužům v rozhodovacích pozicích ve veřejné správě, jaké jsou příčiny nízké angažovanosti v prosazování agendy rovnosti žen a mužů. Inovativní TOOLKIT zahrnuje „příklady dobré praxe“ a v závěru zmiňuje inspirativní muže z veřejné sféry, kteří mohou být vzorem pro další kolegy.

3. Liga lidských práv – Rozvoj kontinuální péče v porodnictví

Organizace se svým projektem snažila přispět k lepší spolupráci mezi komunitními porodními asistentkami a porodnicemi a zároveň zlepšit informovanost rodiček. V rámci projektu vytvořila dvě příručky – příručku pro těhotné ženy a pro komunitní porodní asistentky a porodnice. Zároveň poskytovala poradenskou činnost a vypracovala komplexní návrh legislativních změn, které by zlepšily postavení komunitních porodních asistentek a umožnily jim aktivně poskytovat kontinuální péči zdravým ženám v těhotenství, u porodu a v šestinedělí.

4. Fórum 50 %, o.p.s. – 100 let na cestě k rovnosti mužů a žen v politice

Organizace zpracovala celkem čtyři analýzy zastoupení žen na kandidátních listinách a v nově zvolených zastupitelstvech krajů a v Senátu. Dále prováděla intenzivní osvětovou činnost. Značný dopad měla veřejná debata k tématu politické participace žen v české politice 100 let po udělení volebního práva, do níž se podařilo přizvat vystupující z různých sektorů, a díky tomu, že debata probíhala online, měla daleko větší dosah, než bylo původně plánováno. Vedle toho vydala dvě publikace zaměřené na prosazování rovnosti žen a mužů uvnitř českých politických stran a hnutí.

5. Shrnutí

Hlavním smyslem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů je podpora aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

V roce 2020 byla snížena dotace z plánovaných 7 mil. Kč na 4 mil. Kč. Zároveň byla poprvé maximální možná výše požadované dotace pro jeden projekt limitována částkou 500.000 Kč. Podpořeno tak bylo devět projektů (o dva projekty více jak v roce 2019). Došlo rovněž poprvé k zavedení bodového zvýhodnění za účelem podpory projektů zaměřených specificky na aktuální společenskou potřebu. V roce 2020 se jednalo o projekty, které se zaměřovaly na oblast prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí, prosazování rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích.

Pro rok 2020 bylo charakteristické, že většina projektů byla nucena reagovat na nouzová opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 a byla nucena omezit většinu veřejných aktivit a akcí a naopak přesunout aktivity do online prostředí. V důsledku toho také docházelo v roce 2020 k větší vratce – nevyčerpání dotace. Zároveň je ale možné zmínit i pozitivní vliv distanční realizace aktivit, kdy se díky přesunu do online platformy dosah některých realizovaných aktivit rozšířil na větší okruh osob.

Projekty podpořené z dotačního programu v roce 2020 přispívaly k řešení domácího a genderově podmíněného násilí – nejčastěji se přitom zaměřovaly na zvýšení povědomí dětí / mladých lidí o základních projevech a znacích domácího násilí. Dále se zaměřovaly na pozici žen v oblasti zahraniční, evropské a bezpečnostní politiky, ale též domácí politiky. Podpořené projekty se rovněž zabíraly zapojením mužů do řešení problému podprezentace žen v rozhodovacích funkcích nebo řešily zlepšení spolupráce mezi porodnicemi a komunitními porodními asistentkami či podporu odstraňování genderově podmíněné marginalizace u LGBT osob. Podobně jako v minulých letech se mezi projekty objevilo i téma zlepšení postavení migrantek ve společnosti, zejména v oblasti prevence a potírání domácího násilí.

Podpořené projekty i v roce 2020 napomohly prosazování rovnosti žen a mužů. Z hlediska naplňování Strategie se projekty zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Důstojnost a integrita žen a mužů; Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích; Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti; Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání; a Vyrovnané zastoupení mužů a žen v rozhodovacích pozicích.

H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv.....	6
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2009 – 2020	19
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2020 podle typu zdravotního postižení.....	19
Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu) .	20
Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2020.....	21
Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení	26
Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2020	28
Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 – 2020	32
Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2015 – 2020	33
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2015 – 2020, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora	34
Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2017 - 2020	37
Tabulka 12 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2020.....	40
Tabulka 13 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v posledních letech	42
Tabulka 14 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2020	43
Tabulka 15 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	44
Tabulka 16 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci	45
Tabulka 17 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	45
Tabulka 18 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách.....	46
Tabulka 19 Struktura TP z hlediska pohlaví.....	47
Tabulka 20 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu.....	49
Tabulka 21 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2020 .	53
Tabulka 22 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2020.....	56
Tabulka 23 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	59
Tabulka 24 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2020	69
Tabulka 25 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2020	72
Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2020	82
Tabulka 27 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2020	85
Tabulka 28 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2020.....	88
Tabulka 29 Výše přidělené a skutečně využití dotace dle právní formy NNO	90
Tabulka 30 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	91
Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2012–2020.....	7
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2020	11
Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2020.....	12
Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2020	18
Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence.....	20

Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2020	27
Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2015 – 2020	33
Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2020	35
Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení.....	44
Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	46
Graf 11 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách.....	47
Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020 v procentuálním zastoupení	57
Graf 13 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020.....	58
Graf 14 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit.....	58
Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020 v procentuálním zastoupení	73
Graf 16 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2020.....	74
Graf 17 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2020	75
Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2020	75
Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2020.....	76
Graf 20 Rozdělení NNO dle právní formy (2020)	89
Graf 21 Dopad projektů – srovnání let 2015 – 2020	94
Graf 22 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v roce 2020	94
Graf 23 Pokrytí identifikovaných problémů dle evaluace.....	95
Graf 24 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2017–2020.....	97
Graf 25 Komplexnost pokrytí identifikovaných problémů Strategie – srovnání let 2017–2020	98
Obrázek 1 Geografické rozložení obcí a měst podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2020 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015...48	
Obrázek 2 Místa realizace projektů	60

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

1 Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní

Protidrogová politika, proč vlastně?

Užívání návykových látek a závislostní chování je komplexní a mnohvrstevný jev s celou řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

V ČR se **počet osob, které jsou v riziku vzniku závislosti**, a jsou tak potenciálními nositeli společenských, zdravotních a sociálních problémů na úrovni jednotlivce i společnosti, dlouhodobě odhaduje přibližně: 2,4 mil. denních kuřáků, 800 tis. osob škodlivě užívajících alkohol, 900 tis. osob zneužívajících sedativa a hypnotika, 125 tis. uživatelů konopí ve vysokém riziku, 45 tis. problémových uživatelů pervitinu a opioidů, 100 tis. problémových hráčů. Tyto skupiny se často do určité míry překrývají.

Ve srovnání s odhadem počtu osob, jež jsou ve vysokém riziku rozvoje závislosti a jež potřebují dostupnou intenzivní formu pomoci prostřednictvím preventivních a léčebných intervencí, je ve skutečnosti v kontaktu s preventivně-léčebnými zařízeními pouze malá část.

Společenské náklady užívání psychotropních látek (tabák, alkohol, nelegální návykové látky) v r. 2007 činily celkem 56,2 mld. Kč (1,6 % HDP) (Zábranský et al., 2011). Z toho společenské náklady užívání tabáku v ČR v r. 2007 činily 33,1 mld. Kč (59,0 %); společenské náklady užívání alkoholu činily 16,4 mld. Kč (29,1 %) a společenské náklady užívání nelegálních drog činily 6,7 mld. Kč (11,9 %). Další studie vyčíslily náklady na alkohol v ČR ve výši 19,6 mld. Kč v r. 2010 (Gustavsson et al., 2011) a přes 56 mld. Kč v r. 2016 (Mlčoch et al., 2019). V souvislosti s kouřením tabáku v ČR jsou odhadovány i možné náklady ve výši 80–100 mld. Kč ročně.⁵³ Kromě toho byly za r. 2012 vyčísleny společenské náklady na hazardní hraní v ČR ve výši 14,2–16,1 mld. Kč, z toho hmotné náklady 3,5–4,7 mld. Kč (Winkler et al., 2014).

Odvody spotřebních daní z legálních návykových látek (alkohol a tabák) a odvody daně z příjmů získaných provozováním hazardních her jsou významným příjmem státního, resp. veřejných rozpočtů. V r. 2019 šlo u tabáku o 55,9 mld. Kč⁵⁴, u lihu o 8,2 mld. Kč, u piva o 4,7 mld. Kč, u vína o 0,4 mld. Kč (Mravčík et al., 2020a). V oblasti hazardních her šlo v r. 2019 o 10,1 mld. Kč (Mravčík et al., 2020b).

Na druhou stranu, **výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu** poruch spojených s užíváním návykových látek a hazardním hraním jsou řádově nižší. V r. 2019 tyto výdaje činily 840,7 mil. Kč (828,2 mil. Kč v r. 2018). Informace o výdajích ze zdravotního pojištění na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek (dg. F10 až F19) ze systému

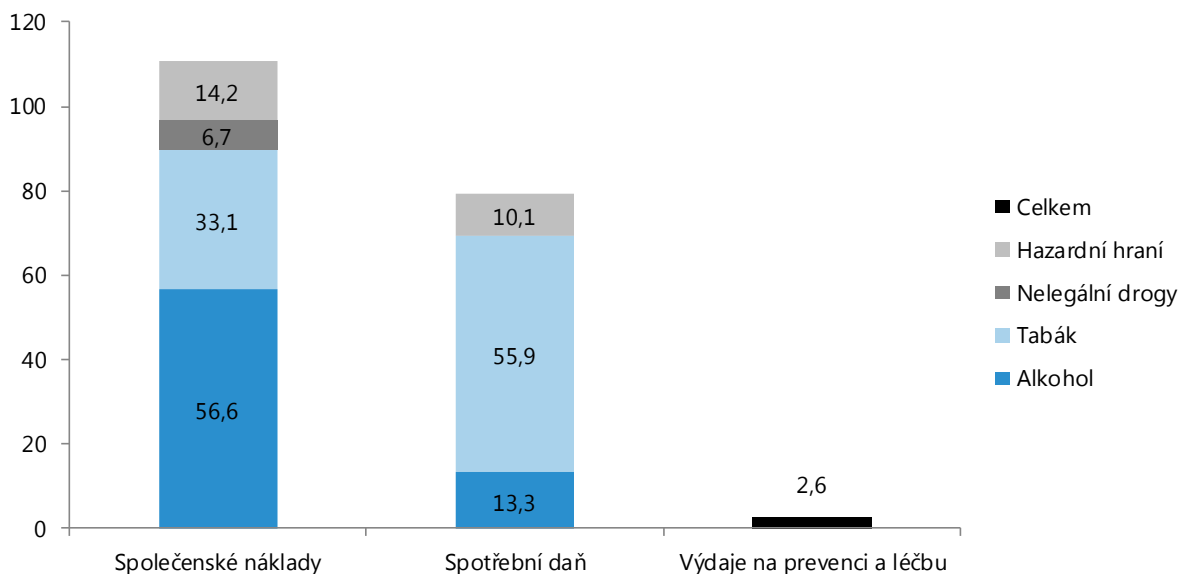
⁵³ zpravy.idnes.cz/cesi-prestavaji-kouřit-kvuli-krizi-musi-setrit-i-na-zavislostech-p9r-domaci.aspx?c=A100214_204732_domaci_abr [2015-09-06], http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-dopadne-boj-o-cigaretovy-dym-dnl-/tema.aspx?c=A121229_003800_pozice_89103 [2015-09-06]

⁵⁴ Inkaso spotřební daně ze zahřívání tabákových výrobků za r. 2019 činilo 585 973 137 Kč (daň na zahřívání tabákové výrobky byla v ČR zavedena od dubna 2019). Tato částka je započtena ve výsledném inkasu spotřební daně na tabákové výrobky.

zdravotních účtů nejsou za r. 2018 a 2019 dostupné. V r. 2017 činily 1798 mil. Kč, z toho celkem 275 mil. Kč bylo čerpáno specializovanými adiktologickými (AT) odděleními, jak ambulantní, tak lůžkové péče (Mravčík et al., 2020a).

Ekonomické vyjádření poměru odhadovaného rozsahu problému v oblasti závislostí pomocí odhadu společenských nákladů závislostního chování a výběru daní ze závislostních produktů, a výdajů, jež jsou veřejnými institucemi alokované na řešení dopadů závislostí, znázorňuje **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů..**

graf 1-1-: Společenské náklady, výběr spotřební daně, výdaje na prevenci a léčbu v oblasti závislostí (v mld. Kč)



Pozn.: Poslední dostupné informace o výdajích ze zdravotního pojištění na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek jsou za r. 2017.

Z výše uvedených údajů jasně vyplývá, že finanční zdroje alokované na prevenci vzniku a redukci rozvoje závislostního chování jsou neadekvátní. Bez přiměřených zdrojů je očekávané snížení závislostního chování a s tím spojených škod nepravděpodobné a hrozí, že systém protidrogové politiky nedosáhne požadovaných výsledků. Potřeba protidrogové politiky a adiktologických služeb je postavena na jasně odůvodnitelných veřejnozdravotních a ekonomických základech.

2 Dotační řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR

2.1 Účel dotačního řízení

Účelem protidrogové politiky je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před negativními celospolečenskými dopady (zdravotní, ekonomické, sociální, trestně-právní) a zajistit bezpečnost jednotlivců, společnosti a majetku. Cíle a aktivity protidrogové politiky na konkrétní období jsou definované ve strategických dokumentech schvalovaných vládou: Národní strategií prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021, který se zaměřuje na oblasti užívání návykových látek, hraní hazardních her a dalších nelátkových závislostí.

Účelem dotačního řízení, které je administrováno přes rozpočtovou položku Úřadu vlády ČR (dále jen „ÚV ČR“), je přispět k plnění účelu protidrogové politiky a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech protidrogové politiky.

Primárním zaměřením a účelem dotačního řízení je **spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě služeb pro uživatele návykových látek, hazardní hráče, osoby s dalším závislostním chováním** a jejich blízké, a **preventivní programy** zaměřené na osoby v riziku rozvoje závislostního chování. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, jsou vícezdrojově financovány a **zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče pro osoby se závislostním chováním**.

Účelem existence služeb pro osoby se závislostním chováním je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostí pro společnost a jedince ohrožené závislostí. Zejména jde o snížení míry závislostního chování, ať už užívání návykových látek nebo hazardního hraní a motivace k návratu k životnímu stylu bez závislosti, snížení výskytu infekčních nemocí a dalších somatických a psychiatrických komorbidit, míry nezaměstnanosti této cílové skupiny, a v neposlední řadě vymanění se z dluhové pasti.

Před r. 1990 byla léčba uživatelů všech typů psychoaktivních látek zajišťována ve státních zdravotnických zařízeních – protialkoholních poradnách (později tzv. AT ambulancích – ordinacích pro alkoholismus a jiné toxikomanie) a lůžkových zařízeních oboru psychiatrie. Následně došlo k rozpadu sítě AT poraden a ambulancí v důsledku zneplatnění zákona ukládajícího povinnost provozu těchto ambulantních zařízení v každém okrese tehdejší ČSSR a zrušením státních dotací. AT ambulance byly postaveny na stejnou úroveň s nesespecializovanými psychiatrickými ambulancemi (příčemž v sazebníku zdravotních výkonů nejsou žádné speciální lékařské výkony (kódy) pro specializaci *návykové nemoci* kromě antabusové reakce). Postupně se většina z ambulantních zařízení privatizovala a začala se věnovat jiné klientele, než osobám se závislostním chováním. Rozpadlou síť AT poraden se dosud nepodařilo plně nahradit, a to i z důvodu personálních kapacit. Služby pro osoby se závislostním chováním se začaly vyvíjet nerovnoměrně a síť služeb se uměle roztříštila podle cílových skupin (uživatelé nelegálních drog a uživatelé legálních návykových látek). Specializované služby pro hazardní hráče v minulosti vůbec neexistovaly. Absenci lékařských služeb začaly částečně nahrazovat nově vznikající komunitní služby zřizované pracovníky nestátních nezdravotnických organizací převážně jen pro uživatele nelegálních drog – kontaktní a poradenská centra, terénní programy, terapeutické komunity, doléčovací programy a stacionáře.

Síť služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče byla a je z velké části podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a samospráv, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními směrem k dotačním řízením hrozí rozpad sítě služeb pro osoby se závislostním chováním, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro osoby s problémy způsobenými užíváním návykových látek a dalším závislostním chováním.

Centralizace finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 18. června 2019 doporučila a vláda ČR dne 22. července 2019 schválila centralizaci finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na dotační programy protidrogové politiky. Do rozpočtu ÚV ČR na r. 2020 byly následně převedeny prostředky z resortů Ministerstva spravedlnosti ČR (dále jen „MSP“) ve výši 8 mil. Kč, Ministerstva zdravotnictví ČR (dále jen „MZ“) ve výši 25 mil. Kč, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „MŠMT“) ve výši 8,5 mil. Kč.

MZ a MSP již v r. 2020 nevyhlašovaly dotační řízení na oblast protidrogové politiky. Organizace, které dosud žádaly o poskytnutí dotace v dotačním řízení uvedených resortů, si pro r. 2020 podávaly žádost o dotaci na ÚV ČR.

U projektů primární prevence byly do dotačního řízení ÚV ČR převedeny projekty organizací, které jsou držiteli Certifikátu odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence v adiktologii, které byly dosud financovány jak v rámci dotačního řízení MŠMT, tak dotačního řízení ÚV ČR a zároveň poskytují i jiné adiktologické služby podporované v rámci dotačního řízení ÚV ČR.

Dotační řízení Úřadu vlády v r. 2020

V průběhu r. 2020 bylo poskytnuto celkem 292.151.000 Kč na realizaci projektů protidrogové politiky v rámci dvou výzev dotačního řízení.

V první výzvě dotačního řízení bylo poskytnuto celkem 226.473.000 Kč pro 220 projektů. V rámci dotačního řízení byly vyhlášeny dvě oblasti podpory schválené vládou dne 24. srpna 2020:

- Dotační oblast I: Síť služeb, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé návykových látek, hazardní hráči a další osoby se závislostním chováním a jejich blízcí a preventivní programy zaměřené na osoby v riziku rozvoje adiktologické poruchy a jejich blízké osoby.
- Dotační oblast II: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu.

V rámci první výzvy dotačního řízení byly podpořeny také příspěvkové organizace státu, jejichž zřizovatelem je MZ. V rámci dotačního řízení na r. 2020 bylo úspěšných celkem 19 projektů těchto organizací, pro které byla navržena podpora v celkové výši 6.185.000 Kč. Tyto rozpočtové prostředky byly rozpočtovým opatřením podle zákona č. 218/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, převedeny do rozpočtu zřizovateli těchto příspěvkových organizací (MZ).

Druhá výzva dotačního řízení byla zaměřena na dofinancování projektů protidrogové politiky a prioritně reagovala na finanční zajištění řešení negativních dopadů způsobených pandemií COVID-19 v adiktologických službách. V rámci druhé výzvy bylo podpořeno celkem 178 projektů v celkové výši 65.678.000 Kč.

Dotační řízení Úřad vlády ČR financuje:

- **Služby, jejichž kvalita a odborná způsobilost je pravidelně ověřovaná v rámci procesu certifikací⁵⁵** (v r. 2020 celkem 275.182.000 Kč, 94,19 %):
 - preventivní programy,⁵⁶
 - detoxifikace,
 - kontaktní poradenská centra,
 - terénní programy,
 - programy ambulantní léčby,
 - doléčovací programy,
 - ambulantní stacionární programy,
 - programy substituční léčby,
 - terapeutické komunity (rezidenční péče v terapeutických komunitách),
 - adiktologické služby ve vězení a následná po-výstupní péče,
 - programy krátkodobé a střednědobé lůžkové péče.
- **Projekty, na které se proces certifikací nevztahuje:**
 - služby poradenství a intervencí prostřednictvím moderních technologií (v r. 2020 celkem 8.133.000 Kč, 2,78 %),
 - projekty poskytování informací, výzkumné projekty a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu (v r. 2020 celkem 8.836.000 Kč, 3,02 %).

⁵⁵ Certifikace jsou proces ověřování odborné způsobilosti a kvality poskytované péče osobám závislým a závislostí ohroženým. Toto ověřování v adiktologických službách probíhá každé 4 roky. Nové projekty v dotačním řízení v prvním roce dotačního řízení podmínku certifikace nemusí splňovat. Z důvodů ukončení smlouvy a vyhlášení veřejné zakázky na výběr nové certifikační agentury byl v r. 2020 certifikační proces pozastaven.

⁵⁶ Posuzování kvality programů primární prevence rizikového chování je v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

2.2 Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb

Pandemie COVID-19, která se od konce prosince 2019 postupně rozšířila do celého světa, ovlivnila i oblast podpory dotačního řízení ÚV ČR zaměřenou na udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb. S dopady pandemie a nutností přizpůsobit nabídku a způsob poskytování intervencí měnícím se podmínkám se opakovaně potýkaly všechny typy adiktologických služeb v průběhu r. 2020. Dopady na jednotlivé segmenty adiktologických služeb jsou podrobněji uvedeny dále u konkrétních typů služeb, včetně popisu vývoje počtu a struktury klientů a vykazovaných poskytnutých výkonů. Souhrnné informace o dopadech pandemie COVID-19 napříč segmenty služeb jsou uvedeny v závěru této kapitoly.

Nízkoprahové programy (kontaktní centra a terénní programy) jsou zaměřené na navázání kontaktu s cílovou skupinou, na kontaktní práci, poradenství v oblasti prevence a léčby závislosti, práci s motivací, na sociální práci a na vybrané výkony zdravotní péče. Nízkoprahové programy jsou vedeny zejména přístupem snižování rizik spojených s problémovým užíváním drog (včetně možnosti programu výměny injekčního materiálu), usilujícím o ovlivnění motivace uživatelů ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti před šířením infekčních nemocí.

V důsledku pandemie COVID-19 se nízkoprahové programy potýkaly s řadou provozních a technických omezení, např. provozování kontaktních místností. Role nízkoprahových programů, které patří mezi služby v první linii, spočívá zejména v ochraně veřejného zdraví a tato role byla naplněna i během pandemie COVID-19, např. prostřednictvím distribuce ochranných pomůcek a dezinfekčních prostředků nejrizikovějším klientům, provádění testování na přítomnost infekce. Zároveň tato situace nesla v r. 2020 zvýšená bezpečnostní rizika pro pracovníky služeb. Bezpečnostní opatření, s cílem zamezit nákaze pracovníků a snížit riziko výpadku celé služby, měla také negativní vliv na duševní zdraví klientů.

V r. 2020 bylo z dotačního řízení podpořeno 105 nízkoprahových programů – kontaktních center a terénních programů. S těmito programy bylo v kontaktu 31,7 tis. uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu (20,3 tis., 64,0 %), dále uživatele opioidů (7,6 tis., 24,0 %) a konopných drog (2,2 tis., 6,9 %) – Tabulka 2-1: *Klienti nízkoprahových služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR podle typu užívané látky v l. 2016–2020*. V důsledku pandemie COVID-19 klienti služeb častěji využívali možnost zprostředkovaného kontaktu s nízkoprahovými službami. Zároveň byla v r. 2020 omezena činnost terénních programů v prostředí noční zábavy, což má také vliv na meziroční pokles počtu klientů v kontaktu s nízkoprahovými službami.

Přestože došlo meziročně k poklesu klientů v kontaktu s nízkoprahovými programy, intenzita práce s klienty byla v r. 2020 vysoká. Byl zaznamenán meziroční nárůst v počtu kontaktů a některých výkonů, např. krizové intervence, sociální práce a zdravotního ošetření. Výrazný meziroční nárůst je zaznamenán rovněž v počtu distribuovaného injekčního materiálu; celkem bylo v r. 2020 distribuováno 8,7 mil. injekčních jehel/stříkaček. Oproti r. 2014 stoupl počet provedených testů na infekční nemoci v dotovaných nízkoprahových programech téměř dvojnásobně; v r. 2020 bylo vykázáno 10,8 tis. výkonů testování na infekční onemocnění (5,8 tis. testů v r. 2014) – Tabulka 2-2: *Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v l. 2016–2020*.

Tabulka 2-1: Klienti nízkoprahových služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR podle typu užívané látky v I. 2016–2020

Základní (primární) droga	2016	2017	2018	2019	2020
Pervitin	19 841	20 349	20 615	21 971	20 311
Opioidy, z toho	6 827	7 262	6 891	7 019	7 565
• Heroin	1 929	2 289	2 432	2 210	2 249
• buprenorfin	3 944	3 950	3 644	3 942	4 591
• jiné opioidy	954	1 023	815	1 052	725
Konopné látky	2 805	2 781	2 948	3 021	2 225
Těkavé látky	98	93	113	89	64
Celkem uživatelů drog	31 578	31 962	32 752	34 680	31 657
Injekční uživatelé	24 317	25 446	24 931	25 651	26 167
Uživatelé alkoholu	908	1 271*	1 529*	1 785*	2 347*
Celkem klientů uživatelů	32 540	35 774	37 512	42 372	36 821
Počet úvazků v nízkoprahových programech	–	282	399	437	469

Pozn.: * Do součtu není zahrnuto 2 469 v r. 2017, resp. 3 154 v r. 2018, resp. 5 538 v roce 2019, resp. 2 054 v roce 2020 klientů programu v prostředí zábavy Hard & Smart Společnosti Podané ruce.

Tabulka 2-2: Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Počet programů*	99	102	101	104	105
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	482 860	440 587	488 650	516 721	523 896
Individuální poradenství	28 923	28 237	27 246	29 470	29 006
Krizová intervence	1 247	1 206	1 390	1 438	1 554
Sociální práce	28 691	33 294	33 161	41 598	49 100
Zdravotní ošetření	11 772	12 288	13 123	15 668	16 978
Distribuce HR materiálu	272 803	254 642	278 863	304 531	280 180
Počet vydaných injekčních jehel	6 290 866	6 252 994	6 780 981	7 393 525	8 732 248
Testování na infekční nemoci	10 299	10 010	10 297	11 301	10 813

Pozn.: *Počet programů je vykázan podle certifikátů odborné způsobilosti (v rámci jednoho dotovaného projektu mohou být 2 certifikované služby).

Ambulantní péče o uživatele návykových látek a hazardní hráče je poskytována jako zdravotní a/nebo sociální služba. Sestává se zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů. Výhodou ambulantní léčby je, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů pro problémové/patologické hráče a jejich blízké má ordinační hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

V důsledku pandemie COVID-19 došlo v r. 2020 k omezením v poskytování osobních (tzv. face-to-face) intervencí, které však nevedlo k poklesu výkonosti služeb. Programy ambulantní léčby v rámci adaptace prováděly některé výkony v on-line prostředí (např. skupinové výkony), v hojné míře byly v kontaktu s klienty využívány on-line komunikační nástroje, sociální sítě a videokonferenční aplikace. Tento způsob poskytování intervencí však není vyhovující pro všechny klienty služeb. Klienti, kteří se obávali osobního kontaktu v prostorách služby a zároveň nedisponují nástrojem pro on-line intervenci či jim tento způsob nevyhovuje, vypadávali z kontaktu se službou.

V r. 2020 bylo podpořeno celkem 63 programů ambulantní léčby. Celkové navýšení počtu služeb ambulantní léčby je způsobeno vznikem nových programů ambulantní léčby a rovněž centralizací finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku, tedy v r. 2020 přesunem financování 9 programů ambulantní léčby z dotačního řízení MZ pod dotační

řízení ÚV ČR. Ze všech podpořených projektů ambulantní léčby v r. 2020 bylo 51 programů ambulantní léčby pro cílovou skupinu uživatelů návykových látek, z toho 3 programy poskytují podle standardů odborné způsobilosti ambulantní i substituční léčbu, 7 programů poskytují substituční léčbu, a v souhrnu je též 1 certifikovaný stacionární program.

Počet klientů v péči těchto programů dlouhodobě roste a v r. 2020 měly tyto programy v péči celkem 9 872 uživatelů návykových látek (tj. alkoholu, nelegálních návykových látek) – Tabulka 2-3: *Klienti ambulantních programů pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*. Stejně tak se dlouhodobě zvyšuje počet kontaktů s klienty, v r. 2020 bylo uskutečněno více než 242 tis. kontaktů – Tabulka 2-4: *Počet vybraných výkonů v ambulantních programech pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*. Meziročně došlo k nárůstu všech sledovaných výkonů v programech ambulantní léčby, s výjimkou výkonů, jejichž realizace byla omezena v důsledku pandemie COVID-19 (např. skupinové výkony). Došlo k výraznému nárůstu specifických zdravotnických výkonů (např. psychiatrické vyšetření a výkony prováděné adiktologem).

Tabulka 2-3: Klienti ambulantních programů pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020
Počet programů	19	26	28	38	51
- z toho počet programů se substituční léčbou	6	7	7	8	10
Počet uživatelů drog	2 707	3 384	3 566	5 112	5 481
- z toho počet klientů v substitučních programech	732	722	742	1 099	1 396
Počet uživatelů alkoholu	868	1 275	1 776	2 256	3 817
Počet všech klientů – se závislostním chováním	3 633	4 802	5 548	7 681	9 872
Počet neuživatelů – osob blízkých	2 449	2 275	2 684	3 189	4 297
Počet úvazků v ambulantních programech	-	116	116	152	186

Tabulka 2-4: Počet vybraných výkonů v ambulantních programech pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	153 624*	134 391	158 560	208 574	242 355
Individuální poradenství	14 882	15 792	20 770	30 041	30 029
Individuální psychoterapie	17 338	28 801	22 899	27 490	35 551
Skupinové poradenství	597	498	1 170	1 217	752
Skupinová psychoterapie	1 430	1 522	2 521	2 406	3 058
Krizová intervence	451	384	652	807	1 504
Rodinná terapie	1 571	2 015	2 301	2 311	1 868
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	110	140	140	184	178
Pracovní terapie **	172	348	491	743	300
Sociální práce	5 644	7 353	9 613	11 833	10 836
Psychiatrické vyšetření	4 028	6 522	5 222	8 010	18 545
Somatické vyšetření	1 347	3 492	2 306	1 327	1 718
Zdravotní ošetření	284	190	363	573	737
Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče (38021)	2 568	534	617	725	966
Vyšetření adiktologem kontrolní (39022)	2 080	2 511	2 655	2 659	4 534
Minimální kontakt adiktologa s pacientem (38023)	6 988	2 163	5 295	6 019	7 440
Adiktologická terapie individuální (38024)	2 527	4 097	4 601	6 933	10 272
Adiktologická terapie rodinná (38025)	146	82	71	202	382
Adiktologická terapie skupinová (38026)	134	319	244	438	2 048

Pozn.: * nárůst byl způsoben vstupem velké pražské služby do dotačního řízení ÚV ČR, ** výkon pracovní terapie je vykazován stacionárním programem

Z celkového počtu 63 ambulantních programů podpořených v r. 2020 bylo 12 ambulantních programů specializovaných na cílovou skupinu hazardních hráčů. Ambulantní léčba pro hazardní hráče je tak poskytována ve 33 městech – Tabulka 2-5: *Klienti ambulantních programů pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*.

V rámci uvedených projektů bylo podpořeno udržení krajských center pro léčbu patologického hráčství v 8 krajích (Hl. m. Praze, Jihomoravském, Jihočeském, Libereckém, Olomouckém, Plzeňském, Ústeckém, Zlínském kraji) a vznik krajské ambulance pro nelátkové závislosti v Kraji Vysočina. Ve Středočeském kraji nelze, vzhledem ke geografickému rozložení v okolí Prahy, vytvořit typickou krajskou ambulanci, nicméně i zde působí projekt sítě poradenských a léčebných programů pro patologické hráče. Krajská centra by se postupně měla vybudovat tak, aby nabízela komplexní péči od vyhledávání klientů, přes ambulantní léčbu, doléčování, až po dluhové poradenství. Krajská centra by svými detašovanými pracovišti měla pokrýt další regiony/města kraje. Je potřeba uvést, že patologickým hráčům jsou schopny se věnovat téměř všechny ambulantní programy, které se specializují na jiné cílové skupiny.

Tabulka 2-5: Klienti ambulantních programů pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020
Počet měst, ve kterých existuje program pro hazardní hráče*	46	39	38	36	33
- z toho počet krajských center pro hazardní hráče	7	9**	9**	9**	10**
Počet všech klientů s nelátkovou závislostí	1 078	1 177	1 178	1 016	899
- z toho počet klientů patologických hráčů	1 017	1 118	1 105	964	779
Počet klientů osob blízkých	531	496	529	500	352
Počet úvazků v programech ambulantní péče	–	35	38	47	42

Pozn.: * Počet měst není shodný s počtem projektů podpořených z dotačního řízení – v rámci jednoho projektu může být podpořeno několik pracovišť péče pro hazardní hráče. ** Včetně projektu sítě poradenských programů pro patologické hráče ve Středočeském kraji.

Specializované programy pro hazardní hráče v r. 2020 poskytly služby celkem 899 klientům s nelátkovou závislostí, z toho 779 patologickým hráčům, a vykázaly celkem 18 552 kontaktů s klienty – Tabulka 2-5: *Klienti ambulantních programů pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020* a Tabulka 2-6: *Počet vybraných výkonů ve specializovaných ambulantních programech pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*. Nejvýraznější meziroční nárůst byl zaznamenán v důsledku pandemie COVID-19 v počtu výkonu telefonické, písemné a internetové poradenství (9 373 v r. 2020). Mimo tyto specializované programy pro hazardní hráče poskytly ostatní ambulantní adiktologické služby v r. 2020 pomoc 513 klientům s nelátkovou závislostí, z toho 386 patologickým hráčům. Nárůst počtu klientů s nelátkovou závislostí, resp. patologických hráčů v ambulantních programech, které nejsou specificky zaměřené na cílovou skupinu hazardních hráčů, je meziročně o 106 %, resp. 122 %.

Tabulka 2-6: Počet vybraných výkonů ve specializovaných ambulantních programech pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	12 871	18 010	18 564	18 316	18 552
Individuální poradenství	5 884	8 192	8 709	9 041	8 848
Sociální práce	1 360	2 106	1 503	1 613	1 993
Práce s rodinou	357	490	519	524	384
Telefonické, písemné a internetové poradenství	2 552	5 233	5 517	6 787	9 373

Péče v terapeutických komunitách obvykle trvá 6 až 18 měsíců. Terapeutická komunita je pobytové zařízení, jehož prvořadým cílem je pomáhat klientům k zotavení či úzdavě prostřednictvím postupů podporujících jejich osobní rozvoj za současného dodržování abstinence od návykových látek. Terapeutická komunita nabízí strukturované, bezpečné a podnětné prostředí pro (re)socializaci v kontextu vymezeném jasnými a srozumitelnými pravidly.

Stejně jako ostatní typy služeb, i provoz terapeutických komunit byl v r. 2020 ovlivněn pandemií COVID-19. Některé komunity omezovaly příjem klientů, nebo zaváděly nové podmínky související s prevencí infekce, např. příjem pouze pro otestované klienty a to přechodem z psychiatrických nemocnic. Komunity také omezovaly kontakty s okolím, klienti měli omezený kontakt s rodinnými příslušníky a jinými blízkými osobami, či byly rušeny rodičovské víkendy.

ÚV ČR v rámci dotačního řízení v r. 2020 podporoval 10 terapeutických komunit, které v r. 2020 poskytly služby celkem 389 klientům uživatelům a vykázaly 159 046 kontaktů. Skupina klientů uživatelů je tvořena zejména klienty s primární drogou pervitin (70,2 %), dále klienty s primární drogou alkohol (15,7 %) a s primární drogou ze skupiny opioidů (6,2 %). V terapeutických komunitách dlouhodobě roste počet klientů uživatelů alkoholu. Nezanedbatelnou část klientů terapeutických komunit tvoří osoby blízké a rodinní příslušníci klientů uživatelů, jejich zapojení však bylo v r. 2020 v důsledku preventivních opatření před nálezou COVID-19 nižší než v předchozích letech – Tabulka 2-7: *Klienti a kapacita terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020* a Tabulka 2-8: *Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*.

Tabulka 2-7: Klienti a kapacita terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020
Počet programů	10	10	10	11	10
Počet uživatelů drog	354	346	336	337	326
Počet uživatelů alkoholu	18	30	43	49	61
Počet všech klientů uživatelů	375	378	380	389	389
Celkem všech klientů včetně osob blízkých	985	802	878	1 030	807
Kapacita	171	171	171	183	177
Počet lůžek	53 618	49 080	48 917	50 628	49 538
Počet úvazků v terapeutických komunitách	–	94	97	122	112

Tabulka 2-8: Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Individuální poradenství	7 751	7 757	7 339	7 147	7 505
Individuální psychoterapie	855	212	545	1 108	770
Skupinové poradenství	5 259	5 066	5 206	5 702	5 132
Skupinová psychoterapie	3 755	2 350	2 332	2 227	2 192
Krizová intervence	1 412	1 136	927	918	818
Rodinná terapie	251	79	113	112	30
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	181	123	138	139	75
Pracovní terapie	102 511	114 219	114 796	117 495	110 984
Sociální práce	6 362	7 961	6 852	6 957	7 261
Psychiatrické vyšetření	491	959	731	1 227	789
Somatické vyšetření	161	100	46	239	0
Zdravotní ošetření	1 895	3 613	4 191	4 162	4 782

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence osob po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navrácení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpůrnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a dle svých možností i chráněné bydlení, chráněná pracovní místa a rekvalifikaci.

Pobytové programy následné péče v souvislosti s pandemií COVID-19 a v souladu s nařízením MZ vyčlenily 1 pokoj jako karanténní a zároveň upravily maximální kapacitu na 2 lůžka/pokoj. V důsledku docházelo k odsunutím nástupních termínů klientů do služby. Bylo zaznamenáno, že klienti mnohdy do programu následné péče nenastoupili ze strachu o své blízké, což mohlo negativně ohrozit proces jejich uzdravy a návratu do běžného života.

V r. 2020 celkem 20 zařízení podpořených z dotačního řízení pracovalo s 1 000 klienty a vykázalo 70 090 kontaktů. Klienty programů následné péče byli v r. 2020 z 52,6 % uživatelé pervitinu, z 35,7 % uživatelé alkoholu a z 6,2 % uživatelé opioidů. Stěžejními metodami práce programů následné péče jsou individuální poradenství a individuální psychoterapie. V r. 2020 služby vykázaly celkem 28 874 těchto výkonů – Tabulka 2-9: *Programy následné péče podpořené z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020* a Tabulka 2-10: *Počty vybraných výkonů programů následné péče podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*.

Většina programů následné péče poskytuje služby i hazardním hráčům. V dotačním řízení na r. 2020 již proto nebyl veden žádný program následné péče, který by se této cílové skupině věnoval samostatně.

Tabulka 2-9: Programy následné péče podpořené z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020
Počet programů	18	18	18	23	20
Počet klientů v následné péči	864	803	806	1 095	1 000
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	164	159	163	224	211
Počet úvazků v programech následné péče	–	56	60	80	81

Tabulka 2-10: Počty vybraných výkonů programů následné péče podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Individuální poradenství	7 836	10 960	11 175	17 018	19 258
Individuální psychoterapie	11 552	9 682	9 077	11 189	9 616
Socioterapie	4 524	3 456	5 916	8 288	5 043
Sociální práce	4 832	5 589	5 080	6 102	6 281
Pracovní terapie*	1 128	7 082	902	4 526	4 676
Testy na přítomnost drog	3 662	3 381	2 394	2 420	2 525
Skupinová psychoterapie	1 361	1 120	925	1 486	755
Skupinové poradenství	2 161	4 584	2 759	4 268	3 818
Krizová intervence	483	919	610	749	763

Pozn.: * Projekt Následné péče Chrpa (organizace Magdaléna o.p.s.) byl v r. 2017 transformován a vykázal 5 772 výkonů pracovní terapie, v r. 2018 výkony nevykázal, v r. 2019 vykázal 3 520 výkonů a v r. 2020 vykázal 3 524 výkonů.

Adiktologické služby ve vězení jsou poskytovány uživatelům ve vazebních věznicích, věznicích a po výstupu z vězení. Služby jsou poskytovány v oblasti prevence a léčby závislostí, zacílené na změnu životního stylu a prevenci recidivy drogové i kriminální. Doplnují nabídku péče o uživatele drog v prostředí věznic, kterou zajišťují zaměstnanci Vězeňské služby. Využívá se efektu externisty, kdy drogově závislí vězni více důvěřují osobám, které nejsou součástí vězeňského systému.

V důsledku pandemie COVID-19 nebyl vždy v průběhu r. 2020 umožněn adiktologickým službám vstup do věznic, věznice byly uzavřeny a bylo znemožněno docházení externím subjektům. Práce s klienty ve věznicích tak značnou část roku mohla probíhat zejména korespondenční formou, v některých případech prostřednictvím on-line nástrojů. Zároveň došlo k intenzivnější práci s rodinnými příslušnými a jinými blízkými osobami klientů ve věznicích.

V r. 2020 bylo z dotačního řízení ÚV ČR podpořeno 7 programů pracujících s uživateli drog ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Tyto programy v r. 2020 pracovaly s 1 718 klienty uživateli drog a 189 klienty uživateli alkoholu. Adiktologické služby ve vězení vykázaly za r. 2020 celkem 15 627 kontaktů – Tabulka 2-11: *Klienti adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020* a Tabulka 2-12: *Počty vybraných výkonů programů adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020*.

Tyto programy v r. 2020 pracovaly celkem ve 24 věznicích (Břeclav, Drahonice, Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Jiřice, Kuřim, Kynšperk nad Ohří, Mírov, Odolov, Opava, Oráčov, Ostrov nad Ohří, Pardubice, Poštorná⁵⁷, Plzeň, Rapotice, Rýnovice, Světlá nad Sázavou, Stráž pod Ralskem, Valdice, Velké Přílepy, Vinařice, Znojmo) a v 9 vazebních věznicích (Brno, České Budějovice, Olomouc, Ostrava, Hradec Králové, Liberec, Litoměřice, Praha – Pankrác, Praha – Ruzyně).

Tabulka 2-11: Klienti adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020
Počet programů	5	6	6	7	7
Počet uživatelů drog	1 502	1 698	1 714	2 081	1 718
Počet uživatelů alkoholu	149	143	177	228	189
Počet všech klientů uživatelů	1 810	1 899	2 003	2 428	1 918
Počet neuživatelů – osob blízkých	122	135	96	126	247
Počet klientů ve vazbě	375	424	397	368	290
Počet klientů ve VTOS	1 575	1 624	1 738	1 992	1 684
Počet klientů před nástupem do VTOS	100	66	50	125	100
Počet klientů po výkonu VTOS	161	167	173	183	213
Počet úvazků v adiktolog. službách ve vězení	–	22	24	25	26

Tabulka 2-12: Počty vybraných výkonů programů adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2016–2020

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	10 760	11 041	10 900	12 047	15 627
Individuální poradenství	6 898	5 856	7 320	10 426	7 831
Skupinové poradenství	329	230	282	398	101
Krizová intervence	112	84	73	54	59
Rodinná terapie	12	0	0	0	2
Sociální práce	2 511	2 948	2 554	4 169	3 813

Cílem **preventivních programů** je předcházet vzniku rizikového chování, případně oddálit jeho začátek do pozdějšího věku. Finanční podpora preventivních programů je primární odpovědností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. ÚV ČR v r. 2020 podporoval v rámci centralizace finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na realizaci

⁵⁷ Objekt Poštorná je detašované pracoviště věznice Břeclav.

protidrogové politiky projekty organizací, které jsou držiteli Certifikátu odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence v adiktologii, a byly dosud financovány jak v rámci dotačního řízení MŠMT, tak dotačního řízení ÚV ČR a zároveň poskytují i jiné adiktologické služby podporované v rámci dotačního řízení ÚV ČR.

Problematika prevence rizikového chování je velmi obsáhlá a oblast prevence v adiktologii zahrnuje i témata hazardního hraní a nadužívání nových technologií. Tato témata se promítají částečně do nabídky většiny programů primární prevence. Bývá tedy obtížné jednotlivé bloky s touto problematikou oddělovat.

V r. 2020 bylo podpořeno 20 programů specifické adiktologické primární prevence. Podpořené projekty jsou koncipovány jako dlouhodobé s cílem předcházet výskytu určité specifické formy rizikového chování, v tomto případě zahrnují i prevenci užívání návykových látek, hazardního hraní a nadužívání nových technologií. Podpořené programy vykázaly celkem 9 641 hodin všeobecné primární prevence, 1 352 hodin selektivní a 386 hodin indikované specifické primární prevence – Tabulka 2-13: *Vybrané ukazatele podpořených programů primární prevence z dotačního řízení ÚV ČR v I 2017–2020.*

Tabulka 2-13: Vybrané ukazatele podpořených programů primární prevence z dotačního řízení ÚV ČR v I 2017–2020

Ukazatel	2017	2018	2019	2020
Počet programů	17	13	15	20
Všeobecná a selektivní prevence				
Počet hodin	27 488	10 788	16 147	10 993
Počet institucí	1 286	1 147	1 556	993
Počet tříd	3 198	4 271	5 603	2 797
Počet dětí	68 169	76 755	82 560	46 627
Počet pedagogů, rodičů apod.	4 475	3 019	7 154	5 068
Indikovaná prevence				
Počet hodin	804	546	466	386
Počet institucí	3	5	16	10
Počet osob	692	448	612	327
Počet dětí	384	337	421	219
Počet pedagogů, rodičů apod.	281	221	240	95
Počet úvazků v programech primární prevence	32	25	35	53

Meziroční pokles dlouhodobě sledovaných vybraných ukazatelů je způsoben zákazem vstupu externích subjektů do škol a distanční školní výukou v důsledku pandemie COVID-19, což přispělo k výraznému omezení v realizaci programů primární prevence. Programy primární prevence na situaci reagovaly zejména přesunem do on-line prostředí a poskytováním distanční podpory a intervencí. Z 20 podpořených programů celkem 15 vykázalo činnost v online prostředí nad rámec dlouhodobě sledovaných ukazatelů. Tyto programy vykázaly celkem 2 032 hodin on-line prevence pro 78 institucí, 826 pedagogů/rodičů a 3 211 dětí. Další činností preventivních programů bylo on-line vzdělávání, tvorba edukačních videí a tiskových materiálů, aktivní spolupráce se školami a školskými zařízeními a oslovování škol s nabídkou pomoci, poskytování supervize, příprava metodik a příruček, příprava nových preventivních programů, provozování krizové linky apod.

V rámci dotačního řízení jsou podporovány i programy **poradenství** a léčby prostřednictvím moderních technologií a specifické programy poradenství. Jde o skupinu velmi různorodých programů, a to jak formou poskytování intervencí, tak tematickým zaměřením a cílovou

skupinou programů. V r. 2020 byly v souladu s Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021 podpořeny 2 programy specifického poradenství a dále 5 programů poradenství a léčby prostřednictvím moderních technologií, z toho 2 se zaměřují na poskytování intervencí v oblasti hazardního hraní prostřednictvím internetu.

Všechny typy podpořených projektů tvořících síť adiktologických služeb v r. 2020 flexibilně reagovaly na dopady **pandemie COVID-19** a přizpůsobovaly této situaci svůj provoz, nabídku a formu poskytovaných intervencí. Služby musely adekvátně reagovat na měnící se situaci s cílem co nejvíce omezit riziko nákazy klientů a rovněž odborného personálu. S tím souvisí výrazně zvýšené náklady služeb na zajištění ochranných pomůcek a dezinfekčních prostředků, zejména ve službách, které pracují s klienty tzv. v první linii. Zvýšené náklady se projeví i v provozních a technických úpravách potřebných k zajištění výkonu odborných činností, některá zařízení musela být dovybavena technikou pro realizaci on-line intervencí.

Služby navzdory ztíženým podmínkám dokázaly přizpůsobit svou nabídku a způsob poskytování intervencí dané situaci. To koresponduje se změnou v počtu a struktuře klientů a vykazovaných poskytnutých výkonů v jednotlivých segmentech služeb. Ve většině sledovaných typů služeb došlo k poklesu počtu osob v přímém kontaktu se službami. Výjimku tvoří programy ambulantní léčby (nárůst o 21,8 %), u kterých je také nutné vzít v potaz centralizaci finančních prostředků na realizaci protidrogové politiky a s tím související navýšení celkového počtu programů ambulantní léčby v dotačním řízení ÚV ČR (63 v r. 2020, 52 v r. 2019). Přestože celkově došlo k poklesu počtu osob v přímém kontaktu se službami, intenzita práce byla nadále vysoká a nebyl zaznamenán výrazný pokles v počtu uskutečněných kontaktů – Tabulka 2-14: *Počet osob a výkonů přímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020.*

Tabulka 2-14: Počet osob a výkonů přímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020

Segment služeb	2019		2020		Meziroční srovnání (%)	
	Osoby	Přímé kontakty	Osoby	Přímé kontakty	Osoby	Přímé kontakty
Nízkoprahové služby)	48 014	449 201	45 031	488 414	- 6,2	+ 8,7
Ambulantní léčba	14 205	212 347	17 302	224 980	+ 21,8	+ 5,9
Terapeutické komunity	786	155 320	682	159 046	- 13,2	+ 2,4
Následná péče	1 289	81 436	1 082	70 090	- 16,1	- 13,9
Adiktologické služby ve vězení	2 463	8 984	2 096	8 492	- 14,9	- 5,5
Celkem	66 757	907 288	66 193	951 022	- 0,8	+ 4,8

Naopak, u nepřímých kontaktů došlo k meziročnímu nárůstu počtu osob i uskutečněných kontaktů ve všech sledovaných typech služeb. Celkově došlo k meziročnímu nárůstu počtu osob v nepřímém kontaktu se službami o 19,6 %. Celkový počet uskutečněných nepřímých kontaktů se navýšil o 49,3 % – Tabulka 2-15: *Počet osob a výkonů nepřímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020.*

Tabulka 2-15: Počet osob a výkonů nepřímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020

Segment služeb	2019		2020		Meziroční srovnání (%)	
	Osoby	Nepřímé kontakty	Osoby	Nepřímé kontakty	Osoby	Nepřímé kontakty
Nízkoprahové služby	7 469	27 533	8 407	35 482	+ 12,6	+ 28,9
Ambulantní léčba	7 251	24 292	8 736	35 927	+ 20,5	+ 47,9
Terapeutické komunity	232	958	258	4 976	+ 11,2	+ 419,4

Následná péče	1 260	5 675	1 319	8 311	+ 4,7	+ 46,4
Adiktologické služby ve vězení	1 231	3 063	2 145	7 135	+ 74,2	+ 132,9
Celkem	17 443	61 521	20 865	91 831	+ 19,6	+ 49,3

Pandemie COVID-19 měla vliv i na některé konkrétní výkony. Řada služeb v rámci poskytování testování na infekční onemocnění prováděla testování i na COVID-19. U některých výkonů, které nejsou běžně pro vyhodnocení dotačního řízení prioritně sledovány, byl za r. 2020 zaznamenán výrazný nárůst a to zejména v počtu výkonů telefonického, písemného a internetového poradenství ve všech sledovaných typech služeb, kde byl zaznamenán celkový nárůst o 53 % – Tabulka 2-16: *Počet výkonů telefonického, písemného a internetového poradenství ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020.*

Tabulka 2-16: Počet výkonů telefonického, písemného a internetového poradenství ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2020

Segment služeb	2019	2020	Meziroční srovnání (%)
Nízkoprahové služby	22 534	32 930	+ 46,1
Ambulantní léčba	27 570	46 128	+ 67,3
Terapeutické komunity	4 854	6 257	+ 28,9
Následná péče	5 801	10 260	+ 76,9
Adiktologické služby ve vězení	1 383	4 948	+ 257,8
Poradenství	11 086	11 506	+ 3,8
Celkem	73 228	112 029	+ 53,0

2.3 Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu

V rámci dotačního řízení ÚV ČR bylo podpořeno celkem 16 informačních a/nebo výzkumných projektů. Z podpořených výzkumných projektů se 1 zaměřoval na oblast nelegálních drog, 1 projekt se zabýval využitím nových technologií v oblasti prevence a léčby závislostí, 1 projekt se zaměřil komplexně na oblast integrované protidrogové politiky a 3 projekty se zabývaly jednotlivými oblastmi závislostí s úsilím o vytvoření doporučení pro tvorbu politiky v daných oblastech. Podpořené informační projekty pro odbornou i širokou veřejnost zahrnovaly celou škálu témat v oblasti závislostí – od nelegálních návykových látek, přes oblast alkoholu, tabáku, psychoaktivních léčivých přípravků, až po hazardní hraní a jiné nelátkové závislosti.

V oblasti výzkumu léčby závislosti na pervitinu (metamfetaminu) byla v r. 2020 dokončena realizace víceletého projektu *Vývoj účinné léčebné strategie pro závislost na metamfetaminu*. Z důvodu probíhající pandemie COVID-19 se v roce 2020 nepodařilo oslovit plánovaný počet respondentů. Zkoumány byly výsledky poskytované léčby, vliv sociodemografických a dalších charakteristik na průběh a výsledky léčby, zhodnocení vlivu struktury a objemu poskytovaných léčebných intervencí na výsledek léčby a vliv psychiatrické komorbidity na léčbu závislosti. Výsledky jsou k využití jak pro instituce státní správy zabývajících se protidrogovou politikou, tak pro léčebná a poradenská zařízení v ČR. Přeložený *Manuál intenzivní ambulantní léčby pro uživatele metamfetaminu (metodika Matrix)* bude odborníkům z praxe bezplatně k dispozici na webových stránkách Centra pro epidemiologický a klinický výzkum závislostí NUDZ⁵⁸.

Cílem projektu *Rizikost různých typů her v kontextu vzniku černého trhu hazardního hraní v České republice* bylo popsat a stanovit aktuálně se měnící míru rizikosti jednotlivých hazardních her v závislosti na zrychlujícím se přesunu hráčů do on-line prostředí, ale také na černý trh. Změny rizikosti a hráčských preferencí vyvolané jak nedávnou účinností nové legislativy, tak ve značné míře přijímáním obecně závazných vyhlášek velkým počtem obcí ještě dále akcelerovala pandemie COVID-19, v jejímž důsledku se množství land based hráčů přesunulo do prostředí internetu. V prvním roce původně plánovaného dvouletého projektu byla na základě terénního výzkumu, analýzy zahraničních zkušeností a souboru SWOT analýz jednotlivých opatření sloužících k omezení patologických dopadů hazardního hraní vytvořena doporučení a východiska pro tvorbu politiky a další výzkum v oblasti regulace hazardního hraní v ČR. Dále byla vytvořena případová studie k aktuální prohibici technických herních zařízení prostřednictvím obecně závazných vyhlášek na území Hl. m. Prahy.

Dosud opomíjenou oblastí psychoaktivních léčivých přípravků se zabýval projekt *Zneužívání antidepresiv v České republice jako nová forma závislosti v České republice*. Jeho cílem bylo analyzovat nabídku, poptávku a velikost trhu s psychoaktivními léky (dále jen „PL“) v závislosti na klíčových demografických attributech obyvatel ČR a formulovat doporučení k tomu, aby bylo takové závislostní chování implementováno do protidrogové politiky v ČR. V prvním roce realizace původně víceletého projektu byl analyzován vývoj počtu pacientů užívajících PL. Dále byl analyzován vývoj spotřeby PL v ČR a srovnán s vývojem spotřeby v rámci EU. Proběhla rovněž analýza rizikových faktorů spojených s užíváním PL v ČR

⁵⁸ Metodika Matrix bude bezplatně k dispozici na webových stránkách www.epclira.cz.

a bylo provedeno srovnání se zeměmi EU. V rámci projektu byla navázána spolupráce se zdravotními pojišťovnami a lékaři.

Projekt *Akutní intoxikace jako nové riziko elektronických cigaret: výskyt v české populaci, závažnost, cesty prevence* zkoumá nová zdravotní rizika spojená se stoupajícím užíváním elektronických cigaret v české populaci a usiluje o vytvoření návrhu prevence akutního poškození zdraví v důsledku vystavení nikotinu a jiným toxickým složkám přítomným v náplni pro e-cigarety. Cílovou skupinou byly osoby s akutní intoxikací po požití nebo po jiné aplikaci obsahu náplně elektronických cigaret. V rámci prospektivní studie byly sledovány všechny případy konzultované Toxikologickým informačním střediskem VFN Praha v r. 2020.

V roce 2020 pokračoval víceletý projekt *Podpora nových technologií v oblasti prevence a léčby*. Byla vytvořena a zpřístupněna aktualizovaná verze mobilní aplikace zaměřující se na pomoc zejména aktivním uživatelům drog především v oblasti dostupnosti sociálních a zdravotních služeb a míst užitečných pro zlepšení kvality života. Podařilo se spustit centrální celorepublikovou infolinku, jejíž administrátoři komunikují s veřejností prostřednictvím telefonu, e-mailu, a dalších on-line komunikačních nástrojů/sociálních sítí. Po regionu Brněnska se připravuje spuštění mobilní aplikace nově v Ostravě. S ohledem na probíhající pandemii COVID-19 byla vytvořena a průběžně aktualizována databáze aktuálního fungování služeb na území města Brna.

Cílem projektu *Ekonomická kvantifikace společenských nákladů užívání alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardního hraní v ČR* bylo vytvořit komplexní metodiku a na jejím základě kvantifikovat společenské náklady užívání alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardního hraní. Výstupem projektu je modifikovaná metodika ekonomické kvantifikace užívání alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardního hraní. Dále se jedná o pilotní verze platformy vývoje nástroje pro výpočet etiologických faktorů uvedených závislostí pro jednotlivé diagnózy a věkové skupiny. Na základě metodiky byly aktualizovány kvantitativní výstupy kvantifikace společenských nákladů. Rovněž byly identifikovány profily obyvatel ČR podle užívání návykových látek a hazardního hraní.

2.4 Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení

Sít' služeb pro uživatele drog a hazardní hráče je financována zejména systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a samospráv.

V r. 2005 byl zaveden systém certifikací odborné způsobilosti pro zařízení poskytující adiktologické odborné služby – pro uživatele drog, závislé a hazardní hráče, který zajišťuje hospodárnost vynakládání finančních prostředků na protidrogovou politiku. Kvalita služeb je v rámci tohoto systému ověřována externím týmem odborníků nejméně každé 4 roky. Tímto systémem má stát a poskytovatelé dalších veřejných zdrojů garanci, že investované finanční prostředky na programy podléhající certifikaci jsou alokované do programů, u kterých je garance odborné kvality.⁵⁹

Žádost o poskytnutí dotace prochází hodnotícím procesem, který se řídí dokumentem *Postup stanovení návrhů dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR*.⁶⁰ V rámci dotačního řízení je každý projekt posuzován komplexně. V rámci hodnocení hospodárnosti jsou hodnoceny celkové náklady projektu/celkový rozpočet s celkovými dosaženými výsledky/výkony projektu.

Toto hodnocení vychází z předpokladu, že aktivity projektu, zejména ve standardizovaných typech služeb pro uživatele drog, lze vyjádřit prostřednictvím definovaných jednotek činnosti, čili výkonů, a počet těchto výkonů lze vztáhnout na náklady projektu. Projekty tedy soutěží mezi sebou. Výsledky posouzení hospodárnosti, tedy celkové náklady vs. celkové výstupy/výkony, se promítnou do návrhu dotace pro konkrétní projekt. Projekt, který ve srovnání s jinými projekty nedosahuje vzhledem ke svému celkovému rozpočtu adekvátních výkonů, je v návrhu výše dotace krácen nebo není podpořen.

ÚV ČR dále také stanovuje podmínky čerpání dotačních prostředků, tzn. definuje limity uznatelných mzdových nákladů a vymezuje neuznatelné náklady, které nelze z dotace hradit.

Systém hodnocení projektů v rámci dotačního řízení ÚV ČR je tedy nastaven tak, že umožňuje prostřednictvím vnitřní normy hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. podle pravidel tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 5 pilířích hodnocení: hodnocení kvality projektu, naplnění priorit dotačního řízení, hodnocení potřebnosti a dostupnosti služby/projektu, nákladové efektivity a rozpočtu. Návaznost jednotlivých kroků hodnocení na princip 3E popisuje níže uvedený přehled.

- **Hodnocení kvality projektu**

Hodnocení kvality projektu přispívá k hodnocení hospodárnosti, tj. hodnotí se kvalita ve vztahu k nákladové efektivitě projektu (a také účelnosti). Projekt, který je kvalitní, nákladově efektivní a s vysokou mírou naplnění požadované účelnosti bude zařazen do první hladiny – tj. předložený požadavek na přidělení finančních prostředků je krácen nejméně.

- **Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení**

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat preferovaný užitek/efekt.

⁵⁹ Z důvodů ukončení smlouvy s dodavatelem zajišťujícím proces certifikací a vyhlášení veřejné zakázky na výběr nové certifikační agentury byl v r. 2020 certifikační proces pozastaven. Současně byla v prosinci 2019 schválena Pravidla systému certifikace odborné způsobilosti adiktologických služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené a jejich blízké (Certifikační řád) a je připravována revize standardů odborné způsobilosti adiktologických služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené a jejich blízké.

⁶⁰ Platné znění dokumentu *Postup stanovení návrhu dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR* je zveřejněno na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-drogy.vlada.cz.

- **Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektu/služby**

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektů/služeb přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat očekávaný užitek/efekt.

- **Hodnocení nákladové efektivity**

Pomocí hodnocení nákladové efektivity je možné sledovat jak kritérium efektivity, tzn. poměr mezi vstupy a výstupy projektů, tak do určité míry i hospodárnosti, neboť relativně nevhodné služby, tedy ty s vyššími náklady na určitý objem výstupů získávají automaticky méně bodů. Přehled kritérií hodnocení využívaných při hodnocení nákladové efektivity projektů obsahuje Tabulka 2-17: *Kritéria hodnocení využívaná při hodnocení nákladové efektivity projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR.*

- **Hodnocení rozpočtu projektu**

Prostřednictvím posuzování rozpočtu projektu z hlediska dodržení vymezených uznatelných a neuznatelných nákladů, včetně vymezených limitů mezd hrazených z dotace ÚV ČR (stanoveno v *Pravidlech pro vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku*)⁶¹ a kontroly položek rozpočtu Odborem protidrogové politiky ÚV ČR z hlediska cenové přiměřenosti, je další pojistkou hodnocení hospodárnosti, účelnosti a efektivity rozpočtu předloženého projektu.

Tabulka 2-17: Kritéria hodnocení využívaná při hodnocení nákladové efektivity projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR

Typ/skupina služeb	Ukazatelé nákladové efektivity
Terénní programy	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou injekční jehlu/stříkačku = celkové N služby / počet distribuovaných injekčních jehel/stříkaček Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství a skupinové poradenství Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů: počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc
Kontaktní a poradenské služby (kontaktní centra)	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou injekční jehlu/stříkačku = celkové N služby / počet distribuovaných injekčních jehel/stříkaček Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů: individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů: počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc
Spojené projekty kontaktního centra a terénního programu	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou injekční jehlu/stříkačku = celkové N služby / počet distribuovaných injekčních jehel/stříkaček Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů: individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů: počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc

⁶¹ Platné znění Pravidel pro vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku je zveřejněno na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-drogy.vlada.cz.

Typ/skupina služeb	Ukazatelé nákladové efektivity
Ambulantní léčba, substituční léčba, ambulantní stacionární péče, následná péče bez chráněného bydlení,	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů (resp. klientodnů)</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů: sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů: skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p> <p>Náklady na výkon 3 = celkové N služby / součet výkonů psychiatrické vyšetření a somatické vyšetření (ošetření)</p>
Následná péče s chráněným bydlením	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden klientoden = celkové N služby / počet klientodnů</p> <p>Náklady na lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodenů v chráněném bydlení</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů: skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů: sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p>
Rezidenční léčba v terapeutických komunitách	<p>Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodenů</p> <p>Náklady na pracovní terapii = celkové N služby / počet výkonů pracovní terapie</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů: skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů: sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p>
Adiktologické služby ve vězení a následná po-výstupní péče	<p>Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů: sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů: skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p>
Programy primární prevence	<p>Náklady na hodinu všeobecné prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů všeobecné primární prevence</p> <p>Náklady na hodinu selektivní prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů selektivní primární prevence</p> <p>Náklady na hodinu indikované prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů indikované primární prevence</p>
Projekty poradenství a léčby pro nové cílové skupiny, zejména patologických hráčů	<p>Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na výkon individuálního poradenství = celkové N služby / počet výkonů individuálního poradenství</p>

2.5 Vývoj financování v rámci dotačního řízení

Výše požadavků uvedená v žádostech o dotaci v dotačním řízení ÚV ČR dlouhodobě významně převyšuje výši disponibilních finančních prostředků dotačního titulu. V r. 2020 se meziročně zvýšily požadavky o 76,8 % a s tím související je i nárůst nekrytých finančních požadavků (136,9 mil. Kč v r. 2020), míra finančního krytí požadavku na dotaci byla 59,3 % – Tabulku 2-18: *Přehled souhrnných dat z dotačního řízení ÚV ČR pro oblast (integrované) protidrogové politiky v I. 2016–2020*. Významný nárůst požadavků souvisí s vyhlášením druhé výzvy dotačního řízení zaměřené na dofinancování projektů protidrogové politiky, zejména s ohledem na finanční zajištění řešení negativních dopadů způsobených pandemií COVID-19 v adiktologických službách. Celkové požadavky v druhé výzvě dosahovaly 102,2 mil. Kč. Z celkového počtu 237 projektů, které podaly žádost o dotaci v první výzvě, bylo podpořeno 221 projektů a ze 197 projektů ve druhé výzvě bylo podpořeno 178 projektů.

Tabulku 2-18: Přehled souhrnných dat z dotačního řízení ÚV ČR pro oblast (integrované) protidrogové politiky v I. 2016–2020

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem (v Kč)	Dotace (v Kč)	Finančně nekryté požadavky (v Kč)	Míra finančního krytí požadavku na dotaci (v %)
2016	205 639 297	118 234 000	- 87 405 297	57,5
2017	186 599 556	129 000 000	- 57 599 556	69,1
2018	295 902 383	174 677 000*	-121 225 383	59,0
2019	242 646 918	216 638 000**	-26 008 918	89,2
2020	429 097 000	292 151 000***	-136 946 000	59,3

Pozn.: *Výše vratek v daném roce: 896 704,78 Kč. **Výše vratek v daném roce: 820 408,56 Kč. *** Výše vratek v daném roce: 3 078 933 Kč.

Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, na základě orientačního rozdělení projektů podle prioritního zaměření je většina projektů financovaných z dotačního řízení ÚV ČR zaměřená na oblast nelegálních návykových látek (196 projektů v r. 2020). V souladu s přístupem integrované protidrogové politiky se zvyšuje počet projektů zaměřených na vícero typů závislostního chování, tzv. integrované služby.

Tabulka 2-19: Struktura výdajů na jednotlivé oblasti protidrogové oblasti v I. 2019 a 2020

Ukazatel	2019		2020	
	Finanční prostředky	Počet projektů	Finanční prostředky	Počet projektů
Alkohol	2 982 000	7	2 927 000	4
Tabák	–	–	3 708 000	3
Nelegální látky (drogy)	176 274 000	172	239 035 000	196
Hazardní hraní	23 955 000	17	25 447 000	16
Všechny závislosti (integrované služby)	13 427 000	21	21 034 000	24
Celkem	216 638 000	217	292 151 000	243

Pozn.: Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, proto jde o orientační rozdělení podle prioritního zaměření podpořených projektů.

V rámci dotačního řízení pro r. 2020 se podařilo udržet síť nízkoprahových služeb, která pracuje s nejtěžší dostupnou klientelou. Podařilo se podpořit rozšíření segmentu ambulantní léčby, kde došlo k nejvýraznějšímu nárůstu počtu podpořených programů a úvazků. Nárůst počtu programů ambulantní léčby a zejména programů primární prevence je ovlivněn také centralizací finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na realizaci protidrogové politiky – Tabulka 2-20: *Souhrnné srovnání základních parametrů v jednotlivých segmentech služeb podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2020*.

Prepočtené průměrné úvazky na jednu službu ukazují mírný nárůst v rozšíření kapacit většiny sledovaných segmentů služeb. Všechny segmenty služeb dokázaly flexibilně reagovat na dopady pandemie COVID-19 na poskytování adiktologických služeb a zároveň na potřeby klientů. Služby dokázaly této situaci přizpůsobit nabídku a způsob poskytování intervencí. To koresponduje se změnou v počtu a struktuře klientů a vykazovaných poskytnutých výkonů v jednotlivých segmentech služeb.

Výsledky dotačního titulu v r. 2020 odpovídají stanoveným prioritám strategických dokumentů protidrogové politiky, čímž se podařilo splnit účel dotačního řízení.

Tabulka 2-20: Souhrnné srovnání základních parametrů v jednotlivých segmentech služeb podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2020

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	Meziroční srovnání (v %)
Nízkoprahové služby					
Počet programů nízkoprahových služeb	102	101	104	105	+ 1,0
Počet klientů nízkoprahových služeb	35 774	37 512	42 372	36 821	- 13,1
Počet úvazků v nízkoprahových programech	282	399	437	469	+ 7,3
Průměrný počet úvazků na službu	2,8	4,0	4,2	4,5	–
Ambulantní služby					
Počet programů ambulantních služeb	43	42	52	63	+ 21,2
Počet klientů ambulantních služeb	8 750	9 939	12 386	15 420	+ 24,5
Počet úvazků v ambulantních programech	151	154	199	228	+ 14,6
Průměrný počet úvazků na službu	3,5	3,7	3,8	3,6	–
Rezidenční léčba v terapeutických komunitách					
Počet programů RPTK	10	10	11	10	- 9,1
Počet klientů v RPTK	802	878	1 030	807	- 21,7
Počet úvazků v RPTK	94	97	122	112	- 8,2
Průměrný počet úvazků na službu	9,4	9,7	11,1	11,2	–
Následná péče					
Počet programů následné péče	18	18	23	20	- 13,0
Počet klientů v programech následné péče	803	806	1 095	1 000	- 8,7
Počet úvazků v programech následné péče	56	60	80	81	+ 1,3
Průměrný počet úvazků na službu	3,1	3,3	3,5	4,1	–
Adiktologické služby pro osoby ve vězení					
Počet programů služeb ve vězení	6	6	7	7	+ 0,0
Počet klientů služeb ve vězení	1 899	2 003	2 428	1 918	- 21,0
Počet úvazků v programech služeb ve vězení	22	24	25	26	+ 4,0
Průměrný počet úvazků na službu	3,7	4,0	3,6	3,7	–
Programy primární prevence					
Počet programů primární prevence	17	13	15	20	+ 33,3
Počet úvazků v programech primární prevence	32	25	35	53	+ 51,4
Průměrný počet úvazků na službu	1,9	1,9	2,3	2,8	–

3 Výsledky protidrogové politiky

Efektivita dotačního řízení

Podrobné zhodnocení stavu protidrogové politiky a situace v oblasti závislostního chování v ČR, včetně informací o aktivitách, opatřeních a činnosti služeb pro uživatele drog a hazardní hráče, jsou pravidelně zpracovávány ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice a ve Výroční zprávě o hazardním hraní v ČR⁶², které jsou každoročně předkládány vládě a zasilány všem členům vlády a Parlamentu České republiky. Členové vlády ČR a Parlamentu ČR jsou také pravidelnými příjemci periodika Zaostřeno, které se věnuje mj. vyhodnocování stavu v dílčích oblastech protidrogové politiky.

Níže uvedené zhodnocení je velmi stručným shrnutím nejzákladnějších aspektů protidrogové politiky, na které mělo dotační řízení ÚV ČR pro r. 2020 a jím podporované projekty nejvyšší potenciál vlivu.

- Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků v hlavních segmentech protidrogové politiky. Protidrogová politika je zejména v oblasti nelegálních drog nákladově efektivní.
- V kontaktu s pomáhajícími službami je víc než 80 % odhadované populace problémových uživatelů drog (uživatelů pervitinu a opioidů), což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem. Naopak, podíl problémových uživatelů alkoholu, denních kuřáků a problémových hráčů v kontaktu s odbornými službami⁶³ je výrazně nižší než počet problémových uživatelů drog. Nabídka odborných služeb pro oblasti léčby závislosti na tabáku je omezená a časová dostupnost léčby ve specializovaných centrech je velmi omezená. Dostupnost adiktologické péče o uživatele alkoholu je problematická v oblasti ambulantní léčby a následné péče. V léčbě závislosti na alkoholu je ročně cca 25 tis. osob, zejména v ambulantních a lůžkových zařízeních oboru psychiatrie. V kontaktu s pomáhajícími službami jsou cca 3 tis. hráčů ročně, v poslední době roste nabídka specializovaných programů pro problémové hráče.
- Roste kvalita a dostupnost programů primární prevence rizikového chování, které jsou realizovány ve školách. Jejich kvalita a rozsah jsou však regionálně značně nerovnoměrné.
- Přetrvává absence systematických dlouhodobých programů zaměřených na celou (nejen školní) populaci a absence programů zaměřených na specifické potřeby vybraných cílových skupin.
- V posledních letech dochází ke vzniku a rozvoji sítě adiktologických služeb určených dětem a mladistvým, přičemž narážejí na nedostatek kvalifikovaného odborného personálu (např. dětských psychiatrů, psychologů, speciálních pedagogů).
- Dále mezi dětmi a mládeží po dlouhodobém nárůstu v minulých letech aktuálně pozorujeme pokles užívání návykových látek, včetně pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu. Pokles užívání byl dále zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog.
- Dochází k nárůstu průměrného věku při první zkušenosti s cigaretou a alkoholem. První zkušenost s užitím nelegálních návykových látek, se také posouvá do vyššího věku.
- Programy snižování rizik, programy substituční léčby apod. jsou podporované vědeckým studii, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality i v ochraně veřejného pořádku (viz studie Evropského monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, Světové zdravotnické organizace, Úřad OSN pro drogy a kriminalitu apod.).

⁶² Výroční zprávy jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti a jsou dostupné na www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/.

⁶³ Podle dlouhodobých odhadů jde celkem přibližně o 2,4 mil. denních kuřáků, 800 tis. osob škodlivě užívajících alkohol, 900 tis. osob zneužívajících sedativa a hypnotika, 100 tis. problémových hráčů, z nichž je v kontaktu s odbornými preventivně-léčebnými službami jen malá část.

- Řada studií ukazuje, že finanční prostředky, které jsou investovány do sítě preventivně-léčebných opatření, jsou pro stát efektivně vynaložené. Orientačně je možno na základě dostupných důkazů odhadnout, že 1 Kč vložená do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč.⁶⁴ Odhaduje se, že nejvyšší společenské náklady jsou spojeny s životem klienta/uživatele na ulici (vlivem negativních sociálních důsledků závislostního chování) a uvězněním. Naproti tomu náklady spojené s preventivně-léčebnými opatřeními jsou výrazně nižší a v jejich důsledku mohou klienti/osoby ohrožené závislostním chováním následně přispívat ke společenské produktivitě.
- Efektivitu podporovaných služeb pro uživatele drog z veřejných prostředků, a tedy i z dotačního titulu ÚV ČR je možné vidět ze srovnání šíření HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně a v ostatních skupinách obyvatel mimo uživatele drog v ČR. V ČR je velmi nízký výskyt infekčních onemocnění mezi osobami užívajícími drogy injekčně, promořenost HIV je stále pod 1 %. Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jednu z nejlepších výsledků.
- Prevalence virové hepatitidy typu C mezi lidmi užívajícími drogy injekčně se spíše snižuje a pohybuje se na hodnotách 15–50 % podle charakteristik vzorku vyšetřených (cca 500–650 případů ročně). V posledních letech se významně podařilo zvýšit dostupnost léčby virové hepatitidy typu C, což také přispívá ke snížení rizika dalšího přenosu nemoci. Počet virových hepatitid typu B dlouhodobě klesá.
- I přesto, že míra užívání drog injekční aplikací mezi problémovými uživateli drog je v ČR vysoká, dlouhodobě mezi lidmi užívajícími drogy injekčně klesá míra rizikového chování, jako je sdílení jehel, což snižuje riziko přenosu infekčních onemocnění a dalších zdravotních dopadů.
- Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v ČR také velmi nízký výskyt úmrtí vlivem předávkování na nelegální drogy (cca 50 osob ročně).
- V regionech s vysokým výskytem problémového užívání opioidů je nízká dostupnost programů opiátové substituční léčby a počet osob léčených v opiátové substituční léčbě v posledních 5 letech stagnuje. Problémem zůstává finanční dostupnost substitučních preparátů s účinnou látkou buprenorfin.
- Přes zmíněné pozitivní výsledky bohužel v některých aspektech ČR nevykazuje pozitivní čísla, např. ČR patří mezi země s výrazně vyšší zkušenosti s užíváním alkoholu, tabáku a psychoaktivních léků. Dostupnost těchto návykových látek je v ČR vysoká. V české společnosti přetrvává vysoká tolerance k užívání návykových látek, zejména konzumaci alkoholu.

Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných na politiku v oblasti závislostního chování, při pohledu na míru závislostního chování a jeho společenských dopadů je potřeba zajistit adekvátní výši finančních prostředků pro realizaci politiky v oblasti závislostí a jejich efektivní a cílenou alokaci v rámci všech dostupných zdrojů a systémů, a to do ověřených a efektivních programů/aktivit.

S tím souvisí potřeba řešení nových oblastí a aktuálních problémů protidrogové politiky: rozříštění systému péče o uživatele alkoholu, tabáku a nelegálních drog, rozříštění a nedostatečné zajištění systému péče o děti v riziku vzniku a rozvoje závislosti, nezajištěný systém v oblasti gerontoadiktologie, nedostatečně zajištěný systém preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče, uživatele psychoaktivních léků a v oblasti digitálních závislostí apod.

⁶⁴ RADIMECKÝ, J. 2010. *Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR*. Jde o zjednodušený propočes na české poměry. Studie efektivity léčby uživatelů drog dostupné jsou na dtors.org.uk/NTORS.aspx nebo www.datos.org nebo v ČR ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007*, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.

4. Použitá literatura

GUSTAVSSON, A., SVENSSON, M., JACOBI, F., ALLGULANDER, C., ALONSO, J., BEGHI, E., DODEL, R., EKMAN, M., FARAVELLI, C., FRATIGLIONI, L., GANNON, B., JONES, D. H., JENNUM, P., JORDANOVA, A., JONSSON, L., KARAMPAMPA, K., KNAPP, M., KOBELT, G., KURTH, T., LIEB, R., LINDE, M., LJUNGCRANTZ, C., MAERCKER, A., MELIN, B., MOSCARELLI, M., MUSAYEV, A., NORWOOD, F., PREISIG, M., PUGLIATTI, M., REHM, J., SALVADOR-CARULLA, L., SCHLEHOFER, B., SIMON, R., STEINHAUSEN, H. C., STOVNER, L. J., VALLAT, J. M., VAN DEN BERGH, P., VAN OS, J., VOS, P., XU, W., WITTCHEN, H. U., JONSSON, B. & OLESEN, J. 2011. Cost of disorders of the brain in Europe 2010. *Eur Neuropsychopharmacol*, 21, 718-79.

MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K. & DOLEŽAL, T. 2019. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H. & VOPRAVIL, J. 2020a. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019. Praha: Úřad vlády České republiky

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K. A., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T. & CIBULKA, J. 2020b. Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2019. Praha: Úřad vlády České republiky.

WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice, Praha, Psychiatrické centrum Praha.

ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.